

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ
ของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
THE FACTORS RELATED TO ENTREPRENEURSHIP OF UNDERGRADUATE
IN BUSINESS ADMINISTRATION OF DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY

โดย

ชุตีระ ระบอบ

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

พ.ศ. 2548

ISBN 974-9746-46-5

ชื่อเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ผู้วิจัย นายชุตีระ ระบอบ สถาบัน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ปีที่พิมพ์ 2548 สถานที่พิมพ์ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
แหล่งที่เก็บรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ จำนวนหน้างานวิจัย 130 หน้า
ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
คำสำคัญ อาชีพอิสระ ธุรกิจส่วนตัว ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ผู้ประกอบการ ธุรกิจขนาดย่อม

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ และทัศนคติต่อการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โดยมีสมมติฐานการวิจัยได้แก่ ปัจจัยส่วนตัว ปัจจัยครอบครัว และปัจจัยด้านจิตวิทยา มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ

ระเบียบวิธีการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามปลายปิดและมาตราส่วนประมาณค่า ประชากร คือ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ ปีการศึกษา 2541-2545 ได้แก่ สาขาการเงิน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด การจัดการทั่วไป การบริหารสำนักงาน คอมพิวเตอร์ธุรกิจ ธุรกิจระหว่างประเทศ การจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี กลุ่มตัวอย่าง คือ บัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระจำนวน 235 คน จัดกลุ่มอาชีพอิสระออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ ค้าขาย ผู้ผลิต บริการ ผู้ผลิตและจัดจำหน่าย ใช้เทคนิคการสุ่มแบบโควตา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าไคสแควร์ การทดสอบทางสถิติ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัจจัยส่วนตัว ปัจจัยครอบครัวและปัจจัยด้านจิตวิทยา มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทัศนคติของบัณฑิตต่อการประกอบอาชีพอิสระเกี่ยวกับลักษณะงาน แรงจูงใจ และทัศนคติ พบว่าใหญ่อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51-4.50 เหตุผลที่บัณฑิตประกอบอาชีพอิสระคือ ต้องการมีประสบการณ์ทางธุรกิจ สามารถนำความรู้จากการศึกษาไปใช้อยู่ในระดับมาก บัณฑิตจะประกอบอาชีพค้าขาย ผู้ผลิตและจำหน่าย ผู้ผลิต และบริการ ตามลำดับ เนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้คือ ศึกษาจากกรณีศึกษาจริง แนวทางที่เหมาะสมมากที่สุดในการส่งเสริมให้บัณฑิตประกอบอาชีพอิสระคือ การปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมประกอบอาชีพอิสระ

เลขทะเบียน.....0183903
วันลงทะเบียน.....23 ก.พ. 2549
เลขเรียกหนังสือ.....658.041
๕61๗๒
๔ 2548
๐๖

Title : The factors related to entrepreneurship of undergraduate in Business
Administration of Dhurakij Pundit University

Research : Mr. Chutira Rabob **Institute :** Dhurakij Pundit University

Year of Publication : 2005 **Publisher :** Dhurakij Pundit University Printing

Sources : Research Center Dhurakij Pundit University **No. of page :** 130 pages

Keyword : Entrepreneurs, Small Business, Small and Medium Enterprise, Self Employment

Copyright : Dhurakij Pundit University

Abstract

This research aims to study the factors related to entrepreneurship and the attitude toward self employment of undergraduate in Business Administration of Dhurakij Pundit University. The research's hypothesis is private factors, family factors and psychological factors have related to self employment.

This research methodology is a survey research and its instruments are closed-end and rating scales questionnaires. The population is bachelor degree students who finished from Administration Faculty Dhurakij Pundit University between year 1998-2002 in the department of financial, human resources management, marketing, general management, office management, business computer, international business, industrial and technology management, with 235 samples are divided into 4 categories such as merchant, producer, services, producer and distributor. The sampling technique is quota sampling. Statistical methods used in analyzing data are percentages, frequency, mean, standard deviation, chi-square and statistical testing by using computer programming package.

These finding indicate that private factors, family factors and psychological factors are related to self employment at the significant level of 0.05. The attitude of undergraduated toward self employment with work characteristics, motivation and attitude show in the high level at the average point 3.51-4.50. The main reason to be entrepreneur is business experience, and the capability to use knowledge application from classroom to their business is at high level. Most of them are merchant, producer, services, producer and distributor. They agree that the contents of curriculum to enhance the student to be entrepreneur is a case study and the most appropriate thing to be entrepreneur is to create their values and attitudes toward self employment.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนทุนส่งเสริมการวิจัยจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต โดยผู้บริหารของมหาวิทยาลัยที่มีนโยบายสนับสนุนให้อาจารย์ทุกท่านได้มีโอกาสสร้างผลงานด้านวิชาการเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอนและการพัฒนาตนเองให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญทางด้านวิจัยมากขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านอธิการบดี รองศาสตราจารย์ ดร.วรากรณ์ สามโกเศศ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยและพัฒนา รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร ที่ให้การส่งเสริม และเป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยในการผลิตผลงานทางวิชาการ ตลอดจนให้คำปรึกษาแนะนำที่เป็นประโยชน์ สำหรับงานวิจัย พร้อมกันนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์และเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยที่ให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทำให้งานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณพ่อ คุณแม่ ครอบครัวและเพื่อนๆ ที่เป็นกำลังใจให้ ความช่วยเหลือและสนับสนุนด้วยดีมาโดยตลอด

ชุตีระ ระบอบ
เมษายน 2548

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	จ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	6
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	7
1.5 นิยามเชิงปฏิบัติการ.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 ความหมายของอาชีพอิสระ.....	9
2.2 ลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ.....	13
2.3 ประเภทของอาชีพอิสระ.....	24
2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพ.....	26
2.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอิสระ.....	37
2.6 ความสำคัญของอาชีพอิสระ.....	45
2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
2.8 บัณฑิตทางบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.....	53
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	67
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	67
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	69
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	72

บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	73
4.1 สถานภาพทั่วไป.....	74
4.2 ทศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ.....	84
4.4 การประกอบอาชีพอิสระ.....	87
4.4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ.....	91
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	99
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	99
5.2 อภิปรายผล.....	105
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	107
บรรณานุกรม.....	109
ภาคผนวก	
ก. แบบสอบถาม.....	122
ข. ประวัติผู้วิจัย.....	130

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 จำแนกตามสาขาวิชา	60
2	จำนวนและร้อยละของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษาระหว่าง ปีการศึกษา 2541-2545 จำแนกตามลักษณะการมีงานทำและไม่มีการมีงานทำ	62
3	บัณฑิตคณะบริหารธุรกิจและคณะอื่นๆ ที่สำเร็จการศึกษาระหว่าง ปีการศึกษา 2541-2545 จำแนกตามลักษณะการมีงานทำและไม่มีการมีงานทำ	64
4	จำนวนและร้อยละของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจ ที่สำเร็จการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 จำแนกตามสาขาวิชาและลักษณะการ มีงานทำและไม่มีการมีงานทำ	66
5	บัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2541-2545	67
6	เพศ	74
7	อายุ	74
8	สถานภาพ	75
9	สาขาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี	75
10	ภูมิลำเนา	76
11	อาชีพของบิดา	76
12	อาชีพของมารดา	77
13	รายได้ครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน	77
14	ความตั้งใจเลือกประกอบอาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษา	78
15	สถานที่ประกอบอาชีพอิสระ	78
16	ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพอิสระ	79
17	รายได้จากการประกอบอาชีพอิสระโดยเฉลี่ยต่อเดือน	79
18	ความเหมาะสมของรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ	80
19	รายได้อื่นนอกจากการประกอบอาชีพอิสระหลัก	80
20	ปัญหาสำคัญที่สุดที่ประสบในการประกอบอาชีพอิสระ	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
21	ความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระในปัจจุบัน	81
22	ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอิสระระหว่างเรียน	82
23	การได้รับอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ	82
24	ความตั้งใจเกี่ยวกับแนวทางการประกอบอาชีพในอนาคต	83
25	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิต จำแนกตามปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน ปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ และปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติ	84
26	เหตุผลสำคัญในการประกอบอาชีพอิสระ	87
27	ความสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาใช้ในการประกอบอาชีพอิสระ	87
28	ผู้สนับสนุนช่วยเหลือการประกอบอาชีพอิสระ	88
29	ลักษณะการเลือกอาชีพ	88
30	การประกอบอาชีพอิสระ	89
31	วิชาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพมากที่สุด	89
32	การพัฒนาเนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้	90
33	แนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้บัณฑิตประกอบอาชีพอิสระ	90
34	ความสัมพันธ์เพศกับการประกอบอาชีพอิสระ	91
35	ความสัมพันธ์อายุกับการประกอบอาชีพอิสระ	92
36	ความสัมพันธ์ภูมิลำเนากับการประกอบอาชีพอิสระ	93
37	ความสัมพันธ์สาขาที่สำเร็จการศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระ	94
38	ความสัมพันธ์อาชีพของบิดากับการประกอบอาชีพอิสระ	95
39	ความสัมพันธ์อาชีพของมารดากับการประกอบอาชีพอิสระ	96
40	ความสัมพันธ์รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือนกับการประกอบอาชีพอิสระ	97
41	ความสัมพันธ์ทัศนคติที่มีต่อการเลือกอาชีพอิสระกับการประกอบอาชีพอิสระ	98

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาชีพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อรูปแบบการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบอาชีพอิสระได้รับการยอมรับว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ เป็นวิธีการสร้างผลผลิตและก่อให้เกิดการกระจายรายได้ให้กับสมาชิกของสังคม เสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ระบบเศรษฐกิจ ผู้ประกอบการหรือผู้มีอาชีพอิสระมักจะได้รับการยกย่องว่ามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมในระบอบ เสรีประชาธิปไตย (สัญญา, 2527) อาชีพอิสระไม่เพียงแต่เป็นการสร้างงานแก่ตนเองและบุคคลอื่น แต่ยังสร้างโอกาสให้กับผู้ที่แสวงหาความสำเร็จในชีวิต และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของประชาชน ในอีกทางหนึ่งด้วย ดังนั้น การกำหนดนโยบายด้านการศึกษาของประเทศจึงให้ความสำคัญต่อการจัดแผนการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะสำหรับการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่าง มีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) มีการวางแนวทางเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระอย่างแพร่หลาย สร้างค่านิยมการประกอบอาชีพของคนรุ่นใหม่มุ่งสู่การเป็นผู้ประกอบการ มากกว่าการเป็นลูกจ้างในหน่วยงานของภาครัฐหรือเอกชน (นัยเนตร, 2534) เพื่อให้โอกาสแก่บัณฑิตหรือผู้สำเร็จ การศึกษาอย่างเท่าเทียมกันและสนองตอบความต้องการของแต่ละบุคคลที่ปรารถนาจะประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเองได้มิให้ต้องตกเป็นภาระของสังคมโดยมีรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระเป็นหลัก (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2530)

สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เห็นได้ชัดจากในอดีตที่พึ่งความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจโดยมีรายได้หลักจากผลผลิตของภาคเกษตรกรรม เป็นการพัฒนาประเทศเพื่อก้าวสู่การเป็นประเทศเกษตรอุตสาหกรรม กึ่งอุตสาหกรรม หรืออุตสาหกรรมใหม่ รัฐบาลได้กำหนดนโยบายและแนวทางดำเนินงานที่เด่นชัดตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ที่ระบุว่า "จุดมุ่งหมายของการศึกษา เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรมที่พึงประสงค์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และให้มีความสามารถในการสร้างงานและประกอบอาชีพอิสระได้" ซึ่งเป็นการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการมีงานทำมากกว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับก่อนที่มักจะมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตของประเทศเพื่อสร้างรายได้ กล่าวคือ เป็นการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระแบบครบวงจรเป็นครั้งแรก (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2542) โดยให้สถาบันการศึกษาทุกระดับกระตุ้นและปลูกฝังเยาวชนเห็นความจำเป็นและความสำคัญของอาชีพอิสระ มีความรู้พื้นฐานทางด้านการประกอบธุรกิจ รู้จักสร้างงานด้วยตนเอง (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2533) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539) ได้มีการกำหนดมาตรการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยส่งเสริมและสนับสนุนความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นและครบวงจรแก่ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กที่ไม่เป็นระบบและผู้ประกอบอาชีพส่วนตัว การผ่อนผันกฎระเบียบและขั้นตอนต่างๆ ของทางราชการที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจ เพื่อบรรเทาปัญหาการว่างงานและกำลังแรงงานที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในช่วงที่ประเทศประสบกับความผันผวนทางเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2535)

การที่ประเทศต้องเผชิญกับวิกฤติการณ์ว่างงานครั้งใหญ่เมื่อปีพ.ศ. 2525 อันเกิดจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ปัญหาการวางแผนการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ต่อมา ภาคราชการได้ชะลออัตราการเพิ่มบุคลากรลงเหลือเพียงร้อยละ 2 ต่อปี ภาครัฐกิจอุตสาหกรรมได้มีการปรับปรุงประสิทธิภาพในการเพิ่มผลผลิตโดยนำเครื่องมือเครื่องจักรหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้แทนกำลังแรงงานเพื่อลดต้นทุนการผลิต ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการทำงานเป็นวงกว้างและก่อให้เกิดปัญหาการว่างงานติดตามมา (สำเนา, 2527)

นอกจากนั้น เมื่อประมาณกลางปีพ.ศ. 2540 ประเทศก็ได้ประสบกับสภาวะวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจที่สำคัญอีกครั้งหนึ่ง ทำให้สถานประกอบการหลายแห่งต้องปิดกิจการเพราะขาดทุนหรือขาดสภาพคล่องทางการเงิน จำเป็นต้องลดต้นทุนการผลิต การลดต้นทุนการผลิตโดยการเลิกจ้างแรงงาน ปัญหาการว่างงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีแนวโน้มสูงขึ้น ครอบครัวขาดรายได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและปัญหาครอบครัว แม้ว่าหน่วยงานของภาครัฐพยายามหามาตรการแก้ไข แต่ก็ยังเป็นเพียงการบรรเทาปัญหาที่เกิดขึ้นเท่านั้น ส่วนใหญ่มุ่งเน้นในเรื่องการจ้างงานให้ผู้ว่างงานได้มีงานทำ ไม่ได้ติดตามดูว่าเมื่อได้งานทำแล้วบัณฑิตสามารถทำงานได้เหมาะสมตรงกับความรู้ความถนัดหรือไม่ ทำให้เกิดการย้ายงานหรือออกจากงานในภายหลังและเป็นปัญหาอย่างต่อเนื่องไม่สิ้นสุด

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยรายงานว่ ภาพรวมการขยายตัวหรือการเติบโตของการจ้างงานในช่วงปีพ.ศ. 2540-2544 มีแนวโน้มลดลง ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อสภาวะการจ้างงาน กล่าวคือ การจ้างงานทั่วประเทศปรับตัวลดลงจากจำนวน 33.15 ล้านคน ในปีพ.ศ. 2540 เป็น 32.14 ล้านคน ในปีพ.ศ. 2541 หรือประมาณ 9 แสนคน คือ ลดลงเท่ากับร้อยละ 3.09 หลังจากนั้น การจ้างงานได้ปรับตัวเพิ่มขึ้นเป็น 32.23 ล้านคน ในปีพ.ศ. 2542 ด้วยอัตราเติบโตประมาณ

ร้อยละ 0.28 จนกระทั่งในปีพ.ศ. 2544 ตัวเลขการจ้างงานเท่ากับ 32.75 ล้านคน อัตราการเติบโตในช่วงหลังวิกฤติการณ์ (ระหว่างปีพ.ศ. 2541-2544) ประมาณร้อยละ 0.9 ต่อปี ทั้งนี้ภาคอุตสาหกรรมมีส่วนการจ้างงานเพียงร้อยละ 18.2 และเป็นภาคที่มีการจ้างงานลดลงมากที่สุด คิดเป็นอัตราการลดลงร้อยละ 2.23 (บัญชา ชื่นชม, 2543) คณะกรรมการจัดทำข้อมูลกำลังแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม รายงานสภาวะการมีงานทำและการว่างงานในปีพ.ศ. 2545 ว่า มีผู้ว่างงานเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 7.5-7.6 แสนคน โดยเฉพาะผู้ว่างงานระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีจำนวน 2 แสนคน และระดับปริญญาตรี มีจำนวน 1 แสนคน ตามลำดับ (กรมการจัดหางาน, 2544) นอกจากนี้ กองวิจัยตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน รายงานว่า จำนวนผู้ว่างงานในประเทศไทยในช่วงการสำรวจเดือนมิถุนายน 2546 มีจำนวนประมาณ 7.2 แสนคน คิดเป็นอัตราการว่างงานร้อยละ 2.1 เพิ่มจากช่วงระยะเวลาเดียวกันในปีพ.ศ. 2545 ประมาณ 8 หมื่นคน (กรมการจัดหางาน, 2546)

ลักษณะปัญหาการว่างงานดังกล่าวจำเป็นต้องมีการแก้ไขอย่างรีบด่วน การปล่อยให้บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วต้องประสบกับสภาวะการว่างงาน นับเป็นการสูญเสียโอกาสทางการศึกษาเกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจและเป็นภัยอย่างร้ายแรงต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2533) สาเหตุสำคัญของปัญหาการว่างงานนอกจากปัญหาเศรษฐกิจแล้ว ยังเกิดจากนโยบายการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษาแก่ประชาชน ส่งผลกระทบต่อการจัดระบบการศึกษา ทำให้การผลิตกำลังแรงงานไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เป็นอยู่ กล่าวคือ กำลังแรงงานมีปริมาณเกินกว่าความต้องการของตลาดในหลายสาขาวิชา เป็นปัญหาที่สะสมเพิ่มขึ้น (สวัสดิ์, 2515) สำหรับแนวทางในการป้องกันแก้ไขก็คือ นอกจากจะกำหนดนโยบายจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในทางหนึ่งแล้ว ยังจะต้องทำการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือค่านิยมของบัณฑิตที่เป็นคนรุ่นใหม่จากเดิมที่ว่าการรับอาชีพข้าราชการหรือลูกจ้างในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนนั้นเป็นอาชีพที่ได้รับการยกย่อง มีเกียรติและมีความเจริญก้าวหน้า ทำให้คนไทยในอดีตนิยมเลือกการประกอบอาชีพรับราชการมากกว่าอาชีพอื่น ทั้งนี้โดยหันมาให้ความสำคัญกับการประกอบอาชีพอิสระ (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2530)

ค่านิยมในอาชีพรับราชการที่สืบทอดกันมานับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จะเห็นได้จากการสอบแข่งขันคัดเลือกเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการในหน่วยงานของรัฐแต่ละครั้งจะปรากฏว่าจำนวนผู้สมัครสอบมีมากกว่าตำแหน่งที่ว่างอยู่ สาเหตุที่ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาไม่นิยมประกอบอาชีพอิสระเพราะค่านิยมของสังคมยกย่องข้าราชการและปลูกฝังทัศนคติในการรับราชการแก่เยาวชนมาตลอด โดยมองว่าการประกอบอาชีพอิสระเป็นอาชีพที่เสี่ยงต่อการขาดทุนและล้มเหลวมากกว่าการเป็นลูกจ้าง (เฉลียว, 2534) รูปแบบการจัดการศึกษาไม่เน้นการประกอบอาชีพอิสระและผู้ประกอบอาชีพ

อิสระต้องมีคุณสมบัติหลายประการซึ่งในอาชีพราชการหรือรับจ้างไม่ต้องการ เช่น ความรู้ในการจัดการ การตลาด การเงิน ประสบการณ์ทางธุรกิจ อาชีพของบิดาและมารดา (ศรีสง่า และ สาโรช, 2522ก) และเชื่อว่าผู้ประกอบอาชีพอิสระเป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะพิเศษกว่าผู้ประกอบอาชีพอื่น เช่น ข้าราชการหรือลูกจ้าง เพราะต้องดำเนินการภายใต้ภาวะการเสี่ยงตามความแปรปรวนของสภาพเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นบุคคลที่กล้าลงทุนจึงมีคุณลักษณะด้านจิตใจบางประการที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีความมุ่งหมายแห่งชีวิตที่ชัดเจน มีการแสวงหาแนวทางใหม่ให้กับตนเองตลอดเวลา (สุรพล, 2532) แนวความคิดและค่านิยมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อบัณฑิตที่มักจะได้รับ การสนับสนุนส่งเสริมอย่างเต็มที่จากหัวหน้าครอบครัวและญาติพี่น้องให้ประกอบอาชีพรับราชการหรือเป็นลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐและเอกชนมากกว่าการประกอบอาชีพอิสระ เพราะไม่ต้องการให้บุตรหลานต้องเผชิญกับความเสี่ยงและความไม่แน่นอน ทำให้ความนิยมเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาสาขาที่เกี่ยวข้องกับการเป็นข้าราชการและสำเร็จออกมาเป็นบัณฑิต ได้แก่ ทางด้านรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ นิติศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ มีปริมาณเพิ่มขึ้นเกินกว่าตลาดแรงงานรับได้ เกิดปัญหาการว่างงานขึ้นอย่างแพร่หลาย อีกทั้งลักษณะการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนส่วนใหญ่ มีข้อจำกัดด้านการผลิตบัณฑิตสาขาที่ตลาดแรงงานต้องการในอนาคต หรือเสริมสร้างความรู้และทักษะสำหรับการประกอบอาชีพส่วนตัวเพื่อเป็นการสร้างงานให้กับตนเอง ทำให้การพัฒนาฐานทางเศรษฐกิจของประเทศต้องประสบกับภาวะชะงักงันก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมขึ้น (โรจนา, 2529) ทศนคติและค่านิยมต่ออาชีพจึงเป็นรากแก้วของปัญหาการว่างงานของกลุ่มผู้มีการศึกษา จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน จากการมุ่งสู่อาชีพรับราชการหรือลูกจ้างในองค์การให้หันมาสนใจอาชีพอิสระ ซึ่งนอกจากจะสร้างงานให้กับตนเองแล้วยังสามารถสร้างงานให้ผู้อื่นได้อีกด้วย (ดวงกมล, 2544 และ Jolly, 1973)

สถาบันการศึกษาเป็นองค์การที่มีความสำคัญและมีบทบาทผลิตบัณฑิตออกสู่สังคม เป็นสถานที่หล่อหลอมความรู้และทักษะเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพ การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการประกอบอาชีพอิสระ ปลูกฝังค่านิยมสำหรับการประกอบอาชีพอิสระ ให้ความรู้และประสบการณ์ทางธุรกิจด้วยการฝึกงานในสถานประกอบการจะเป็นแนวทางให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษา (นัยเนตร, 2534) ในอดีตที่ผ่านมา การเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา ทั่วไปไม่ประสบความสำเร็จในการชักจูงหรือส่งเสริมให้ผู้เรียนประกอบอาชีพอิสระ เนื่องจากให้ความสำคัญด้านการให้ความรู้เพื่อการทำงานมากกว่าการประกอบอาชีพ ผู้สอนขาดประสบการณ์ทางธุรกิจที่จะถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน ไม่ปลูกฝังค่านิยมในการประกอบอาชีพอิสระ แต่สอนให้เตรียมตัวไปเป็นลูกจ้างในหน่วยงานต่าง ๆ มากกว่า บัณฑิตที่จบออกมาส่วนใหญ่มักจะมีค่านิยมที่ไม่ถูกต้องโดยคิดไว้ว่าจะต้องทำงานราชการ เข้าใจว่าเป็นงานสบาย มั่นคง และมีเกียรติ (สมนึก, 2530 และ เฉลียว, 2534)

บัณฑิตส่วนหนึ่งจบไปแล้วจะไม่มีงานทำหรือหางานไม่ได้ สาเหตุสำคัญประการหนึ่งคือ ค่านิยมที่จะเรียนเพื่อมุ่งออกไปรับราชการหรือทำงานรับเงินเดือนในบริษัทเอกชนที่มีการแข่งขันสูง โดยละเลยไม่เห็นความสำคัญของอาชีพอิสระ (สงวนพงษ์, 2529) นอกจากนี้ จินตนา บุญบงการ (2542) กล่าวว่า สถาบันการศึกษาโดยทั่วไปจะกำหนดหลักสูตรและการเรียนการสอนในลักษณะชี้นำแนวทางการทำงานของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาโดยจะมุ่งเน้นสู่ความเป็นวิชาชีพและใช้ความรู้ความสามารถของตนเป็นลูกจ้างพนักงานในกิจการขนาดใหญ่หรือกิจการที่มีความมั่นคง ไม่ได้มีหลักสูตรหรือชี้นำในการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บัณฑิตคิดสร้างงานให้ตนเองเป็นผู้ประกอบการและเป็นผู้กำหนดอนาคตของตนเอง โอกาสที่บัณฑิตใหม่หรือกำลังจะจบการศึกษายังคงต้องการฝากอนาคตของตนเองไว้กับธุรกิจขนาดใหญ่ที่คิดว่ามีความมั่นคงย่อมมีโอกาสจะไม่มีงานทำ หรือทำงานที่ไม่มีโอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนได้อย่างเต็มที่หรือเหมาะสม

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จึงมุ่งเน้นการให้ความรู้แก่ผู้เรียนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระเพื่อให้สามารถเลี้ยงตนเองได้เมื่อสำเร็จการศึกษา และนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพ ส่งเสริมบัณฑิตสร้างงานให้กับตนเองหรือการประกอบอาชีพอิสระในฐานะผู้ประกอบการ เป็นกลไกสำคัญทำให้วงจรการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศดำเนินอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีบทบาทให้ความช่วยเหลือแก่ธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมที่เรียกว่า Small and Medium Enterprise: SME เช่น โครงการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม (Entrepreneurship Development Programme: EDP) หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างนักลงทุนใหม่โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม จัดทำร่างพระราชบัญญัติวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมขึ้นเพื่อวางกรอบการทำงานและพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ จัดตั้งคณะกรรมการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมและวางแผนการทำงานเพื่อสร้างมาตรการจูงใจแก่ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม สนับสนุนให้เกิดธุรกิจชุมชน (Business Community) เป็นรากฐานการพัฒนาเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (อาทิตย์, 2543)

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยที่มีอุดมการณ์ผลิตบัณฑิตออกมารับใช้สังคม โดยมีคำขวัญว่า "นักธุรกิจเป็นผู้สร้างชาติ" คณะบริหารธุรกิจเป็นหน่วยงานที่มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพทางด้านธุรกิจออกสู่ตลาดแรงงานได้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ กำหนดรายวิชาที่เปิดสอนเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระ การแนะแนวการประกอบอาชีพ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรสนับสนุนให้นักศึกษาสนใจที่จะประกอบอาชีพอิสระ เช่น การออกร้านจำหน่ายสินค้าภายในสถาบัน ตลอดจนมีการฝึกภาคปฏิบัติเพื่อให้มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงก่อนสำเร็จการศึกษา

ในรูปของบริษัทจำลอง ฝึกงานในสถานประกอบการเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษามีความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตาม จากผลการสำรวจข้อมูลในรายงานภาวะการทำงานทำของบัณฑิต โดยศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (2545) พบว่า บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาและประกอบอาชีพอิสระยังนับว่ามีจำนวนน้อยคือ ประมาณร้อยละ 9-10 ของจำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาเท่านั้น กล่าวคือ ในปีพ.ศ. 2545 บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาที่มีงานจำนวน 1,875 คน หรือร้อยละ 58.0 จากจำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาทั้งหมด 3,786 คน ในจำนวนนี้ประกอบอาชีพรับจ้างถึงร้อยละ 81.6 ประกอบอาชีพอิสระเพียงร้อยละ 9.4 รับราชการร้อยละ 7.4 และอื่น ๆ ร้อยละ 1.5 ดังนั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เพื่อค้นหาคำตอบว่า ควรมีแนวทางใดที่จะสนับสนุนส่งเสริมบัณฑิตให้เห็นความสำคัญและสนใจที่จะประกอบอาชีพอิสระมากขึ้น แทนที่จะมุ่งสอบแข่งขันเป็นลูกจ้างในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน

การวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต" ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีปัจจัยสำคัญอะไรบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิต และบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระมีทัศนคติอย่างไร คาดว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรีให้อื้ออำนวยต่อการผลิตบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ ตลอดจนหาแนวทาง สนับสนุนให้บัณฑิตสนใจประกอบอาชีพอิสระเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
2. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนตัว ปัจจัยครอบครัว และปัจจัยด้านจิตวิทยามีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ ของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่
ปัจจัยส่วนตัว

1. เพศ
2. อายุ
3. ภูมิลำเนา
4. สาขาวิชา

ปัจจัยครอบครัว

5. อาชีพของบิดา
6. อาชีพของมารดา
7. รายได้ครอบครัว

ปัจจัยด้านจิตวิทยา

8. ทักษะการคิดที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ

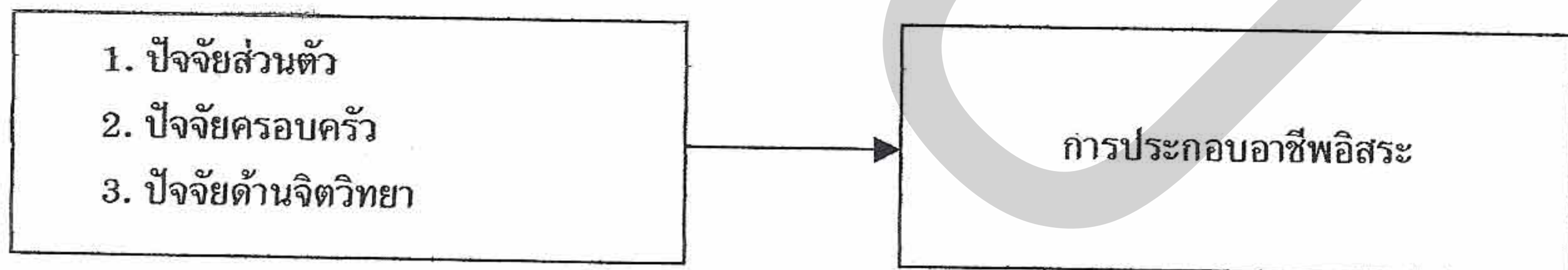
ตัวแปรตาม ได้แก่

การประกอบอาชีพอิสระ

กรอบแนวคิดการวิจัยมีดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ระหว่างปีพ.ศ. 2541-2545 ในแต่ละสาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการเงิน สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาการจัดการ

ทั่วไป สาขาวิชาการบริหารสำนักงาน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ และสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ที่ประกอบอาชีพอิสระ

1.5 นิยามเชิงปฏิบัติการ

1. การประกอบอาชีพอิสระ หมายถึง การที่บัณฑิตเป็นผู้ดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง หรือลงทุนร่วมกับบุคคลอื่น ไม่ว่าจะเป็นการค้าขาย ผู้ผลิต การให้บริการ ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้า
2. บัณฑิตคณะบริหารธุรกิจ หมายถึง บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จากคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ระหว่างปีพ.ศ. 2541-ปีพ.ศ. 2545 ในสาขาวิชาการเงิน สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาการจัดการทั่วไป สาขาวิชาการบริหารสำนักงาน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ และสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ทั้งหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี
3. ทักษะ หมายถึง ความคิดเห็นของบัณฑิตที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน ปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ และปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ และทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งคาดว่าจะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระและทัศนคติของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ
2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้เป็นแนวทางให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ที่จะเป็นบัณฑิตในอนาคตในการเลือกประกอบอาชีพอิสระตามความถนัดและความสนใจ
3. เพื่อประโยชน์ในด้านการวางแผนหลักสูตรการศึกษาที่เอื้ออำนวยต่อการส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและความต้องการประกอบอาชีพอิสระ
4. เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเสริมสร้างทัศนคติและปลูกฝังค่านิยมที่ดีแก่ผู้จะเป็นบัณฑิตในการประกอบอาชีพอิสระ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ จากการค้นคว้าเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องระหว่าง พ.ศ. 2515-2545 ผู้วิจัยได้จำแนกเนื้อหาสำหรับอธิบายออกเป็น 8 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 ความหมายของอาชีพอิสระ
- ส่วนที่ 2 ลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ
- ส่วนที่ 3 ประเภทของอาชีพอิสระ
- ส่วนที่ 4 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพ
- ส่วนที่ 5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอิสระ
- ส่วนที่ 6 ความสำคัญของอาชีพอิสระ
- ส่วนที่ 7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- ส่วนที่ 8 บัณฑิตทางบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ

2.1 ความหมายของอาชีพอิสระ

การสำรวจเอกสารเกี่ยวกับการให้คำนิยามหรือความหมายของคำว่า อาชีพอิสระ พบว่ามีคำคล้ายคลึงกันที่ใช้กันอยู่ทั่วไปดังนี้

1. อาชีพส่วนตัว
2. อาชีพผู้ประกอบการ
3. อาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือธุรกิจอิสระ
4. อาชีพผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กหรือขนาดย่อม

ผู้วิจัยได้จำแนกความหมายของคำว่า อาชีพอิสระ จากการที่ได้มีผู้ศึกษาค้นคว้าออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

- ลักษณะที่หนึ่ง ความหมายทั่วไป
- ลักษณะที่สอง การเป็นเจ้าของกิจการเพียงคนเดียว
- ลักษณะที่สาม การเป็นเจ้าของกิจการเพียงคนเดียวหรือเป็นหุ้นส่วน
- ลักษณะที่สี่ ธุรกิจครอบครัว

1. ความหมายทั่วไป

สุริยพร ศรีทองกิติกุล (2521) อ่าง บัวศรี (2521) และ วิชัย ราษฎร์ศิริ (2526) ให้ความหมายคำว่า อาชีพอิสระ หมายถึง งาน อาชีพที่แต่ละบุคคลสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำมาหาเลี้ยงชีพได้ด้วยตนเอง โดยจะเป็นการรับจ้างผู้อื่นหรือไม่ก็ได้

2. การเป็นเจ้าของกิจการเพียงคนเดียว

สวัสดิ์ สุวรรณอักษร (2515) ให้ความหมายคำว่า อาชีพอิสระ หมายถึง อาชีพที่ผู้ประกอบการเป็นเจ้าของและดำเนินการเองตั้งแต่การหาทุน การจัดการ และรับผิดชอบในผลกำไรหรือขาดทุน สอดคล้องกับ สุนทร โคตรบรรเทา (2525) ที่กล่าวว่า อาชีพอิสระ เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการอาชีพสร้างขึ้นมาจาก ลงทุนดำเนินการด้วยตนเอง ไม่รับคำสั่ง และไม่มีการออกคำสั่ง ตัดสินใจด้วยตนเองที่จะผลิตสินค้าหรือบริการให้แก่ลูกค้า มีการลงทุนเพื่อหวังกำไรและเสี่ยงต่อความล้มเหลว

เฉลียว บุรีภักดี (2535) กล่าวว่า อาชีพอิสระ คือ อาชีพที่มีลักษณะดังนี้

1. ไม่เป็นลูกจ้างรับเงินเดือนรายเดือนจากนายจ้าง แต่รับค่าตอบแทนจากลูกค้า
2. เจ้าของกิจการเป็นผู้ลงมือกระทำเองในฐานะผู้ปฏิบัติงานทั้งหมดด้วยตนเอง
3. อาจมีผู้ช่วยเหลือปฏิบัติงาน โดยได้รับเงินเดือนหรือค่าจ้างเป็นรายชิ้นก็ได้

จำนวนไม่เกิน 10 คน ใช้ทุนดำเนินการไม่เกิน 1 ล้านบาท หรืออย่างใดอย่างหนึ่ง

นอกจากนั้น ยังมีผู้ที่ให้คำนิยามการประกอบอาชีพอิสระในลักษณะของการเป็นเจ้าของกิจการเพียงคนเดียว ได้แก่ สายัณห์ จันทรวิภาสวงศ์ (2530) ให้ความหมายคำว่า อาชีพอิสระ คือ การเริ่มต้นประกอบอาชีพที่มีตนเองเป็นนาย เป็นเจ้าของ เป็นลูกน้อง และดำเนินกิจการทุกอย่าง ซึ่งต้องอาศัยความบากบั่น ขยันขันแข็ง อดทนและเป็นการช่วยตนเอง จริยา ทัพพะกุล ณ ออยุธยา (2530) และ วินทฎา วิเศษศิริกุล (2533) กล่าวว่า อาชีพอิสระ เป็นการประกอบกิจการขนาดเล็กที่ทำด้วยตนเอง อาศัยทักษะและเทคนิคการจัดการให้เกิดรายได้และมีกำไร มีลักษณะเป็นการผลิต การจำหน่าย การบริการ การซ่อมบำรุง แปรสภาพ รวมทั้งการประกอบกิจการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันโดยได้รับผลตอบแทนในรูปของกำไร มีใช้เงินเดือน การประสบความสำเร็จหรือไม่ของกิจการขึ้นอยู่กับเจ้าของกิจการเอง สอดคล้องกับ วชิร โอภิษากร (2541) ที่กล่าวว่า การประกอบอาชีพอิสระ เป็นการประกอบกิจกรรมทางธุรกิจด้วยการลงทุนเอง ดำเนินกิจกรรมในรูปของการผลิต การจำหน่าย การบริการและการจัดการด้วยตนเอง กิจการนั้นจะมีขนาดเล็กหรือใหญ่ก็ได้ เพื่อหวังกำไรและเสี่ยงต่อความล้มเหลว

สุรเดช วิเศษสุรการ (2530) กล่าวว่า อาชีพอิสระ หมายถึง งานที่ไม่ใช่งานรับจ้างหรือรับราชการ ไม่เป็นลูกจ้างรัฐวิสาหกิจ แต่เป็นเจ้าของกิจการด้วยตนเอง อาจเริ่มมาจากแผงลอย ทาบเร่ แล้วขยายมาเช่าห้องแถว ต่อกิจการขยายเปิดสาขาเพิ่มขึ้นต่อไปอีกก็ได้ สอดคล้องกับ ทิพวัน ลือคำ

(2533) ที่ว่า อาชีพอิสระ คือ การประกอบอาชีพซึ่งผู้ประกอบการเป็นเจ้าของกิจการเองโดยยึดว่าเป็นอาชีพอิสระเพราะผู้ประกอบการไม่ได้เป็นลูกจ้างในหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน นอกจากนี้ เซวรัตน์ เตมียกุล (2537) กล่าวว่า อาชีพอิสระเป็นการประกอบกิจการขนาดย่อมที่เจ้าของกระทำด้วยตนเอง โดยใช้ความรู้และทักษะในการดำเนินงาน และกิจการนั้นต้องไม่ขัดต่อกฎหมายและขนบธรรมเนียมอันดีงามของสังคม ผลตอบแทนที่ได้รับจะอยู่ในรูปของกำไรไม่ใช่เงินเดือน ซึ่งกิจการดังกล่าวอาจมีลักษณะเป็นการผลิตเพื่อการจำหน่าย การซ่อมสร้าง การให้บริการ ตลอดจนการประกอบกิจการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับสิ่งเหล่านี้ ความรุ่งเรืองหรือล้มเหลวในการประกอบการเจ้าของกิจการจะเป็นผู้รับผลดังกล่าวทั้งหมด

3. การเป็นเจ้าของกิจการเพียงคนเดียวหรือเป็นหุ้นส่วน

ยุพิน ประจวบเหมาะ (2531) ให้ความหมายคำว่า อาชีพอิสระ คือ อาชีพส่วนตัวทั้งในภาคเศรษฐกิจที่เป็นระบบและภาคเศรษฐกิจที่ไม่เป็นระบบ เจ้าของกิจการเป็นผู้ประกอบการเองทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ โดยได้รับค่าตอบแทนเป็นรูปแบบของกำไร ไม่ใช่เงินเดือน สอดคล้องกับอาทร จันทวิมล (2532) ที่ว่า อาชีพอิสระเป็นการประกอบธุรกิจของตนเอง หรือการลงทุนร่วมกับบุคคลอื่น เป็นนายจ้างของตนเอง ไม่มีเงินเดือนหรือรายได้ที่แน่นอน กำไรเป็นผลตอบแทนจากการลงทุน สำหรับชนิดา ยอดดี (2534) ให้ความหมายคำว่า อาชีพอิสระ ในลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ อาชีพอิสระ หมายถึง การที่บุคคลเป็นเจ้าของธุรกิจหรือหุ้นส่วนธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้ความรู้ความสามารถที่บุคคลมีอยู่เป็นพื้นฐานดำเนินธุรกิจด้วยการลงทุนในรูปของการผลิต การจำหน่าย หรือการให้บริการ เพื่อมุ่งหวังกำไรและเสี่ยงต่อการล้มเหลวโดยกิจการนั้นอาจมีขนาดเล็กหรือใหญ่ก็ได้

ชนะ กลสิการ์ (2534) กล่าวถึงองค์ประกอบเกี่ยวกับคุณลักษณะของการประกอบอาชีพอิสระมีดังนี้

1. การริเริ่ม เกิดจากบุคคล 1-2 คน เปิดกิจการใหม่
2. การรวบรวมทรัพยากร ผู้ก่อตั้งรวบรวมทรัพยากรและพัฒนาธุรกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยตนเอง
3. การจัดการ ผู้ก่อตั้งจัดการเอง
4. การเป็นอิสระ ผู้ก่อตั้งใช้ทรัพยากรได้อย่างอิสระ
5. การเสี่ยง ความสำเร็จหรือไม่สำเร็จนั้นอยู่กับผู้ก่อตั้งเอง

4. ธุรกิจครอบครัว

ประดิษฐ์ ชาสมบัติ และผาสุก พงษ์ไพจิตร (2531) ให้ความหมายคำว่า อาชีพอิสระ หมายถึง การประกอบธุรกิจของบุคคลในครัวเรือนหรือระหว่างหุ้นส่วนด้วยกัน เพื่อมุ่งหวังรายได้ และกำไร โดยผู้ประกอบการเป็นพนักงานในกิจการของตนเอง

สำหรับในความหมายของหน่วยงานราชการ อาชีพอิสระ หมายถึงลักษณะเป็นการ ผสมผสานระหว่างอาชีพที่บุคคลเป็นเจ้าของเพียงคนเดียว อาชีพที่บุคคลเป็นเจ้าของกิจการเพียงคนเดียวหรือเป็นหุ้นส่วน และธุรกิจครอบครัว ดังนี้

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2530ก) ให้ความหมายคำว่า อาชีพอิสระ คือ การที่บุคคลเป็นเจ้าของธุรกิจหรือเป็นหุ้นส่วนใหญ่ในธุรกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออีกนัยหนึ่งคือ การที่บุคคลประกอบอาชีพหารายได้เองโดยไม่มีนายจ้างหรือไม่อยู่ในฐานะลูกจ้าง สอดคล้องกับกรมสามัญศึกษา (2534) ที่ให้ความหมายว่า อาชีพอิสระ คือ อาชีพใด ๆ ก็ตามที่ผู้ประกอบอาชีพเป็นเจ้าของกิจการเอง เป็นนายตนเอง ทั้งนี้กิจการอาจจะใหญ่หรือเล็กขึ้นอยู่กับกำลังความสามารถ และกรมวิชาการ (2531) ให้ความหมายว่า อาชีพอิสระ เป็นอาชีพที่ประกอบกันเป็นธุรกิจภายในครอบครัวที่ต้องใช้ความรู้หรือทักษะที่ต้องการฝึกฝนอบรมพอสมควร เช่น อาชีพทำของที่ผลิตด้วยวัสดุที่มีในท้องถิ่น การปลูกผัก การเลี้ยงปลา และผู้ประกอบอาชีพอิสระ คือ ผู้ประกอบการขนาดย่อมที่เป็นธุรกิจในครอบครัว

นอกจากนั้น ทบวงมหาวิทยาลัย (2530) ให้ความหมายคำว่า อาชีพอิสระ เป็นอาชีพที่ไม่ใช่ลักษณะการเป็นลูกจ้างรับเงินเดือนจากนายจ้างแต่รับค่าตอบแทนจากลูกค้า เจ้าของกิจการเป็นผู้ลงมือกระทำเองในฐานะผู้ประกอบการ มีผู้ช่วยเหลือ อาจได้รับเงินเดือน หรือค่าจ้าง เป็นรายชิ้นก็ได้ จำนวนไม่เกิน 5 คน หรือใช้ทุนดำเนินการไม่เกิน 500,000 บาท แต่ไม่เกิน 6,000,000 บาท อย่างไรก็ตาม สำหรับกรมการจัดหางาน (2537) ให้ความหมายคำว่า อาชีพอิสระหรืออาชีพส่วนตัว เป็นการประกอบธุรกิจของตนเองหรือการลงทุนร่วมกับผู้อื่น เป็นนายของตนเอง ไม่ว่าธุรกิจนั้นเล็กหรือใหญ่ก็ตาม ผู้เป็นเจ้าของกิจการอาจก่อตั้งขึ้นมาด้วยตนเอง สืบทอดมาจากญาติพี่น้อง ชื้อมาจากเจ้าของคนก่อน หรือซื้อสิทธิดำเนินการในฐานะหน่วยธุรกิจหน่วยหนึ่งของกิจการขนาดใหญ่ ไม่มีการกำหนดมาตรฐานลักษณะงาน แม้จะเป็นกิจการที่มีชื่อเสียงอย่างเดียวกัน มีความเป็นอิสระที่จะกำหนดรูปแบบและวิธีดำเนินการตามความเหมาะสมสำหรับตนเอง ไม่มีเงินเดือนหรือรายได้ที่แน่นอนตายตัว

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า อาชีพอิสระหรืออาชีพจ้างงานด้วยตนเอง (Self Employment) หมายถึง อาชีพที่เป็นลักษณะของการประกอบธุรกิจไม่ว่าจะเป็นการค้าขาย ผู้ผลิต การให้บริการ ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้า หรือลักษณะอื่นใดที่เจ้าของเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง

หรือลงทุนร่วมกับบุคคลอื่น มีรูปแบบการดำเนินงานที่เป็นอิสระ ตัดสินใจด้วยตนเอง เป็นผู้ยอมรับความเสี่ยงตามลำพัง ความสำเร็จขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะตัวและมุ่งหวังผลตอบแทนในรูปแบบของกำไรจากการดำเนินงาน มิใช่ค่าจ้างหรือเงินเดือนประจำ กล่าวโดยสรุปอาชีพอิสระมีลักษณะที่สำคัญดังนี้

1. มีความเป็นอิสระ จะเริ่มต้นหรือสิ้นสุดเมื่อใดก็ได้ด้วยตนเอง
2. ผู้ดำเนินการไม่มีฐานะเป็นลูกจ้างหรือพนักงานในลักษณะที่เป็นการประจำหรือชั่วคราว ทั้งในองค์การของภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ
3. เจ้าของลงทุนด้วยตนเอง หรือร่วมลงทุนกับบุคคลอื่นก็ได้
4. ลักษณะการบริหารงานมีความยืดหยุ่น คล่องตัว ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์และวิธีการที่เจ้าของเป็นผู้กำหนด สามารถเลือกสถานที่ประกอบการได้เอง
5. ผลตอบแทนที่ได้ไม่ใช่เงินเดือนหรือค่าจ้างประจำ หากแต่เป็นผลกำไรหรือผลประโยชน์ที่ได้จากการดำเนินงานหรือให้บริการ ซึ่งมีความไม่แน่นอน
6. ผู้ดำเนินกิจการเป็นผู้ที่ยอมรับความเสี่ยงจากการประกอบอาชีพทั้งหมดด้วยตนเองหรือร่วมกับหุ้นส่วน

2.2 ลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

คำว่า ผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบอาชีพอิสระ (Entrepreneur) มาจากคำในภาษาฝรั่งเศสว่า *Entreprendre* หมายถึง รับเข้าดำเนินการหรือผู้จัดหาบริการต่าง ๆ (to undertake) ดังนั้น คำว่า ผู้ประกอบการจึงหมายถึงการที่บุคคลผู้รับจะดำเนินธุรกิจตลอดจนการจัดการและยอมรับความเสี่ยงทางธุรกิจด้วยตนเอง ต่อมา มีความหมายรวมถึงผู้คิดค้นสิ่งใหม่หรือผู้พัฒนา (Innovator or Developer) ที่นำโอกาสทางธุรกิจมาสู่กระบวนการปฏิบัติ เป็นการเพิ่มคุณค่าและความพยายามจากความเสี่ยงในสภาวะการแข่งขันทางธุรกิจ มุ่งหวังผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ (Peggy and Charles, 2000)

เอ็ดมุนด์ วงศาโรจน์ (2522) ให้ความหมายว่า ผู้ประกอบการ คือ ผู้ทำหน้าที่ตัดสินใจว่าผลิตสินค้าอะไร จำนวนเท่าใด ใช้เทคนิคการผลิตอย่างไร ผลตอบแทนคือ กำไร โดยอาจเป็นเจ้าของเงินทุน เจ้าของหน่วยผลิต หรือผู้ริเริ่มพร้อมกัน บทบาทสำคัญของผู้ประกอบการคือ การริเริ่มคิดค้นสิ่งใหม่ที่น่ามาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อประสิทธิภาพในการผลิต เช่นเดียวกับ ปราโมทย์ เจนการ (2523) ให้ความหมายว่า ผู้ประกอบการ คือ บุคคลที่ดำเนินการผสมผสานปัจจัยการผลิตต่าง ๆ ได้แก่ ทุน ที่ดิน และแรงงาน ทำการก่อตั้งสถานธุรกิจผลิตสินค้าหรือบริการ เพื่อการจำหน่ายแก่บุคคลทั่วไปด้วยตนเอง สำหรับ สุนทร โคตรบรรเทา (2525) ให้ความหมายว่า ผู้ประกอบการ คือ ผู้ที่ทำการ

ประกอบอาชีพอิสระจนประสบความสำเร็จ และมีการจ้างงานบุคคลอื่นเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เป็นเจ้าของ จึงเปลี่ยนสภาพเป็นผู้ประกอบการ

ผุสดี รุมาคม และเกศินี วิฑูรชาติ (2536) ให้ความหมายคำว่า ผู้ประกอบการ คือ บุคคลที่ จัดตั้งองค์การธุรกิจ ยอมรับความเสี่ยงเพื่อหวังผลกำไร เป็นผู้จัดระเบียบและดำเนินธุรกิจขนาดย่อม เพื่อกำไรและความพอใจในด้านจิตวิทยา

ชนะ กลสิภรณ์ (2534) ให้ความหมายคำว่า ผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระ คือ นักนวัตกรรมที่มีความสามารถในการผสมผสานองค์ประกอบต่างๆ คือ บุคคล เทคโนโลยีเหมาะสม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามที่ถูกความต้องการ หรือบุคคลที่สามารถพัฒนาสิ่งแวดล้อม ระบุโอกาสที่จะทำ ให้ดีขึ้น รวบรวมทรัพยากรต่างๆ และเริ่มต้นดำเนินงานเพื่อใช้สิ่งแวดล้อมให้เป็นประโยชน์สูงสุด

Peter F. Ducker (1985) กล่าวว่า แม้คำว่าผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระจะมีใช้มา นานกว่า 200 ปีแล้วก็ตาม แต่ยังคงมีความสับสนเกี่ยวกับการให้คำจำกัดความ คำว่า "Entrepreneur" มาจากคำในภาษาฝรั่งเศส หมายถึง "ระหว่าง" (Between) และ "การนำไป" (To Take) ด้วยเหตุนี้ ผู้ประกอบการคือ บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งระหว่างผู้จำหน่ายวัตถุดิบ (Suppliers) กับลูกค้า (Customer) กล่าวคือ เป็นผู้ที่ยอมรับความเสี่ยงที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือเป็นบุคคลที่เคลื่อนย้ายทรัพยากร การผลิตจากมูลค่าต่ำไปสู่การเป็นผลผลิตที่มีมูลค่าสูงกว่าเดิม

Timmons A. Jeffy et al (1994) ให้ความหมายว่า ผู้ประกอบการ คือ ผู้ที่ตั้งใจยอมรับความ เสี่ยงจากการ คาดคะเนทางธุรกิจ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในการกระทำมากกว่าโอกาส เป็นบุคคลที่มีวิสัย ทัศน์ ความรู้สึก และความผูกพันที่จะนำบุคคลอื่นไปยังความปรารถนานั้น สำหรับ Longenecker et al. (2000) ให้ความหมายว่า ผู้ประกอบการ คือ ผู้ที่เริ่มทำและดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง เป็นผู้ตัดสินใจ และยอมรับความเสี่ยง เป็นบุคคลที่มีส่วนทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีความเจริญเติบโต อาจเป็นเจ้าของกิจการเองหรือไม่ก็ได้ โดยผลิตสินค้าหรือบริการให้กับลูกค้า และเป็นกิจกรรมที่ถือว่ามีส่วนช่วย เหลือสังคม นอกจากนั้น Cynthia L. Greene (2004) ให้ความหมายว่า ผู้ประกอบการ คือ บุคคลที่เป็น เจ้าของ ดำเนินงานและยอมรับความเสี่ยงจากการลงทุนทางธุรกิจ เป็นผู้ทราบถึงความต้องการของ ตลาด และตอบสนองความต้องการดังกล่าวด้วยการผลิตสินค้าหรือบริการ ทั้งในรูปแบบการผลิต การค้าส่ง การค้าปลีก และการบริการ

Thomas W. Zimmer and Norman M. Scarborough (2002) ให้ความหมายว่า ผู้ประกอบการ คือ ผู้สร้างธุรกิจใหม่ภายใต้ความเสี่ยงและความไม่มั่นใจในเป้าหมายการทำกำไรและความเติบโต ของธุรกิจ โดยการพิจารณาถึงโอกาสและการลงทุนในการใช้ทรัพยากรนั้น สำหรับ J. A. Schumpeter (1975) ให้ความหมายว่า ผู้ประกอบการ หมายถึง ผู้ที่อยู่ในฐานะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทาง

เศรษฐกิจ กล่าวว่า สิ่งที่คุณประกอบการจะต้องเผชิญก็คือ การค้นพบหรือคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ และการใช้ความคิดใหม่ ผู้ประกอบการมีหน้าที่หลักพื้นฐานที่สำคัญ ได้แก่

1. การพัฒนาสินค้าหรือบริการใหม่หรือสินค้าที่มีคุณภาพแตกต่างกันออกไปและยังไม่มีในขณะนั้นออกสู่ท้องตลาด
2. ประยุกต์วิธีการผลิตสมัยใหม่ที่ยังไม่มีผู้ใดทำมาก่อน
3. การวิเคราะห์ตลาดสินค้าใหม่สำหรับสินค้าหรือบริการ
4. การค้นหาแหล่งทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิตใหม่ที่จะนำมาใช้ในการผลิต
5. การพัฒนารูปแบบขององค์การทางธุรกิจใหม่

ปราโมทย์ เจนการ (2523) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของความเป็นผู้ประกอบการในด้านจิตใจพบว่า ลักษณะที่สำคัญของผู้ประกอบการมี 9 ลักษณะ คือ ความกล้าเสี่ยงอย่างมีเหตุผลในแง่ของการลงทุน คิดค้นประดิษฐ์ด้วยความมีเหตุผล ความสามารถในการเสาะหาและกล้าเสี่ยงที่จะดำเนินธุรกิจ ความสามารถในการรับรู้และมองเห็นช่องทางในการดำเนินธุรกิจ แรงจูงใจและค่านิยมที่ดีในการทำงาน ความเชื่อในอิทธิพลจากการควบคุมภายในของตน ความไม่เชื่อเกี่ยวกับโชคกลาง ความเป็นผู้นำความสามารถและเชื่อมั่นในเชิงธุรกิจ

บรรพต วีระสัย (2526) ได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้ประกอบการว่า ควรมีลักษณะกล้าเสี่ยงพอสมควรแต่เป็นความกล้าชนิดที่มีขั้นเชิง ส่งเสริมให้มีการตัดสินใจโดยไม่ลังเล มีความกระตือรือร้นที่จะดำเนินกิจกรรมใดๆ โดยตีค่าออกมาในรูปของเงินตรา มีความรับผิดชอบและมีความเชื่อมั่นในตนเอง แสวงหาโอกาสในการจัดรูปงานและวางตัวบุคคลในหน่วยงาน

ไมตรี วสันตวิมล (2529) กล่าวถึงคุณสมบัติทั่วไปของผู้ประกอบกิจการธุรกิจที่จะประสบความสำเร็จว่า จะต้องเป็นคนที่มีความทะเยอทะยาน มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะเห็นตนเองประสบความสำเร็จ มีความพร้อมที่จะเสี่ยง (ด้านการเงิน อาชีพการงาน จิตใจ) มีความสนใจในตนเอง ความต้องการหลีกเลี่ยงการทำงานโรงงานในองค์การ สุขภาพดี สามารถรับความกดดันได้ มีความรู้ประสบการณ์พอสมควร และควรมีอายุระหว่าง 26-36 ปี เป็นช่วงที่ดีที่สุดที่จะเริ่มต้นธุรกิจส่วนตัว

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2530) ทำการศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์ผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพอิสระพบว่า คุณลักษณะที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ 10 อันดับแรก ได้แก่ ความอดทน ความขยัน ซื่อสัตย์ ตั้งใจทำงาน แสวงหาความรู้อยู่เสมอ รักและชอบงานที่ทำ มานะพยายาม มนุษย์สัมพันธ์ดี มีขั้นตอนในการทำงาน และปรับปรุงงานอยู่เสมอ สำหรับแรงจูงใจในการประกอบอาชีพ 10 อันดับแรก ได้แก่ เห็นว่าเป็นงานอิสระไม่ขึ้นกับใคร ค้นเคยกับอาชีพนั้นมาก่อน รายได้ดี มีความมั่นคง รักชอบพอใจที่จะทำ มีคนทำน้อย หรือไม่มีใครทำมาก่อน

ได้รับคำแนะนำจากบุคคลอื่น มองเห็นลู่ทางความก้าวหน้า ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น เห็นคนอื่นประสบความสำเร็จและเห็นว่าสภาพพื้นที่ทำเลมีความเหมาะสม

David C. McClelland and Others (1987) ศึกษาลักษณะทางด้านจิตวิทยาเกี่ยวกับการบรรลุความสำเร็จของบุคคลและสรุปว่า ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ ได้แก่ บุคคลที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ
2. มีความชำนาญเฉพาะตน ในการทำงานที่เสี่ยงพอประมาณ
3. มีความรอบรู้ในผลของการตัดสินใจที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จ (เช่น เงินเป็นเครื่องวัดความสำเร็จ) มากกว่าจะคำนึงถึงความล้มเหลวอันอาจเกิดขึ้นได้

ในการศึกษาเรื่อง บุคลิกภาพของผู้ประกอบอาชีพอิสระ McClelland กล่าวถึงบุคลิกภาพที่น่าสนใจของผู้ประกอบอาชีพอิสระมีดังนี้

1. ต้องการความสำเร็จ
2. ปรารถนาความรับผิดชอบ
3. เสี่ยงพอประมาณ
4. การรับรู้ถึงความเป็นไปได้ของความสำเร็จ
5. ถูกกระตุ้นจากผลงาน
6. มีไฟตลอดเวลา
7. มองไกล
8. มีทักษะในการจัดการ
9. มีทัศนคติที่ว่า “เงินสำคัญเป็นรองจากความสำเร็จ”

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ (2535) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า รูปแบบในการเข้าสู่การประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ การประกอบอาชีพตามอย่างบิดามารดา ตามสามีหรือภรรยา ตามอย่างบุคคลที่ประสบความสำเร็จ และทดลองทำหลายอาชีพ แรงจูงใจในการประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่

1. บิดา มารดา บุคคลในครอบครัว
2. รายได้ดี
3. มีประสบการณ์มาก่อน
4. เรียนมาโดยตรง
5. ชอบความเป็นอิสระ
6. มีผู้ให้การสนับสนุน

ปัญหาสำคัญที่ผู้ประกอบการอาชีพอิสระประสบได้แก่

1. ทักษะด้านการตลาดและการพัฒนาผลผลิต
2. ลูกจ้าง
3. การแข่งขัน
4. วัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต
5. การจัดการ
6. การขยายงาน
7. การลงทุนในระยะแรก

Albert Shapero (1975, อ้างถึงในสุรพล, 2532) กล่าวถึงลักษณะของผู้ประกอบการจะประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1. ผู้เริ่มต้น
2. ดำเนินการองค์การธุรกิจซึ่งเป็นกลไกของการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ในอันที่จะใช้ทรัพยากรการผลิตและโอกาสทางธุรกิจให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
3. ยอมรับความล้มเหลวจากความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ

John A. Horraday (1982, อ้างถึงในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2529) ศึกษาและจัดทำคู่มือผู้ประกอบการ โดยอธิบายปัจจัยอันเป็นองค์ประกอบคุณลักษณะของผู้ประกอบการมีดังนี้

1. ความเชื่อมั่น (Confidence)
2. ความอดสาหัส พากเพียรพยายาม (Perseverance, Determination)
3. มีพลัง ความเข้มแข็ง (Energy, Diligence)
4. เจ้าความคิด (Resourcefulness)
5. ความสามารถคาดคะเนกำไรจากความเสี่ยง (Ability to take calculate risks)
6. มีความเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง ความเป็นผู้นำ (Dynamism, Leadership)
7. มองโลกในแง่ดี (Optimism)
8. ความต้องการบรรลุผลสำเร็จ (Need to achieve)
9. มีความรอบรู้ในด้านผลิตภัณฑ์ ตลาด เครื่องจักร และเทคโนโลยี (Versatility, Knowledge of product, market, machinery and technology)
10. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)
11. ความสามารถมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น (Ability influence to others)

12. ความสามารถเข้ากับลูกค้าได้ดี (Ability to get along well with people)
13. ความเป็นผู้ริเริ่ม (Initiative)
14. มีความยืดหยุ่น (Flexibility)
15. เฉลียวฉลาด (Intelligence)
16. มีความสามารถปฏิบัติงานเพื่อบ่งสู่เป้าหมายที่แจ่มชัด (Orientation to clear goals)
17. มีการตอบสนองทางบวกต่อการแข่งขัน (Positive response to challenge)
18. ความเป็นอิสระ (Independence)
19. รับผิดชอบต่อข้อเสนอแนะและคำติชม (Responsiveness to suggestion and criticism)
20. รอคอยระยะเวลาด้วยความอดทน มีประสิทธิภาพ (Time-competence, Efficiency)
21. ความสามารถในการตัดสินใจที่รวดเร็ว (Ability to make decisions quickly)
22. มีความรับผิดชอบ (Responsibility)
23. มองการณ์ไกล (Foresight)
24. มีความเที่ยงตรง หนักแน่น พยายาม (Accuracy, Thoroughness)
25. การประสานความร่วมมือ (Cooperativeness)
26. ความสามารถทำกำไร (Profit-orientation)
27. สามารถเรียนรู้จากข้อผิดพลาด (Ability to learn from mistakes)
28. มีพลังอำนาจจิต (Sense of power)
29. ยึดถือตนเอง (Egotism)
30. บุคลิกภาพน่ายกย่อง (Pleasant personality)
31. ความกล้าหาญ (Courage)
32. มีจินตนาการ (Imaginator)
33. มีความรับรู้ที่ดี (Perceptiveness)
34. มีความอดทนต่อความสงสัย (Toleration for ambiguity)
35. มีหัวก้าวหน้า (Aggressiveness)
36. มีความสามารถสร้างความพึงพอใจ (Capacity for enjoyment)

37. สามารถปฏิบัติให้เกิดผล (Efficacy)

38. ปฏิบัติตามพันธะที่มีต่อตนเอง (Commitment)

39. ความสามารถสร้างความไว้วางใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน (Ability to trust workers)

40. มีความห่วงใยต่อผู้อื่น (Sensitivity to others)

41. มีวุฒิภาวะ ความสมดุลทางจิตใจ (Maturity balance)

42. ความซื่อสัตย์ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Honesty, Integrity)

Peggy Lambing and Charles R. Kuehl (2000) กล่าวถึงคุณลักษณะผู้ประกอบการ ดังนี้

1. ความรักที่จะทำธุรกิจ (A passion for the business)

ผู้ประกอบการจะต้องมีคุณลักษณะที่มากกว่าความสนใจโดยปกติ เนื่องจากการประกอบธุรกิจจะมีอุปสรรคต่าง ๆ ที่จะต้องเอาชนะมากมาย หากไม่มีความรักที่จะทำธุรกิจก็ยากที่จะประสบความสำเร็จ

2. ยืนหยัดต่อสู้กับความล้มเหลว (Tenacity despite failure)

เนื่องจากในบางครั้งอาจไม่สามารถเอาชนะปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ได้ในครั้งแรก ผู้ประกอบการจะต้องมีลักษณะคือวันที่จะเอาชนะในท้ายที่สุด ความสำเร็จของผู้ประกอบการอาจเกิดขึ้นภายหลังจากที่ได้ประสบกับความล้มเหลวหลายครั้ง ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จจะถือว่าความไม่สำเร็จไม่ใช่ความล้มเหลวโดยคิดว่าเป็นเพียงประสบการณ์ที่ได้รับ (Goodman, 1994)

3. ความเชื่อมั่น (Confidence)

ผู้ประกอบการจะต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในความสามารถและมีแนวความคิดทางธุรกิจของตน โดยเชื่อมั่นในความสำเร็จของสิ่งที่จะเริ่มกระทำ นอกจากนั้น ผู้ประกอบการต้องมีความรู้อย่างลึกซึ้งในเรื่องของการตลาดและอุตสาหกรรมและสะสมความรู้ดังกล่าวเป็นระยะเวลานาน (Yarzebinski, 1992)

4. ความเด็ดเดี่ยว (Self-determination)

ลักษณะที่สำคัญของผู้ประกอบการส่วนใหญ่คือ มีแรงบันดาลใจและความเด็ดเดี่ยวที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ โดยเชื่อว่าความสำเร็จและความล้มเหลวใดๆ มักจะขึ้นอยู่กับ การกระทำของตนเอง หรือที่เรียกว่า ตำแหน่งภายในของการควบคุม (Internal locus of control) ตรงกันข้ามกับผู้ประกอบการที่เชื่อมั่นในปัจจัยภายนอกที่จะกำหนดความสำเร็จ เช่น โชคชะตา ภาวะเศรษฐกิจ หรือที่เรียกว่า ตำแหน่งภายนอกของการควบคุม (External locus of control) เป็นต้น (McNemey, 1994)

5. การจัดการความเสี่ยง (Management of risk)

ผู้ประกอบการทั่วไปจะกำหนดระดับความเสี่ยงไว้สูงในตอนเริ่มแรกของกระบวนการทางธุรกิจ และจะลดลงเมื่อระยะเวลาเนิ่นนานออกไปเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยจะมองความเสี่ยงในมุมมองที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป เนื่องจากเป็นเพราะมีความรู้ในธุรกิจนั้น ๆ มากกว่า (Reynolds, 1994)

6. การเปลี่ยนแปลงเป็นโอกาส (Change are opportunities)

โดยปกติการเปลี่ยนแปลงมักจะทำให้บุคคลทั่วไปตกใจกลัวและถือว่าเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยง ผู้ประกอบการจะมองความเปลี่ยนแปลงว่าเป็นเรื่องปกติและเป็นสิ่งที่จำเป็น ดังนั้นจะทำการสำรวจความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงนั้น ซึ่งเป็นพื้นฐานของคำว่านวัตกรรม (Innovation) นั่นเอง (Yarzebinski, 1992)

7. มีความอดทนต่อความคลุมเครือ (A tolerance for ambiguity)

วิถีชีวิตของผู้ประกอบการมักจะไม่มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ไม่มีใครคอยที่จะกำหนดตารางแต่ละขั้นตอนให้ผู้ประกอบการก้าวตาม ไม่มีหลักประกันความสำเร็จ มีปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้มากมาย เช่น ภาวะเศรษฐกิจ สภาพภูมิอากาศ รสนิยมผู้บริโภค ที่มีผลกระทบต่อการทำงานธุรกิจ ผู้ประกอบการจะมีชีวิตขึ้นอยู่กับความคลุมเครือ ขาดความชัดเจน ความสำเร็จมักเกิดจากความไม่แน่นอน (Oneal, 1993)

8. มีความคิดริเริ่มและความต้องการความสำเร็จ (Initiative and a need for achievement)

บุคคลส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ความสำเร็จของผู้ประกอบการคือ การเป็นผู้ริเริ่มในสถานการณ์ที่ผู้อื่นคาดไม่ถึง โดยตั้งใจกระทำตามความคิดที่แตกต่างจากผู้อื่น คนส่วนมากมีความคิดที่ดีแต่ไม่สามารถแปลงหรือนำไปสู่การปฏิบัติได้ ฉะนั้นผู้ประกอบการจะมีความต้องการความสำเร็จสูงซึ่งเป็นแรงจูงใจในการขับเคลื่อนและเริ่มต้นที่จะก้าวสู่ความสำเร็จ

9. การเสนอรายละเอียดและความสมบูรณ์แบบ (Detail-orientation and perfectionism)

ผู้ประกอบการมักจะมีคุณลักษณะที่เรียกว่าสมบูรณ์แบบหรือมีความเพียบพร้อมกระหายสู่ความเป็นเลิศ มีความสนใจรายละเอียดปลีกย่อยเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่นำไปสู่ความสมบูรณ์แบบในด้านคุณภาพของสินค้าหรือบริการ บางครั้งอาจก่อให้เกิดความสับสนของพนักงาน และมองว่าผู้ประกอบการคือ นายจ้างที่เข้าใจยาก (Yarzebinski, 1992)

10. การให้ความสำคัญของเวลาที่ผ่านไป (Perception of passing time)

ผู้ประกอบการจะตระหนักดีกว่าเวลากำลังผ่านไปอย่างรวดเร็ว ทำให้บ่อยครั้งที่ทำให้เขาขาดความอดทน จึงเป็นผู้ที่มีนิสัยตื่นตัวและรีบเร่งอยู่ตลอดเวลา (Yarzebinski, 1992)

11. ความคิดริเริ่ม (Creativity)

เหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการประสบความสำเร็จ คือ การมีจินตนาการและสามารถตั้งความหวังในทางเลือกของการมองข้างหน้า มีความสามารถที่จะเล็งเห็นโอกาสในสิ่งที่บุคคลอื่นไม่เห็น ผู้ประกอบการจะต้องรู้ในสิ่งที่ลูกค้าต้องการ บางครั้งอาจรู้ก่อนลูกค้าและก่อนที่จะรู้ว่ามีความเป็นไปได้หรือไม่ (Paul, 1993)

12. มองภาพรวม (The big picture)

ผู้ประกอบการมักจะมีความรู้สึกมองอะไรที่เป็นภาพรวม สามารถมองภาพในมุมกว้างขณะที่บุคคลอื่นมองเห็นในแต่ละส่วน ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมักสามารถรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ กระบวนการนี้เรียกว่าการค้นหา (Scanning the environment) ซึ่งถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการกำหนดความสำเร็จของธุรกิจ (Thomas et al., 1993)

13. ปัจจัยจูงใจ (Motivation factors)

แม้บุคคลทั่วไปจะเชื่อว่าสิ่งจูงใจของการเป็นผู้ประกอบการคือ เงิน แต่จริงๆ แล้วมีสิ่งอื่นสำคัญกว่าเงิน คือ ความต้องการความสำเร็จ ความปรารถนาที่จะเป็นอิสระ ผู้ประกอบการบ่อยครั้งจะตัดสินใจเริ่มธุรกิจของตนเองเพื่อหลีกเลี่ยงการมีเจ้านายหรือการจ้างงานให้กับตนเองทำให้จ่ายน้อยกว่าที่ได้รับหากทำงานให้กับบุคคลอื่น

Peggy ได้ศึกษาผู้ประกอบการจำนวน 3,000 คน โดยจำแนกคุณลักษณะที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุด (Very Important) สำหรับเหตุผลของการประกอบอาชีพอิสระหรือการเป็นผู้ประกอบการคือ

1. สามารถใช้ทักษะและความสามารถส่วนตัวได้เต็มที่
2. สามารถควบคุมวิถีดำเนินชีวิตของตนเอง
3. สร้างบางสิ่งที่เป็นสำหรับครอบครัว
4. ชอบความท้าทาย
5. สามารถคัดเลือกสถานที่ทำงานและวิธีการได้ตามลำพังหรือด้วยตนเอง

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ความต้องการได้รับการยอมรับ ความต้องการที่ได้รับรางวัลที่เป็นสิ่งจับต้องได้ การมีความหมายกับตนเอง และความพึงพอใจในความคาดหวังในชีวิต (Yarzebinski, 1992)

จากคำนิยามข้างต้นเกี่ยวกับความหมายและคุณลักษณะของผู้ประกอบการหรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระสรุปได้ดังนี้ ผู้ประกอบอาชีพอิสระหรือผู้ประกอบการเปรียบเสมือนเป็นผู้ริเริ่มพรแดนธุรกิจ (Pioneership) ในการสร้างสินค้าและบริการใหม่ออกสู่ท้องตลาด เป็นผู้ยอมรับความเสี่ยงจากการลงทุนทางธุรกิจ มีความสามารถในการสร้างวิสัยทัศน์จากสิ่งที่ยังไม่มีอันเป็นพื้นฐานของมนุษย์ มีกำลังกายและกำลังสติปัญญาในการจัดองค์การทางธุรกิจ มีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะคาดคะเนความ

เสี่ยงและจะทำทุกสิ่งทุกอย่างที่มีความเป็นไปได้และลดโอกาสที่จะเผชิญกับความล้มเหลว มุมานะอดทนในการลงทุนและคิดค้นวิธีหรือเทคนิคด้านการจัดการสมัยใหม่ เพื่อควบคุมทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

อาทิตย์ วุฒิกะโร (2543) ได้ประมวลคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในลักษณะภาพรวมดังนี้

1. กล้าเสี่ยง
2. มุ่งมั่นในความสำเร็จ
3. ผูกพันต่อเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้
4. สามารถโน้มน้าวจิตใจผู้อื่น
5. มานะและทำงานหนัก
6. กระตือรือร้นและไม่หยุดนิ่ง
7. สามารถเรียนรู้จากประสบการณ์
8. รับผิดชอบ
9. เชื่อมั่นในตนเอง
10. สนใจแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
11. ความสามารถในการบริหาร
12. ความคิดสร้างสรรค์
13. การปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม
14. กล้าตัดสินใจ
15. สามารถคิดและวิเคราะห์แผนธุรกิจ
16. ความสามารถสร้างพันธมิตร
17. ซื่อสัตย์
18. ประหยัดเพื่ออนาคต
19. รับผิดชอบต่อสังคม

วชิร โอภิธากร (2541) กล่าวว่า การเริ่มต้นเข้าสู่อาชีพอิสระของบุคคลมีปัจจัยที่สำคัญได้แก่

1. มีความมุ่งมั่นตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะประกอบอาชีพอิสระหรือเป็นผู้ประกอบการด้วยแรงจูงใจภายในของตนเอง
2. มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ
3. มีความรู้และประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจมาจากครอบครัว ได้รับการสนับสนุนทางด้านทุนหรือรับช่วงงานต่อจากบิดามารดา

4. ได้รับความรู้และประสบการณ์ในการประกอบอาชีพธุรกิจจากการเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการธุรกิจ

5. สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยการเน้นการประกอบอาชีพอิสระ และให้ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพธุรกิจ ปลูกฝังค่านิยมในการประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถประกอบอาชีพอิสระทางธุรกิจได้

6. สามารถสรุปตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการเลือกประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ สภาพแวดล้อมในครอบครัว สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ทักษะที่มีต่ออาชีพอิสระ ความตั้งใจต่อการประกอบอาชีพอิสระ

จากการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง หนังสืออ้างอิงหรือผลงานทางวิชาการ ได้แก่ ข้อเขียนของ สัตยญา จัตตานนท์ (2521) เฉลียว สุวรรณกิตติ (2530) ยุพิน ประจวบเหมาะ (2531) สมนึก บำรุง (2532) เจียรนัย ทรงชัยกุล (2533ก) สมร รื่นกมล (2534) สำเนา ขจรศิลป์ (2529) เฉลียว บุรีภักดี (2535ข) สมพร โพธิ์อยู่ (2536) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้ประกอบอาชีพอิสระโดยรวม ดังนี้

1. ด้านจิตใจ

- 1.1 กล้าเสี่ยง
- 1.2 กระตือรือร้น
- 1.3 เชื่อมั่นในตนเอง
- 1.4 มีความคิดริเริ่ม
- 1.5 รับผิดชอบ
- 1.6 ซื่อสัตย์สุจริต
- 1.7 ทักษะที่ดี
- 1.8 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง
- 1.9 ความวิริยะ อุตสาหะ
- 1.10 ทะเยอทะยาน
- 1.11 มนุษย์สัมพันธ์ดี
- 1.12 รักอิสรภาพ
- 1.13 มีใจรักในอาชีพ

2. ด้านพฤติกรรม

- 2.1 มีระเบียบวินัย
- 2.2 ชยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด

- 2.2 ช่างสังเกต จดจำ
- 2.3 สามารถแก้ไขปัญหา
- 2.4 บริหารเวลาได้ดี

3. ด้านร่างกาย

- 3.1 สุขภาพดี
- 3.2 เข้มแข็ง อดทน

2.3 ประเภทของอาชีพอิสระ

การประกอบอาชีพอิสระมีได้หมายถึงการสร้างธุรกิจใหม่ด้วยตนเองทั้งหมด Longenecker (2000) กล่าวว่า อาชีพอิสระอาจเกิดขึ้นได้ใน 4 ทางเลือก ดังนี้

1. การเริ่มต้นธุรกิจใหม่ (Start a new business)
2. การซื้อกิจการหรือธุรกิจจากบุคคลอื่น (Buy an existing business)
3. การดำเนินธุรกิจในรูปแบบแฟรนไชส์ (Open a franchised business)
4. การทำธุรกิจเดิมที่มีอยู่แล้วของครอบครัว (Enter a family business)

การจำแนกประเภทของอาชีพอิสระ มีเกณฑ์ที่นำมาใช้พิจารณาโดยคำนึงถึงปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบแตกต่างกัน ได้แก่

1. เกณฑ์ระดับการศึกษา

สัญญา จิตตานนท์ (2527) ได้แบ่งประเภทของอาชีพอิสระตามระดับการใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพออกเป็น 3 กลุ่มอาชีพ ดังนี้

1. กลุ่มอาชีพที่ใช้ทักษะหรือความรู้ระดับปริญญา หรืออนุปริญญา เช่น แพทย์ วิศวกร หนายความ ผู้ตรวจบัญชี และครูอาจารย์
2. กลุ่มอาชีพที่ใช้ทักษะหรือความรู้ต่ำกว่าระดับปริญญาตรี หรืออนุปริญญา เช่น ช่างสาขาต่างๆ ตัดเสื้อ ตัดผม เสริมสวย เย็บหนัง
3. กลุ่มอาชีพที่ไม่ต้องใช้ทักษะหรือความรู้ในวิชาชีพอย่างใดโดยเฉพาะ เช่น ขายของชำ ขายข้าวแกง ขายผลไม้ ขายหนังสือต่างๆ ทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์ หาบแร่แผงลอย ขับรถแท็กซี่ ตลอดจนผู้รับสินค้ามาเดินขายเอง

เจียรนัย ทรงชัยกุล (2533ข) จำแนกอาชีพอิสระสำหรับผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา ออกเป็น 4 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. อาชีพอิสระด้านการค้าขายปลีก เช่น ขายพวงมาลัย เครื่องประดับ ของใช้ เบ็ดเตล็ดในครัวเรือน เสื้อผ้าสำเร็จรูป อาหารสำเร็จรูป ผัก ผลไม้ เครื่องดื่ม ของขบเคี้ยว ไอศกรีม สลากกินแบ่งรัฐบาล เครื่องเขียน และเทป เป็นต้น
2. อาชีพอิสระด้านบริการ เช่น ตัดหญ้า ตกแต่งสนาม ซักรีดเสื้อผ้า ฝนมืดและกรรไกร ส่งหนังสือพิมพ์ ถ่ายสำเนาเอกสาร ห่อพัสดุไปรษณีย์ จัดดอกไม้ ให้เช่าหนังสือหรือวีดีทัศน์ ทำความสะอาดที่ทำงานที่พักอาศัย ซ่อมรองเท้าและกระเป๋า ซ่อมร่ม ซ่อมเสื้อผ้า ซ่อมรถจักรยาน ทำกุญแจสำรอง อัดกรอบพระ และทำกรอบรูป
3. อาชีพอิสระด้านเกษตรกรรม เช่น ปลูกพืชผักสวนครัว พืชสมุนไพร ผลไม้ ดอกไม้ประดับ ขยายพันธุ์ต้นไม้ เพาะเห็ด เพาะถั่วงอก เลี้ยงนก กระจ่าง เป็ด ไก่ หมู กบ ปลา ฝั ง และเพาะเลี้ยงลูกน้ำ เป็นต้น
4. อาชีพอิสระด้านหัตถกรรมและธุรกิจในครัวเรือน เช่น ทำขนมอบ อาหารแห้ง ดอกไม้ประดิษฐ์ ของเล่นสำหรับเด็ก ของที่ระลึก ว้าว ร่ม เจียรนัย พรหมเช็ดเท้า ไม้กวาด เครื่องมือ เครื่องจักสาน เจียรนัย เครื่องปั้นดินเผา อัญมณี ทอผ้า และตัดเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นต้น

2. เกณฑ์ลักษณะการดำเนินธุรกิจ

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและวิชาชีพ กรมวิชาการ (2530) ได้แบ่งประเภทของการประกอบอาชีพอิสระเป็น 5 ด้าน คือ

1. อุตสาหกรรม
2. เกษตรกรรม
3. คหกรรม
4. พาณิชยกรรม
5. ศิลปหัตถกรรม

เจียรนัย ทรงชัยกุล (2533ข) ได้แบ่งอาชีพอิสระตามการลักษณะประกอบการของเยาวชนที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีออกเป็น 7 สาขาอาชีพ สรุปได้ดังนี้

1. ค้าขาย เช่น ทำขนม ขายส่ง ทำน้ำเต้าหู้ ร้านขายดอกไม้
2. ช่างฝีมือ เช่น ซ่อมรถจักรยานยนต์ ถักลูกไม้ ทำผ้าปาเต๊ะ
3. เกษตรกรรม เช่น ปลูกดอกไม้ ปลูกแตงหวาน แคนตาลูป เลี้ยงวัว
4. ศิลปิน เช่น ตกแต่งภายในอาคารและที่อยู่อาศัย วาดภาพประกอบหนังสือ ร้องเพลง
5. ธุรกิจ เช่น จัดรายการโทรทัศน์ ทำธุรกิจเครื่องไม้และเครื่องเคลือบ

6. กีฬา เช่น สอนเต้นแอโรบิค สอนเทนนิส

7. บริการสังคม เช่น ให้บริการนำเที่ยว ให้บริการรักษา พยาบาล

Anne Roe and John L. Holland (1966) แบ่งกลุ่มอาชีพเป็น 8 ประเภท ได้แก่ กลุ่ม อาชีพด้านการให้บริการ (Service) องค์กรหรือหน่วยงาน (Organization) งานฝีมือและเทคโนโลยี (Technology) กฎหมายและประเพณี (General Culture) งานกลางแจ้ง (Outdoors) การค้าขาย (Business) ศิลปะและสันทนาการ (Art and Entertainment) วิทยาศาสตร์ (Science)

2.4 แนวความคิดเกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพ

การดำรงชีวิตของบุคคลในสังคมนั้นอาชีพจะเป็นหลักประกันความมั่นคงทั้งของตนเองและครอบครัว รวมทั้งเป็นสิ่งที่สามารถบันดาลความอยู่ดีกินดีหรือความพร้อมในด้านต่าง ๆ บุคคลในสังคมจะต้องมีอาชีพใดอาชีพหนึ่ง การเลือกอาชีพของบุคคลขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจหลายประการ ได้แก่ พื้นฐานทางด้านครอบครัว ประสบการณ์ ระดับสติปัญญา ความรู้ความสามารถ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อจำกัดและข้อแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพและคุณสมบัติของแต่ละบุคคล ดังนั้น การตัดสินใจเลือกอาชีพจึงเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากลำบากและสลับซับซ้อน อีกทั้งแต่ละสาขาอาชีพต้องการบุคคลที่มีคุณลักษณะเฉพาะไม่เหมือนกัน ทำให้บุคคลเลือกอาชีพที่แตกต่างกัน ทฤษฎีการเลือกประกอบอาชีพที่สำคัญมีดังนี้

2.4.1 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Holland

John L. Holland (1973a) อธิบายว่า การเลือกประกอบอาชีพของบุคคลมีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมของแต่ละบุคคล ดังนั้นการเลือกประกอบอาชีพแสดงออกถึงบุคลิกภาพ การสำรวจความสนใจในอาชีพจึงเป็นการวัดบุคลิกภาพของบุคคล ถ้าบุคคลเลือกประกอบอาชีพอย่างใดอย่างหนึ่งอันเนื่องมาจากประวัติและบุคลิกภาพของเขา อาชีพอย่างเดียวกันนั้นก็จะต้องดึงดูดความสนใจของบุคคลที่มีบุคลิกภาพหรือลักษณะที่ตรงหรือคล้ายคลึงกัน การเลือกอาชีพเป็นการแสดงออกของบุคลิกภาพและความสนใจเฉพาะบุคคล ซึ่งจะเลือกประกอบอาชีพที่มีลักษณะสอดคล้องกับบุคลิกภาพของตนเองและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้แก่ ความพึงพอใจในอาชีพ ความมั่นคงในการประกอบอาชีพ และผลสัมฤทธิ์ในการทำงาน มีอิทธิพลต่อทักษะและความสามารถในการแสดงออกถึงความเหมาะสมของพฤติกรรมที่จะเลือกอาชีพใดอาชีพหนึ่งสำหรับเป็นวิถีทางดำเนินชีวิต ลักษณะของบุคลิกภาพจำแนกออกได้เป็น 6 รูปแบบ ได้แก่

1. บุคลิกภาพแบบ Realistic ชอบอาชีพในลักษณะที่เป็นรูปธรรม ลักษณะงานที่ใช้กำลังกาย หรืองานกลางแจ้งที่ส่วนใหญ่เป็นงานของเพศชาย เช่น การก่อสร้าง การขนส่งสินค้า งานในโรงงานอุตสาหกรรม งานบนเรือเดินทะเล

2. บุคลิกภาพแบบ Investigative ชอบอาชีพในลักษณะของการใช้สติปัญญา การวิเคราะห์ การค้นหาความรู้หรือข้อเท็จจริง การแก้ไขปัญห เป็นงานที่ใช้ความคิด เช่น นักวิชาการ วิทยาศาสตร์หรือนักสืบ นักวิเคราะห์ระบบ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิชาการ ครูอาจารย์ นักการศึกษา

3. บุคลิกภาพแบบ Artistic ชอบอาชีพที่มีความเป็นอิสระ มีความเป็นตัวของตัวเองสูง มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ชอบอยู่ในกรอบหรือภายใต้กฎเกณฑ์ เช่น ศิลปิน นักแสดง นักออกแบบ นักโฆษณา ผู้กำกับการแสดง ผู้สื่อข่าว นักเขียน นักปรัชญา นักดนตรี

4. บุคลิกภาพแบบ Social ชอบอาชีพที่ต้องปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาให้กับบุคคลหรือสังคม งานที่เกี่ยวกับสังคม การทำงานเป็นทีมงาน งานที่ต้องพูดคุยหรือสนทนา เช่น ผู้สอนภาษาต่างประเทศ นักสังคมสงเคราะห์ ทหาร นักปกครอง ตำรวจ ผู้ปฏิบัติงานในองค์การสาธารณกุศล ที่ปรึกษา

5. บุคลิกภาพแบบ Enterprising ชอบอาชีพในลักษณะท้าทาย มีความเสี่ยง ใช้ภาวะผู้นำ ชอบงานบุกเบิก ไม่ชอบอยู่ภายใต้การชี้นำของบุคคลอื่น ชอบงานธุรกิจมากกว่าราชการ ชอบการวางแผน การวิเคราะห์และการแก้ปัญหา เช่น ผู้ประกอบการธุรกิจอุตสาหกรรม นักการเมือง นักบริหาร ผู้จัดการ นักลงทุนทางธุรกิจหรือนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์

6. บุคลิกภาพแบบ Conventional ชอบอาชีพที่มีการจัดโครงสร้างองค์การและกฎระเบียบชัดเจน เช่น ข้าราชการ หรือพนักงานในองค์การอย่างเป็นทางการ ยึดมั่นและเคารพกฎระเบียบ ไม่ชอบความขัดแย้ง ยินดีปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่ได้แย้ง ชอบอาชีพที่มีความมั่นคงสูง ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง เช่น พนักงานหรือเจ้าหน้าที่ตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์การ

2.4.1 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Roe

Anne Roe and John L. Holland (1966) ได้พัฒนาทฤษฎีการเลือกอาชีพจากผลงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์ความแตกต่างในด้านบุคลิกภาพ สติปัญญา ความถนัด ประสบการณ์ในวัยเด็ก มีความเกี่ยวข้องกับการเลือกอาชีพของบุคคล โดยเสนอแนวคิดที่ว่า บุคคลจะเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับบุคลิกภาพและสนองความต้องการของตน ประสบการณ์ในวัยเด็กที่ได้จากการอบรมเลี้ยงดูจากผู้ปกครองจะมีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพ บุคคลแต่ละคนมีรูปแบบการดำเนินชีวิตแตกต่างกัน ซึ่งเป็นผลมาจากอิทธิพลของพันธุกรรมและประสบการณ์ในวัยเด็ก จะถูกกระตุ้นด้วยความต้องการทำให้กลายมาเป็นทัศนคติในการเลือกประกอบอาชีพ นอกจากนั้น ประสบการณ์วัยเด็กที่มีลักษณะแตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพซึ่งนำไปสู่การเลือกประกอบอาชีพแตกต่างกันด้วย

นอกจากนั้น Roe ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพกับรูปแบบประสบการณ์ที่บุคคลได้รับจากการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กตอนต้นว่ามีผลต่อทัศนคติและการเลือกอาชีพดังนี้

1. ผู้ปกครองที่เข้มงวดหรือปกป้องคุ้มครองเด็กมากเกินไปจะมีผลให้เด็กเลือกอาชีพด้านกฎหมาย ประเพณีหรือด้านศิลปะและสุนทนาการ
2. ผู้ปกครองที่ทอดทิ้งหรือไม่ยอมรับเด็กจะมีผลให้เด็กขาดความสุข ไม่ต้องการทำงานติดต่อกับบุคคลอื่น และจะเลือกอาชีพด้านวิทยาศาสตร์หรือด้านงานกลางแจ้ง
3. ผู้ปกครองที่ยอมรับเด็กโดยให้ความรักความอบอุ่น หรือให้เด็กเป็นตัวของตัวเองจะมีผลให้เด็กปรับตัวได้ดีในงานอาชีพและจะเลือกงานบริการสังคมหรืองานเกี่ยวกับเทคโนโลยี

ทฤษฎีของ Roe มีแนวความคิดว่า บุคคลจะเลือกอาชีพเพื่อสนองความต้องการของตนเอง โดยอธิบายถึงขั้นตอนความต้องการตามทฤษฎีของ Maslow (1943) ว่ามนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ เมื่อความต้องการขั้นใดได้รับการตอบสนองแล้ว มนุษย์ก็จะแสวงหาความต้องการขั้นต่อไป ซึ่งความต้องการแต่ละอย่างอาจเกิดขึ้นซ้ำซ้อนได้ ความต้องการของมนุษย์เป็นไปตามลำดับขั้นดังนี้

1. ด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค การพักผ่อน และความต้องการทางเพศ
 2. ความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นความต้องการความมั่นคงและปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน ครอบครัว ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
 3. ความรักและการเป็นเจ้าของ (Belongingness and Love Needs) เป็นลักษณะความต้องการในการเข้าร่วมกลุ่ม บรรณาที่จะได้รับการยอมรับและมิตรภาพจากบุคคลอื่น
 4. การที่จะได้รับการยกย่องนับถือและเสรีภาพ (Self-esteem Needs and Independence Needs) เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความสำคัญของตนเองในกลุ่มสังคม รวมทั้งความเชื่อมั่นในตนเองและความมีอิสระ
 5. การที่จะทำความเข้าใจในตนเอง (Needs for Self-actualization) เป็นลักษณะความต้องการที่ลึกซึ้งยากแก่การแสวงหา หรือประสบความสำเร็จ เป็นความต้องการขั้นสูงสุดของชีวิต
- ความต้องการเหล่านี้ได้รับอิทธิพลจากพันธุกรรม (Genetic Inheritance) ดังนั้น รูปแบบของวิถีชีวิตเป็นผลของพันธุกรรมและประสบการณ์ในวัยเด็กตอนต้น เมื่อถูกกระตุ้นด้วยความต้องการจะกลายมาเป็นอุปนิสัยในการเลือกอาชีพ (โรจนา, 2529)

2.4.3 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Hoppock

Robert Hoppock (1976) เสนอทฤษฎีชื่อว่า ทฤษฎีองค์ประกอบการตัดสินใจ (Hoppock's Composite Theory) แนวความคิดของทฤษฎีนี้อธิบายว่า การที่จะพิจารณาพฤติกรรมการเลือกอาชีพของบุคคลนั้น ไม่สามารถอธิบายได้โดยอาศัยทฤษฎีหนึ่งทฤษฎีใดได้ การเลือกอาชีพจะแตกต่างกันเนื่องจากอิทธิพลของการตอบสนองความต้องการทางด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความมั่นคง ความมีเกียรติยศ ชื่อเสียง ความคาดหวังในการดำเนินชีวิต คุณลักษณะเฉพาะตัว ความพึงพอใจ ผลตอบแทนที่ได้รับ นอกจากนี้ การเลือกอาชีพของบุคคลมีการเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อบุคคลนั้นเชื่อว่าอาชีพใหม่นั้นสามารถตอบสนองความต้องการได้ดีกว่าอาชีพเดิม Hoppock ได้เสนอหลักการสำคัญในการเลือกอาชีพดังนี้

ประการที่ 1 บุคคลเลือกอาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

ประการที่ 2 บุคคลจะเลือกอาชีพซึ่งตนเชื่อว่าจะสามารถตอบสนองความต้องการที่มีความสำคัญสูงสุดสำหรับตนเอง

ประการที่ 3 ความต้องการของบุคคลจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของตนเอง แม้ว่าการรับรู้เกี่ยวกับอาชีพของบุคคลอาจจะยังไม่ชัดเจนก็ตาม

ประการที่ 4 พัฒนาการทางอาชีพของบุคคลหนึ่งจะเริ่มขึ้นเมื่อมีความตระหนักเป็นครั้งแรกว่า อาชีพสามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้

ประการที่ 5 พัฒนาการทางอาชีพและการตัดสินใจเลือกอาชีพดำเนินไปอย่างเหมาะสมถ้าบุคคลสามารถคาดการณ์ได้ว่าอาชีพจะตอบสนองความต้องการของตนเองได้ดีเพียงใด ซึ่งความสามารถในการคาดการณ์นี้ขึ้นอยู่กับความรู้หรือการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ความรู้หรือการรับรู้เกี่ยวกับอาชีพและความสามารถที่จะคิดได้อย่างกระจ่างชัด

ประการที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองของแต่ละบุคคลจะมีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพ เพราะจะช่วยให้ตนเองประจักษ์ถึงความต้องการ และยังช่วยให้สามารถคาดการณ์ได้ว่า จะประสบความสำเร็จในอาชีพที่จะตัดสินใจเลือกนั้นได้ในด้านใดบ้าง

ประการที่ 7 ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพมีผลต่อการตัดสินใจเลือกอาชีพของแต่ละบุคคล เพราะจะช่วยให้สามารถค้นพบอาชีพซึ่งอาจตอบสนองความต้องการของตนเอง และสามารถคาดการณ์ได้ว่าอาชีพที่จะตัดสินใจเลือกนั้นจะนำความพึงพอใจมาให้มากน้อยเพียงใด

ประการที่ 8 ความพึงพอใจในอาชีพของแต่ละบุคคลมีผลมาจากได้รับการตอบสนองความต้องการตามความคาดหวังของตนเพียงใด

ประการที่ 9 ความพึงพอใจในอาชีพของแต่ละบุคคลมีผลมาจากได้รับการตอบสนองความต้องการของตนเองในปัจจุบัน และจากแนวโน้มที่จะได้รับการตอบสนองในอนาคต

ประการที่ 10 การตัดสินใจเลือกอาชีพของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ ทั้งนี้ถ้าบุคคลเชื่อว่าการเปลี่ยนจะตอบสนองความต้องการของเขาได้ดีกว่า

2.4.4 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Ginzberg

Eli Ginzberg (1967) อธิบายว่า การเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่ใช้ระยะเวลาตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ใช่เป็นการตัดสินใจเพียงครั้งเดียว เป็นลักษณะของการตัดสินใจต่อเนื่อง เมื่อตัดสินใจแล้วจะไม่ย้อนกลับ เป็นกระบวนการที่มุ่งไปสู่ระยะเวลาข้างหน้าและยุติลงด้วยการผสมผสานกลมกลืนระหว่างความสนใจ ความต้องการของตนเองและความเป็นจริงในโลก ให้เหมาะสมกับความสามารถของเขาให้มากที่สุด แนวความคิดเกี่ยวกับอาชีพของ Ginzberg มีลักษณะสำคัญดังนี้

1. อาชีพของบุคคลได้มาจากความชำนาญและความรู้ความสามารถที่ได้มา ระหว่างการเตรียมแนวทางในช่วงวัยรุ่น บุคคลจะเริ่มมีเป้าหมายทางอาชีพโดยอาศัยข้อมูลจาก แนวโน้มของตลาดแรงงาน
2. ผลของประสบการณ์จากการทำงาน บุคคลส่วนมากสามารถที่จะรวมเอาความชำนาญและความสามารถเพื่อนำไปปรับปรุงการทำงานของตน
3. จากการศึกษาที่บุคคลมีประสบการณ์เพิ่มมากขึ้น จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ตำแหน่งหน้าที่การทำงานและการเลือกงาน
4. บุคคลมีโอกาสด้านอาชีพมากขึ้นแตกต่างกันและสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายในอาชีพ บางคนก็ไปประสบความสำเร็จและเริ่มมองหาทางเลือกใหม่อีกครั้ง

Ginzberg ได้แบ่งการเลือกอาชีพเป็น 3 ระยะเวลาคือ

1. ระยะเวลาเพ้อฝัน (Fantasy period) ได้แก่ ระยะเวลาอายุ 6-10 ปี ช่วงวัยเด็กตอนต้น เป็นระยะที่เด็กคิดฝันว่าจะประกอบอาชีพอะไร โดยได้รับอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อม เช่น ภาพยนตร์ โดยเด็กไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริงและความเป็นไปได้

2. ระยะเวลาพิจารณาเลือกอาชีพโดยเด็กยังไม่ได้ตกลงใจแน่นอน (Period of tentative choice) ระยะเวลาอายุ 11-15 ปี เป็นระยะเวลาการเลือกอาชีพโดยพิจารณาถึงความสามารถ ความถนัด ค่านิยม ความสนใจของตน โดยยังไม่ได้พิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ ของอาชีพ

Ginzberg แบ่งระยะการเปลี่ยนแปลงนี้ออกเป็น 4 ขั้นตอนย่อย คือ ขั้นสนใจ (Interest stage) ระหว่างอายุ 11-12 ปี ขั้นคำนึงถึงความสามารถ (Capacity stage) ระหว่างอายุ 13-14 ปี ขั้นคำนึงถึงค่านิยม (Value stage) ระหว่างอายุ 15-16 ปี และขั้นหัวเลี้ยวหัวต่อ (Transition stage) ระหว่างอายุ 17-18 ปี

2. ระยะเวลาพิจารณาตามสภาพความเป็นจริง (Realistic period) ระยะเวลาอายุ 19-21 ปี เป็นระยะที่เด็กมีการพิจารณาตนเองและอาชีพประกอบกัน เพื่อใช้ในการตัดสินใจเลือกอาชีพจะเป็น ขั้นที่พิจารณาตามสภาพความเป็นจริงไม่เป็นการเพ้อฝันอีกต่อไป แบ่งเป็นขั้นตอนย่อย 3 ขั้น คือ

ขั้นสำรวจอาชีพ (Exploration) ขั้นรวมตัวของความคิดที่จะเลือกอาชีพ (Crystallization) และขั้นเลือกอาชีพที่เฉพาะเจาะจง (Specification)

Ginzberg เน้นว่าแม้จะมีการกำหนดระยะเวลาอายุของบุคคลในการก้าวเข้าสู่ขั้นการเลือกอาชีพไว้แล้วก็ตาม บุคคลมีความแตกต่างกันในการก้าวเข้าสู่ขั้นต่าง ๆ กัน ดังนั้นจึงยังไม่สามารถกำหนดอายุอย่างแน่นอนในขั้นพัฒนาการได้ นอกจากนี้ สถานภาพทางสังคมและการศึกษามีอิทธิพลต่อการก้าวเข้าสู่ขั้นพัฒนาการต่างกัน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ด้านที่เกี่ยวกับคนและงาน โดยแยกบุคลิกภาพของบุคคลเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรกเป็นบุคคลที่มุ่งงาน (Work-oriented) เป็นหลัก สนใจแต่การทำงานมีความสุขและมีความพึงพอใจในงาน อีกรูปแบบหนึ่งคือ บุคคลที่มุ่งสัมพันธ์และความสนุกสนาน (Pleasure-oriented) เป็นบุคคลที่ไม่ถือว่าการทำงานเป็นสิ่งสำคัญของชีวิต ไม่ยอมให้การทำงานเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับความสนุกสนานในชีวิต ในระยะต่อมาทฤษฎีของ Ginzberg ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากทำให้เขาต้องเปลี่ยนแปลงความเชื่อเดิมใหม่ โดยเฉพาะในเรื่องต่อไปนี้

1. การตัดสินใจเลือกอาชีพเกิดขึ้นช่วงระยะเวลายาวต่อเนื่องไปตลอดชีวิต (Life-span phenomenon) มิใช่เกิดเฉพาะช่วงเด็กถึงวัยรุ่นเท่านั้น
2. ความคิดเดิมที่ว่าเลือกแล้วย้อนกลับไม่ได้นั้นถูกเปลี่ยนแปลงไป เขาเห็นว่าอาจมีการย้อนกลับได้ แต่การกระทำนั้นทำให้เสียเวลาและทรัพยากร
3. การเลือกอาชีพมักจบลงด้วยการประนีประนอม (Compromise) ในการเลือก สำหรับบุคคลบางคน การค้นหาอาชีพยังดำเนินต่อไปเพื่อความเหมาะสมระหว่างอาชีพที่เลือกและโอกาสที่เปิดให้

2.4.5 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Super

Donald, E. Super (1957) อธิบายว่า พัฒนาการด้านอาชีพเป็นกระบวนการที่พัฒนาต่อเนื่องและได้รับอิทธิพลจากปัจจัยที่แตกต่างกันในแต่ละบุคคล บุคคลแต่ละคนอาจเหมาะสมกับหลายอาชีพ Super ศึกษาในเรื่องอาชีพโดยนำความรู้ทางจิตวิทยาพัฒนาการ (Developmental Psychology) และทฤษฎีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับตนเองหรืออัตมโนทัศน์ (Self Concept Theory) รวมเข้าด้วยกัน มีหลักการสำคัญคือพฤติกรรมเป็นผลสะท้อนความพยายามของบุคคลในการเสริมสร้างความคิดในการประเมินค่าตนเอง นอกจากนี้ Super ได้เสนอพื้นฐานทางทฤษฎีซึ่งสอดคล้องกับ Ginzberg ที่ว่า พัฒนาการด้านอาชีพเป็นกระบวนการต่อเนื่องมีการเปลี่ยนแปลงได้ เนื่องจากความสนใจในอาชีพความสามารถของบุคคล สภาพการณ์ที่บุคคลดำรงชีวิตและทำงาน ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเองเปลี่ยนแปลงตามเวลาและประสบการณ์ ดังนั้น การเลือกและการปรับตัวในอาชีพจึงเป็นกระบวนการต่อเนื่องโดยมีหลักการที่สำคัญดังนี้

1. บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านความสามารถ ความสนใจ และบุคลิกภาพ ดังนั้นการเลือกอาชีพของบุคคลจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. เนื่องจากบุคคลแต่ละคนมีคุณสมบัติหลายประการ ดังนั้นจึงมีความสามารถที่จะเลือกอาชีพได้หลายประเภท บุคคลมีความสามารถเฉพาะตัวในการที่จะทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบความสำเร็จหรือพอใจในงาน
3. แต่ละอาชีพต้องการบุคคลที่มีแบบแผนของความสามารถ ความสนใจ และลักษณะของบุคลิกภาพ ซึ่งมีความสอดคล้องกัน และอาชีพหนึ่งอาจเหมาะกับบุคคลหลายประเภทก็ได้
4. การเลียนแบบบทบาทของบุคคลต่าง ๆ ส่วนมากจะเลียนแบบบิดามารดาหรือบุคคลอื่นในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะวัยรุ่นส่วนมากจะเลียนแบบผู้ใหญ่ในการประกอบอาชีพ
5. องค์กรประกอบด้านอาชีพของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาโดยประสบการณ์และการปรับตัวทางอาชีพจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไป การที่บุคคลจะเลือกอาชีพจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์สิ่งแวดล้อม ความชอบ ความสามารถ ความสนใจในอาชีพ ตลอดจนทัศนคติย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามเวลาและประสบการณ์
6. องค์กรประกอบที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนอาชีพของบุคคล ระดับของสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้ปกครอง ความสามารถทางสติปัญญา บุคลิกภาพ และโอกาสในการประกอบอาชีพ
7. พัฒนาการด้านอาชีพในขั้นต่าง ๆ มีผลมาจากวุฒิภาวะ ความสามารถ ความสนใจ การทำแบบทดสอบ และพัฒนาการของอัตมโนทัศน์
8. การพัฒนาและการเสริมสร้างอัตมโนทัศน์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาด้านอาชีพ เป็นกระบวนการที่ประนีประนอม ช่วยให้บุคคลแสดงบทบาทได้หลายอย่าง ประเมินผลของการแสดงบทบาทนั้นว่าเป็นที่ยอมรับของสังคมหรือไม่
9. กระบวนการประนีประนอมระหว่างองค์ประกอบส่วนตัว สังคม อัตมโนทัศน์ และความเป็นจริง เป็นการแสดงบทบาทอย่างหนึ่งของบุคคล
10. ความพึงพอใจในการทำงานขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคล ตำแหน่ง และบทบาทของสังคม
11. งานคือวิถีทางของชีวิตซึ่งขึ้นอยู่กับขอบเขตของผลที่ได้รับจากความสามารถ ความสนใจ บุคลิกภาพและค่านิยม ซึ่งสามารถกระทำได้ตามบทบาทที่เลือกไว้แล้ว

Super เสนอทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพและแบบแผนอาชีพ (Career pattern) โดยจำแนกขั้นตอนพัฒนาการทางอาชีพออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. **ขั้นการเจริญเติบโต (Growth stage)** ตั้งแต่เกิดจนอายุ 14 ปี เป็นช่วงเวลาของการพัฒนาความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง พัฒนาความสามารถและความสนใจซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในด้านอาชีพ
2. **ขั้นการสำรวจ (Exploratory stage)** อายุระหว่าง 15-24 ปี บุคคลจะเกิดความสำนึกในเรื่องอาชีพว่าเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ในระยะเริ่มแรกจะเป็นการเลือกอาชีพแบบเพื่อฝัน คือเลือกอาชีพโดยยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในตนเองและโลกของอาชีพดีพอ ต่อมาจะเป็นระบบแนวโน้มของการสำรวจอาชีพที่บุคคลเลือกจะมีตัวเลือกลดลงและจะเหลือเฉพาะอาชีพที่เป็นไปได้แต่ยังขาดการฝึกฝน
3. **ขั้นการวางรากฐาน (Establishment stage)** อายุระหว่าง 25-44 ปี บุคคลจะมีประสบการณ์ในการทำงาน เริ่มประกอบอาชีพถาวรและยอมรับงานของตน แต่ในระยะแรกอาจมีการทดลองงานบ้าง
4. **ขั้นการสร้างความมั่นคง (Maintenance stage)** อายุระหว่าง 45-65 ปี บุคคลจะพยายามดำเนินการประกอบอาชีพของตนต่อไปเพื่อสร้างความมั่นคงในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น
5. **ขั้นการเสื่อมถอย (Declining Stage)** เมื่อบุคคลมีอายุ 65 ปีขึ้นไป จะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานจะลดลง บุคคลจะพยายามทำงานเพียงเพื่อรักษาตำแหน่งมากกว่าจะสร้างสรรค์ความเจริญงอกงามต่าง ๆ

นอกจากนั้น Super อธิบายถึงแนวทางในการเลือกประกอบอาชีพยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความแตกต่างด้านบุคคล ความสามารถหลายอย่างภายในตัวของบุคคล ความเหมาะสม การลอกเลียนแบบ ความต่อเนื่อง วัฏจักรวงจรชีวิต ช่วงชีวิตของบุคคล รูปแบบการดำเนินชีวิต การแนะแนวทางการประกอบอาชีพการวางรูปแบบ ผลตอบแทน ตลอดจนความสนใจและค่านิยมของแต่ละบุคคล (ศุภาวดี, 2528)

2.4.6 ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Katz, Tiedeman and O'Hara, Gelatt และ Crits

S. Katz (1972) อธิบายว่า มนุษย์มีแบบแผนของความสามารถและศักยภาพเฉพาะตัว ซึ่งมีความแตกต่างกันไปในแต่ละคน การที่บุคคลจะเข้าใจศักยภาพของตน ควบคุมตนเองได้ และเตรียมพร้อมที่จะใช้ศักยภาพเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ จำเป็นต้องอาศัยการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความสนใจและทัศนคติ เพื่อให้ทราบจุดมุ่งหมายและแรงจูงใจด้านอาชีพ ความถนัดและความสามารถ เพื่อให้รู้จักและเข้าใจสมรรถภาพของตนเองและพัฒนาความถนัดและความสามารถที่ตนมีอยู่ให้เป็นประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพให้มากที่สุด รูปแบบของบุคลิกภาพ ซึ่งจะสัมพันธ์กับการเลือกอาชีพและข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ แนวโน้มของตลาดแรงงาน เพื่อนำมาพิจารณาความเหมาะสมระหว่างตนเองกับอาชีพ Katz ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกอาชีพดังนี้

1. บุคคลแต่ละคนไม่ได้เหมาะกับทุกอาชีพ
2. ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือบุคคลอาจเลือกอาชีพได้ไม่เหมาะสมหรือใช้เวลาในการเลือกอาชีพนานเกินควร
3. บุคคลควรเรียนรู้การพิจารณาเลือกอาชีพที่เหมาะสมตั้งแต่วัยรุ่นตอนต้น
4. การเลือกอาชีพของบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเลือกสาขาวิชาที่เรียน
5. การเลือกอาชีพของบุคคลจะต้องมีการวางโครงการล่วงหน้าเพื่อสามารถเลือกอาชีพที่เหมาะสมกับตนเองและประสบความสำเร็จในอาชีพนั้น

David V. Tiedeman and Robert P. O'Hara (1963) อธิบายทฤษฎีระบบการพัฒนาอาชีพ (Career-Development System) กล่าวถึงขั้นตอนการตัดสินใจเลือกอาชีพว่ามี 2 ขั้นตอน (Liptak, 2001) ได้แก่

1. ขั้นตอนแรก คือ การเตรียมการในการเลือกอาชีพ (Anticipation or Preoccupation) ประกอบด้วย
 - 1.1 ขั้นสำรวจ (Exploration substage) ในขั้นนี้บุคคลจะสำรวจและประเมินตนเองในด้านต่างๆ เช่น ความต้องการ ความสนใจ ความถนัด ความสามารถและความมุ่งมั่นในอาชีพ สำรวจลักษณะของอาชีพต่างๆ เช่น ข้อดี ข้อจำกัดของอาชีพ ความก้าวหน้าในอาชีพ
 - 1.2 ขั้นประมวลความคิด (Crystallization substage) ในขั้นนี้บุคคลจะพิจารณาเกี่ยวกับค่านิยมทางอาชีพ เป้าหมายของอาชีพ สิ่งตอบแทนที่จะได้รับการประกอบอาชีพ เพื่อนำข้อมูลต่างๆ มาประมวลความคิดเพื่อเตรียมตัวก้าวไปในเส้นทางอาชีพที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งเป็นที่ปรารถนาสูงสุดของเขา
 - 1.3 ขั้นลองตัดสินใจเลือก (Choice substage) ในขั้นนี้บุคคลจะสามารถระบุได้ว่า อะไรคือสิ่งที่ต้องการทำ และต้องการเป็นอะไร ในพัฒนาการทางอาชีพของเขา ดังนั้น เขาจะลองตัดสินใจเลือกอาชีพหรือลองเรียนในสาขาวิชาซึ่งมุ่งสู่อาชีพที่ได้ลองเลือกไว้
 - 1.4 ขั้นทำให้กระจ่าง (Clarification substage) บุคคลจะวิเคราะห์ทางเลือกอย่างละเอียด ทบทวนทางเลือกต่างๆ เหล่านั้นเพื่อให้เกิดความกระจ่างมากขึ้น แล้วจึงตกลงใจเลือกอาชีพหรือสาขาวิชาเรียนเพื่อมุ่งสู่อาชีพที่เฉพาะเจาะจง

2. ชั้นประกอบอาชีพและปรับตัวในการประกอบอาชีพ (Implementation and adjustment) ประกอบด้วย

2.1 ชั้นนำเข้าสู่อาชีพหรือการศึกษาเพื่ออาชีพ (Introduction substage) ในขั้นนี้บุคคลจะเข้าสู่อาชีพหรือเข้าศึกษาต่อเพื่อมุ่งสู่อาชีพตามการตัดสินใจเลือกอาชีพ

2.2 ชั้นปฏิรูปหรือชั้นปรับเปลี่ยน (Reformation substage) ในขั้นนี้บุคคลที่ไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพหรือในการศึกษาเพื่ออาชีพจะปรับเปลี่ยนตนเองใหม่ให้เหมาะสมขึ้นหรืออาจจะสำรวจอาชีพใหม่หรือสาขาวิชาเรียนเพื่อมุ่งสู่อาชีพอื่นตามความต้องการต่อไป

2.3 ชั้นดำรงรักษาความมั่นคงในอาชีพ (Maintenance substage) ในขั้นนี้เป็นความพยายามสร้างความก้าวหน้าในอาชีพและดำรงรักษาความมั่นคงในอาชีพให้คงอยู่

H. B. Gelatt (1962) อธิบายทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอาชีพ เกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพประกอบด้วย กำหนดเป้าหมายในการเลือก การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทางเลือก นำข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพหรือการศึกษาที่ได้รวบรวมไว้แล้วนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลของตนเอง ศึกษาให้ชัดเจนถึงค่านิยมของตนและประเมินทางเลือกทั้งหมดแล้วตัดสินใจแบบเด็ดขาด หรือค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมใหม่ (กลับไปสู่ขั้นตอนที่ 2) สำหรับกระบวนการเลือกอาชีพเป็น 3 แบบหลัก ได้แก่ ระบบคาดการณ์ล่วงหน้า ระบบค่านิยม และระบบตัดสินใจ

J. O. Crites (1973) อธิบายทฤษฎีวุฒิภาวะทางอาชีพ โดยกล่าวถึงองค์ประกอบของวุฒิภาวะทางอาชีพ ดังนี้ ความคงที่ในการเลือกอาชีพ การเลือกอาชีพที่เป็นไปได้จริง ทศนคติต่อการเลือกอาชีพ ความสามารถในการเลือกอาชีพ

ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอาชีพจะช่วยให้บุคคลเข้าใจตนเอง เข้าใจโลกของงาน และทักษะการตัดสินใจ โดยมีการกำหนดเป้าหมายเพื่อให้รู้ว่ามีความเลือกอะไรบ้าง อาจกำหนดไว้หลายทางเลือก และเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพหรือการศึกษาเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อสำรวจความเป็นไปได้ในการประเมินการตัดสินใจ (อมรรัตน์, 2547)

กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพนั้น จะเกิดควบคู่กันไปกับชีวิตการทำงานของบุคคล และถ้าการเลือกอาชีพในช่วงต้นของชีวิตไม่นำไปสู่ความพึงพอใจในการทำงาน บุคคลอาจเลือกอาชีพใหม่ได้ ส่วนจะไปสู่อาชีพใหม่ได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายด้าน เช่น ทางด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว โอกาสก้าวหน้า หรือปัจจัยอื่น ๆ จากสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ บุคคลยังมีทางเลือกใหม่ให้กับชีวิตได้หลายประการ โอกาสเข้ารับการศึกษาเพิ่มเติม ทำให้บุคคลสามารถ ก้าวไปสู่อาชีพใหม่ที่ไม่ใช่ตัวเลือกเดิมได้ เช่น ผู้ประกอบอาชีพอิสระ แต่เดิมอาจเป็นเพียงลูกจ้างของ

สถานประกอบการ ต่อมา ได้รับปัจจัยบางอย่าง เช่น มีทุน มีความชำนาญงาน ก็อาจเปลี่ยนอาชีพ จากลูกจ้างมาเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระ

4. ทฤษฎีการวิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคล (Trait and Factor Thoery)

เป็นทฤษฎีที่วิเคราะห์ลักษณะและองค์ประกอบของบุคคลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยเสนอแนวความคิดที่ว่าบุคคลแต่ละคนแตกต่างกันในความถนัด ความสนใจบุคลิกภาพและงาน แต่ละชนิดมีลักษณะและองค์ประกอบที่แตกต่างกัน ทำให้บุคคลเลือกประกอบอาชีพไม่เหมือนกัน หลักในการเลือกอาชีพมี 3 ประการ ได้แก่ ความเข้าใจตนเอง ความเข้าใจในอาชีพ และความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและอาชีพได้อย่างถูกต้องตามความเป็นจริง (ศุภาวดี, 2528)

คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2521) กล่าวถึงความสนใจในอาชีพว่า เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่ออาชีพใดอาชีพหนึ่ง ซึ่งจะกระตุ้นให้บุคคลเลือกหรือกระทำในอาชีพที่ชอบ ในที่สุดก็จะบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของการประกอบอาชีพตามที่ตั้งไว้

การที่บุคคลจะเลือกประกอบอาชีพหนึ่งอาชีพใดนับเป็นการตัดสินใจครั้งสำคัญครั้งหนึ่งในชีวิต และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิต อาชีพมีหลายประเภททำให้บุคคลสามารถเลือกที่จะประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งที่มีความเหมาะสมกับตนเอง อย่างไรก็ตาม การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จในการเลือกประกอบอาชีพตามที่มุ่งหวังไว้ได้มากน้อยเพียงใดเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนและขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น คุณวุฒิ ความรู้ความสามารถ เฉพาะตัว ความอดทนทางด้านสรีระ รวมทั้งความต้องการของตลาดแรงงาน

กล่าวโดยสรุป ทฤษฎีพัฒนาการด้านอาชีพมีความหลากหลายแต่ละทฤษฎีมีความแตกต่างกันออกไป ถ้าพิจารณาประเด็นสำคัญร่วมกันสรุปได้ดังนี้

1. พัฒนาการทางอาชีพ เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปตลอดชีวิตของบุคคล
2. เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นต่อเนื่องไปตามช่วงอายุบุคคล ซึ่งมักเป็นสิ่งที่พยากรณ์ได้และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ แม้จะย้อนกลับก็เป็นไปได้ ถ้าข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไป
3. ความแตกต่างทางพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อม เป็นสาเหตุให้บุคคลมีความแตกต่างกันในด้านความสามารถ ความสนใจและบุคลิกภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับอิทธิพลจากทัศนคติของบิดามารดา ความคาดหวังจากบุคคลอื่น รวมทั้งสภาพแวดล้อมของบุคคลนั่นเอง
4. ในแต่ละอาชีพก็มักจะมีความต้องการความรู้ความสามารถที่ต่างกัน รวมทั้งคุณลักษณะของบุคคลที่ประสบความสำเร็จในแต่ละอาชีพ ก็มักจะแตกต่างกันไปด้วย เงื่อนไขเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุให้บุคคลต้องมีการปรับตัวมากบ้างน้อยบ้างเพื่อประสบความสำเร็จในอาชีพ
5. ระดับบุคคลจะพัฒนาไปได้แค่ไหน รวมทั้งการประยุกต์ใช้บุคลิกภาพของเขาอย่างไรในงานอาชีพนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทางทัศนคติ แรงจูงใจและค่านิยมของบุคคล

6. บุคคลเรียนรู้เกี่ยวกับงานและความสัมพันธ์ที่งานมีต่อชีวิตมนุษย์ได้หลายวิธี เช่น จากครอบครัว กลุ่มเพื่อนและสังคมที่เขาอยู่ รวมทั้งประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ก็ช่วยให้บุคคลเพิ่มพูนความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวมากขึ้น

ยุพิน ประจวบเหมาะ (2531) กล่าวว่า มูลเหตุจูงใจที่สำคัญที่ทำให้เกิดความต้องการประกอบอาชีพอิสระ เรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้ รายได้ดี คิดว่าตนเองมีความสามารถ ชอบหาประสบการณ์ใหม่ ชอบงานเสี่ยงและท้าทาย ไม่ชอบเป็นลูกน้อง ครอบครัวทำอยู่แล้ว เรียนมาโดยตรง และมีพรรคพวกชอบ

2.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอิสระ

สิ่งที่เป็นองค์ประกอบสำคัญและเกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอิสระ มีดังนี้คือ

1. ปัจจัยที่เป็นพลังผลักดันภายใน

การประกอบอาชีพอิสระเป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคม อาชีพเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ทำให้บุคคลต่างพยายามที่จะให้ตนเองได้มีโอกาสดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข มีความมั่นคงในชีวิต มีความก้าวหน้าในการทำงาน มีฐานะเป็นปึกแผ่น ได้รับการยกย่องนับถือตลอดจนบรรลุลูกความใฝ่ฝันที่ปรารถนา ดังนั้น บุคคลจึงพยายามดิ้นรนแสวงหาโอกาสในการเลือกประกอบอาชีพที่พึงพอใจโดยอาศัยปัจจัยอันเป็นองค์ประกอบต่างๆ เช่น การเลือกศึกษาต่อในระดับสูง การทำงานในสาขาอาชีพที่ตนมีความถนัด ปัจจัยภายในซึ่งมีผลต่อการประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่

1.1 แรงจูงใจ (Motive)

การที่บุคคลแต่ละคนจะมีพฤติกรรมในลักษณะเช่นใดนั้น ส่วนใหญ่เป็นผลมาจากแรงจูงใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ Sigmund Freud เป็นบุคคลแรกที่ยอมรับความสำคัญของแรงจูงใจในจิตใจที่สำคัญของแต่ละบุคคลและเชื่อว่าพฤติกรรมส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจากแรงจูงใจหรือความต้องการที่เป็นแรงกระตุ้นให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งลงไปซึ่งถือเป็นปัจจัยภายในสำหรับเป้าหมายเป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวบุคคล โดยอาศัยแรงจูงใจนำไปสู่สิ่งที่บุคคลมุ่งหวัง

McClelland (1961) กล่าวว่า ผู้ประกอบการมีคุณลักษณะทางจิตใจที่สำคัญประการหนึ่งคือ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง มีคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม 6 ประการ ได้แก่ ความกล้าเสี่ยงพอสมควร มีความกระตือรือร้น รับผิดชอบต่อตนเอง รู้สึกถึงผลที่เกิดจากการตัดสินใจของตนเอง มองการณ์ไกล และมีความสามารถในการจัดระบบงาน การจัดการและการจัดองค์การ John W. Atkinson (1964)

เชื่อว่า การที่บุคคลจะทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของแนวโน้ม 3 ประการคือ แนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จ แนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงความล้มเหลว และแนวโน้มภายนอกที่กระตุ้นให้ทำกิจกรรม

สำหรับ Shapero (สุรพล, 2532) รายงานผลจากการศึกษาว่า คนจำนวนมากที่เริ่มธุรกิจใหม่นั้นส่วนใหญ่เป็นเพราะแรงปรารถนาที่ต้องการจะประสบความสำเร็จในอาชีพ ด้วยลำแข้งของตนเอง หรือเป็นเพราะความขมขื่นที่พบมาในชีวิต จึงทำให้บุคคลเหล่านี้เสี่ยงตั้งธุรกิจของตนเอง แสดงว่าลักษณะของผู้ประกอบการที่สำคัญประการหนึ่งคือ ความต้องการความสำเร็จ หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั่นเอง

Crockett (วชิร, 2541) กล่าวว่า นักธุรกิจทั่วไปมีคะแนนจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าผู้ประกอบการอาชีพอื่น นักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มุ่งหวังจะประกอบอาชีพผู้ประกอบการมีคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักศึกษาทั่วไป ผู้ประกอบการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความต้องการตัดสินใจด้วยตนเอง

1.2 ความต้องการ (Needs)

การที่บุคคลจะเลือกประกอบอาชีพใด ๆ นั้น Hoppock (1971) กล่าวว่า เป็นไปเพื่อตอบสนองซึ่งถือเป็นความต้องการสูงสุดและมีอิทธิพลต่อการเลือกประกอบอาชีพ อาชีพบางอาชีพสามารถตอบสนองความต้องการได้ มีองค์ประกอบได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับตนเอง อาชีพ และความสามารถในการคิดหาเหตุผล ความพึงพอใจในการเลือกประกอบอาชีพที่ตรงกับความต้องการ ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพจะช่วยให้สามารถค้นพบอาชีพที่ตอบสนองสิ่งที่บุคคลต้องการ นอกจากนั้น บุคคลอาจเปลี่ยนแปลงอาชีพได้หากมีความเชื่อว่าจะทำให้ได้รับการตอบสนองความต้องการที่ดีกว่าเดิม ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ R. H. Schaffer ที่กรมการจัดหางาน (2544) สรุปว่า บุคคลเลือกอาชีพเพื่อให้สนองตอบความต้องการของตน และถ้าสามารถเลือกอาชีพได้สอดคล้องกับความต้องการจะทำให้มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต ดังนั้น การที่บุคคลจะประสบความสำเร็จและมีความสุขในการประกอบอาชีพมากน้อยเพียงใดคือ อาชีพนั้นสนองความต้องการของบุคคลได้มากน้อยเพียงใด ความสามารถในการเลือกอาชีพของแต่ละคนย่อมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น เพศ อายุ ความคิด ประสบการณ์ ค่านิยม และบุคลิกภาพ

1.3 ความสำเร็จ (Achievement)

เกี่ยวกับความสำเร็จที่เป็นปัจจัยผลักดันให้คนเลือกประกอบอาชีพนั้น David C. McClelland (1961) เชื่อว่าความต้องการที่จะประสบผลสำเร็จของบุคคลเกิดจากแรงจูงใจในศักยภาพที่นำไปสู่ความสำเร็จตามที่มุ่งหวัง และบุคคลที่มีความต้องการอย่างรุนแรงในด้านความสำเร็จจะแสวงหาสถานการณ์ที่เขาได้รับข้อมูลย้อนกลับในลักษณะรูปธรรมคือสามารถปฏิบัติได้ ดังนั้นบุคคล

จึงให้ความสนใจในความสำเร็จส่วนตัวมากกว่ารางวัลของความสำเร็จ บุคคลจะไม่ปฏิเสธรางวัลหากแต่รางวัลไม่ใช่สิ่งสำคัญเท่ากับความสำเร็จ เงินหรือผลตอบแทนนั้นเป็นสิ่งที่มีความค่าเบื้องต้นเปรียบเสมือนมาตรการวัดผลการปฏิบัติงานหรือเป็นเครื่องมือประเมินความก้าวหน้า นอกจากนี้เป็นการเปรียบเทียบความสำเร็จของเขากับความสำเร็จของผู้อื่น ลักษณะของบุคคลดังกล่าวเหมาะสำหรับการเป็นเจ้าของธุรกิจของตนเองหรือการประกอบอาชีพอิสระมากกว่าทำงานประเภทอื่น

1.4 ความสามารถ (Competence)

ในการเลือกประกอบอาชีพ บุคคลนั้นจะต้องมีความเข้าใจตนเองอย่างชัดเจนเกี่ยวกับความถนัดตามธรรมชาติที่มีอยู่หรือความสามารถเฉพาะตัว โดยการสำรวจความสามารถหรือความถนัดของตนก่อนการตัดสินใจ ซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับตนเองจะส่งผลต่อการเลือกอาชีพโดยตรง เช่น ความสามารถในการแก้ไขปัญหา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสนใจในกิจกรรมด้านต่าง ๆ การแสดงออกทางด้านดนตรี ศิลปกรรม วรรณกรรม เป็นต้น

Super (1972) กล่าวว่า แรงจูงใจที่ยิ่งใหญ่อย่างหนึ่งของการกระทำที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ก็คือความปรารถนาด้านความสามารถ หมายถึง การควบคุมองค์ประกอบสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคม บุคคลที่มีแรงจูงใจดังกล่าวไม่ต้องการรอคอยให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นมาเองตรงกันข้าม บุคคลต้องการที่จะจัดการกับสภาพแวดล้อมและก่อให้เกิดพฤติกรรมติดตามมา บุคคลที่มีความสามารถสูงจะมองโลกในแง่บวกและถือว่าสถานการณ์ใหม่เป็นเรื่องของการท้าทายที่น่าสนใจสามารถเอาชนะได้แม้ว่าจะมีความเสี่ยง บุคคลประเภทนี้จะไม่ปล่อยให้สิ่งแวดล้อมบังคับหรือควบคุม Roe (1966) กล่าวว่า แรงจูงใจที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของบุคคลขึ้นอยู่กับระดับความต้องการและความสามารถที่จะตอบสนองความต้องการนั้น ปราโมทย์ เจนการ (2523) ศึกษา คุณลักษณะของผู้ประกอบการไทย พบว่า ผู้ประกอบการนอกจากจะมีความกล้าได้กล้าเสี่ยงอย่าง สมเหตุสมผลแล้ว ยังต้องมีความสามารถในการคิดค้นประดิษฐ์ การรับรู้โอกาสธุรกิจ รวมทั้งความสามารถในการแสวงหาและเชื่อมั่นในสังคมเชิงธุรกิจอีกด้วย

1.5 บุคลิกภาพ (Personality)

ปัจจัยในด้านบุคลิกภาพ ทฤษฎีการเลือกอาชีพของ Holland (1973b) กล่าวว่า บุคคลจะเลือกประกอบอาชีพให้สอดคล้องกับลักษณะทางบุคลิกภาพ กล่าวคือ บุคคลจะใช้อาชีพเป็นเครื่องแสดงออกถึงบุคลิกภาพภายนอก บุคคลที่เลือกประกอบอาชีพได้ตรงกับลักษณะทางบุคลิกภาพมักจะมีคามพึงพอใจในอาชีพนั้น บุคคลที่เลือกอาชีพได้คล้ายคลึงกันย่อมมีลักษณะทางบุคลิกภาพเหมือนกัน ความคาดหวังเกี่ยวกับอาชีพขึ้นอยู่กับการที่บุคคลได้ประเมินตนเอง รู้จักบุคลิกภาพของตนเอง และมีความรู้เกี่ยวกับอาชีพนั้น

Mc Clelland, (1987) ศึกษาเกี่ยวกับบุคลิกภาพของผู้ประกอบการพบว่าบุคลิกภาพที่น่าสนใจของผู้ประกอบอาชีพอิสระจะมีผลต่อความสำเร็จในอาชีพมีลักษณะที่สำคัญ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความกระตือรือร้น ความคิดริเริ่ม ความรับผิดชอบ ความมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี การตัดสินใจหรือกล้าเสี่ยง และความเป็นผู้นำ

1.6 ความสนใจ (Interesting)

ตัวแปรที่สำคัญเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นพลังผลักดันภายในซึ่งเป็นองค์ประกอบในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพอิสระก็คือ ความสนใจของบุคคล จากการศึกษาของวัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ (2532) ได้สำรวจบัณฑิตที่ประกอบอาชีพส่วนตัวโดยสุ่มตัวอย่างบุคคลที่จะประกอบอาชีพส่วนตัวในธุรกิจประเภทต่าง ๆ เพื่อศึกษาทัศนคติด้านการศึกษาและการมีงานทำพบว่า บัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระส่วนใหญ่ร้อยละ 82 มีความรับผิดชอบหรือมีความสนใจในอาชีพอิสระ อยู่แต่เดิมและบางส่วนของความสนใจอาจมาจากการที่บุคคลในครอบครัวประกอบอาชีพนี้อยู่แล้ว นอกจากนี้ บัณฑิตกลุ่มนี้ได้มีการเรียนรู้งานโดยการไปเป็นลูกจ้างทำงานในภาคเอกชนก่อนเพื่อหาประสบการณ์เรียนรู้ทางของตลาดและอื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพส่วนตัวที่สนใจต่อไป

1.7 ประสบการณ์ (Experience)

จินตนา บุญบังการ (2542) กล่าวว่า ผู้ประกอบการควรจะมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่จะทำ ประสบการณ์ หมายถึง การพัฒนาของความเป็นผู้เชี่ยวชาญ ความสามารถแก้ไขปัญหาได้ และความสามารถในการควบคุมการดำเนินการของกิจการ ประสบการณ์ของผู้ประกอบการหลายคนมาจากครอบครัวที่เคยทำธุรกิจ เช่น ประสบการณ์จากการเคยเป็นเจ้าของมาก่อน หรือจากธุรกิจและงานที่คล้ายกัน ประสบการณ์มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพใหม่ ไม่ว่าจะมีความสัมพันธ์ด้านความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมและลูกค้า มีทักษะหรือความสามารถเฉพาะด้านย่อมมีประโยชน์กับการทำธุรกิจใหม่ และทำได้ดีที่สุดในตอนเริ่มต้น เมื่อผู้ประกอบการมีทั้งความรู้และประสบการณ์

1.8 ค่านิยม (Value)

อิทธิพลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพอิสระอีกประการหนึ่งคือ ค่านิยม Rush (1967) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นแรงจูงใจสำคัญต่อจุดมุ่งหมายในชีวิต มีบทบาทและอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ค่านิยม คือ การนิยมชมชอบในสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยพิจารณาจากคุณลักษณะของสิ่งนั้นในด้านต่าง ๆ และตัดสินใจยึดถือต่อไป ค่านิยมจึงเป็นสิ่งที่มึผลหรือมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของแต่ละบุคคลในสังคมและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อม เช่น ค่านิยมของนักศึกษาระดับอุดมศึกษาในสาขาทางด้านรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เพื่อมุ่งหวังที่จะประกอบอาชีพ

รับราชการ ต่อมา เมื่อโลกได้พัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัยก็มีผล ทำให้ค่านิยมดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไปโดยหันมาให้ความสนใจศึกษาทางด้านคอมพิวเตอร์ เป็นต้น สำหรับค่านิยมในการทำงาน Ginzberg (1967) กล่าวว่า การตัดสินใจเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่แตกต่างกัน และส่วนมากจะขึ้นอยู่กับความชอบของตนเองเป็นส่วนใหญ่ องค์ประกอบเกี่ยวกับความชอบของบุคคล ได้แก่ ความต้องการ เป้าประสงค์และค่านิยม ซึ่งค่านิยมประกอบด้วยค่านิยมภายในและค่านิยมภายนอก ค่านิยมภายนอกแบ่งเป็น ค่านิยมในการทำงานและค่านิยมในผลงานนั้นๆ ผลการวิจัยของ Centers (1949) พบว่า ค่านิยมของแต่ละบุคคลในการเลือกประกอบอาชีพแตกต่างกัน คนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักจะเลือกประกอบอาชีพที่มีเกียรติ คนชั้นกลางจะเลือกประกอบอาชีพที่สามารถมีโอกาสแสดงออก คนชั้นล่างจะเลือกประกอบอาชีพที่พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงมากกว่าอาชีพอื่น

Miller (อ้างถึงใน สมถวิล, 2537) ได้ศึกษาค่านิยมในงานหรืออาชีพของนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย โดยแบ่งค่านิยมในงานหรืออาชีพออกเป็น 4 ด้าน คือ

ประการแรก ด้านความมั่นคงปลอดภัย (Security) เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับความมั่นคงและความปลอดภัยในการทำงาน เช่น ความมั่นคงในงาน รายได้ และสวัสดิการ

ประการที่สอง ด้านความพอใจในอาชีพ (Career Satisfaction) หมายถึงองค์ประกอบของความพอใจในงานนั้นๆ ที่ได้ทำงานที่ตนเองชอบ ทำแล้วเกิดความสุข ความสบายใจ และสามารถสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ผู้ทำงานได้ เช่น ลักษณะของตัวงาน สภาพและบรรยากาศการทำงาน นโยบายและการบริหาร ความก้าวหน้าในงาน และการพัฒนาตนเอง

ประการที่สาม ด้านเกียรติยศ (Prestige) เป็นองค์ประกอบของความพอใจอันเนื่องมาจากการที่ผู้อื่นมีความชื่นชมในตน ให้การยอมรับและยกย่องในตน เห็นว่าตนมีความสำคัญ ทำให้รู้สึกว่าคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจ

ประการที่สี่ ด้านบริการสังคม (Social Rewards) เป็นองค์ประกอบในด้าน การมีโอกาสได้ช่วยเหลือผู้อื่น ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ได้เสียสละโดยปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ตลอดจนสามารถทำให้ผู้อื่นได้รับความพอใจได้

2. ปัจจัยที่เป็นพลังผลักดันภายนอก

การเลือกประกอบอาชีพของบุคคลเปรียบเสมือนเป็นการแสวงหาโอกาสในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมเพื่อมิให้ต้องตกเป็นภาระแก่ครอบครัวหรือประเทศ บุคคลแต่ละคนจะกำหนดแนวทางสำหรับการเตรียมตัวประกอบอาชีพในลักษณะใดนั้น นอกจากจะอาศัยปัจจัยที่เป็นพลังผลักดันภายในแล้วยังมีปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลหรือแรงผลักดันต่อการเลือกประกอบอาชีพ ได้แก่

2.1 ครอบครัว (Family)

อิทธิพลค่านิยมของครอบครัวเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อบุคคลในการเลือก

ประกอบอาชีพตามแบบอย่างที่เราจะเป็น Roe (1966) สรุปแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกอาชีพไว้ว่า ความแตกต่างของบุคคลในการเข้าสู่อาชีพมีผลมาจากประสบการณ์ในวัยเด็ก โดยเฉพาะการเลี้ยงดูของบิดามารดา เริ่มจากบิดามารดาที่ให้การอบรมเลี้ยงดูบุตร ในสังคมของประเทศที่มีพื้นฐานทางด้านวัฒนธรรมในลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่ มีความใกล้ชิดผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวมักจะใช้อิทธิพลโน้มน้าวจิตใจสมาชิกในครอบครัวให้เจริญรอยตามแบบอย่างบรรพบุรุษ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อธำรงไว้ซึ่งอาชีพดั้งเดิมที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา หรือเพื่อมุ่งหวังให้สมาชิกของครอบครัวมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพมากกว่าที่จะคำนึงถึงความถนัด และอุปนิสัยใจคอเฉพาะบุคคลเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ในอดีตของสังคมไทยที่นิยมสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวมีอาชีพรับราชการ โดยเห็นว่าเป็นอาชีพที่มั่นคง มีเกียรติ และมีโอกาสก้าวหน้ามากกว่าอาชีพอื่น ดังคำกล่าวดั้งเดิมที่ว่า “สิบพ่อค้า ไม่เท่าหนึ่งพระยาเลี้ยง” จะได้เห็นจากครอบครัวที่มีฐานะดีในอดีตมักจะสนับสนุนให้บุตรหลานเข้ารับอาชีพราชการเป็นส่วนใหญ่ ในอีกด้านหนึ่งหากครอบครัวยึดถืออาชีพค้าขายมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษจนกระทั่งมีหลักฐานการเงินเป็นปีกแผ่นมั่นคงก็มักนิยมสนับสนุนให้สมาชิกภายในครอบครัวเจริญรอยตาม เพื่อมุ่งหวังเป็นตัวแทนคอยปกป้องรักษาผลประโยชน์ของครอบครัวให้ดำรงอยู่ มีผลทำให้สมาชิกในครอบครัวต้องคล้อยตามความคิดเห็นหรือความตั้งใจของผู้นำครอบครัวโดยปริยาย ครอบครัวจึงเป็นหน่วยแรกของสังคมที่มีความใกล้ชิดกับสมาชิกมากที่สุด สภาพแวดล้อมในครอบครัว สถานภาพของบิดามารดา ตัวอย่างจากบิดามารดาและการอบรมเลี้ยงดูจะมีอิทธิพลต่อความสนใจในอาชีพและการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียน (Powel, 1966)

จากผลสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการเกี่ยวกับวิธีการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ พบว่า บิดา มารดาควรสร้างทัศนคติ ค่านิยมต่ออาชีพผู้ประกอบการให้แก่บุตร เช่น ส่งเสริมกระตุ้นให้บุตรได้ฝึกอาชีพต่อบิดามารดา การทัศนศึกษา สนับสนุนให้บุตรฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ให้บุตรเริ่มต้นกิจการจากขนาดเล็ก เพื่อพัฒนาทักษะการจัดการ ให้การสนับสนุนด้านเงินลงทุนหรือหาแหล่งเงินกู้ให้แก่บุตร (ปราโมทย์, 2523; Alexander, 1960 และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2533)

คณะอนุกรรมการโครงการศูนย์ศึกษาทดลองการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิต (ทบวงมหาวิทยาลัย, 2530) รายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับแรงผลักดันของครอบครัวต่อการเข้าสู่อาชีพอิสระของสมาชิกในครอบครัว พบว่า การที่ครอบครัวมีธุรกิจส่วนตัวจะเป็นผลให้สมาชิกในครอบครัวได้เรียนรู้ถึงการประกอบอาชีพจนสามารถกระทำตาม และสืบทอดกิจการต่อไปได้ ดังนั้น พ่อแม่ควรสร้างทัศนคติ ค่านิยมต่ออาชีพธุรกิจส่วนตัวแก่บุตร โดยพยายามให้ความรู้ความเข้าใจ เมื่อมีโอกาสด้วย

วิธีการส่งเสริมกระตุ้นให้บุตรได้ฝึกหัดอาชีพต่อจากบิดามารดา ตลอดจนให้บุตรเริ่มต้นกิจการจากกิจการขนาดเล็ก เพื่อพัฒนาทักษะและการจัดการ สนับสนุนเงินทุนหรือหาแหล่งเงินกู้ให้แก่บุตร (ปราโมทย์, 2523)

เจเลียว บุรีภักดี (2527) กล่าวว่า แนวโน้มการทำงานของเยาวชนไทยที่ประกอบอาชีพอิสระนั้น การเริ่มต้นประกอบอาชีพส่วนใหญ่ทำแทน พ่อ แม่ หรือเคยเป็นลูกจ้าง พอชำนาญแล้วทำเองหรือเรียนอาชีพแล้วเปิดกิจการของตนเอง แต่จะเริ่มจากกิจการเล็ก ๆ แล้วจึงขยายให้ใหญ่ขึ้น ส่วนสาเหตุที่เลือกประกอบอาชีพอิสระเพราะความรู้ความสามารถของตนเอง สภาพแวดล้อมในครอบครัวเอื้ออำนวยและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจดี

เกี่ยวกับการศึกษาและอาชีพของบิดามารดามีบทบาทและ อิทธิพลต่อการเลือกประกอบอาชีพของสมาชิกในครอบครัวแตกต่างกัน จากการศึกษาของ V. S. Eaddy (1969) เกี่ยวกับอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนเกษตรกรรมในรัฐหลุยเซียนาพบว่า ระดับการศึกษาของบิดามารดามีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเลือกอาชีพของเด็กมากกว่าความมีชื่อเสียงในอาชีพของบิดามารดา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจุฑาภรณ์ วรสุมันต์ (2515) และมารศรี กองเกต (2524) ที่พบว่าระดับการศึกษาของบิดามารดาจะมีผลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน นอกจากนี้ การศึกษาของผู้ปกครองมีผลต่อความมุ่งปรารถนาที่จะประกอบอาชีพของบุตรในลักษณะที่แตกต่างกัน กล่าวคือนักศึกษาที่ผู้ปกครองมีการศึกษาน้อยและไม่มีการศึกษา ปรารถนาที่จะประกอบอาชีพที่ต้องใช้วิชาชีพ โดยเฉพาะอาชีพที่เกี่ยวกับการบริหารในอัตราที่สูงกว่านักศึกษาที่มีผู้ปกครองที่มีการศึกษาในระดับสูงกว่า (เบญจา, 2517) Kroger and Louttit (1953) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของบิดาและความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า อาชีพของบิดามารดาและความสนใจในอาชีพของ นักเรียนมีความสัมพันธ์กัน แต่อย่างไรก็ตามผลการศึกษาของ ยรรยง ปลื้มมนัส (2510) จุฑาภรณ์ วรสุมันต์ (2515) และอนงค์ สกุลคู (2529) พบว่า อาชีพของบิดามารดาไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพของนักเรียน ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่านักเรียนที่บิดามารดาอาชีพแตกต่างกันสนใจอาชีพต่างกัน ขณะเดียวกัน อาชีพของบิดามารดาไม่มีผลทำให้ความสนใจด้านอาชีพของนักเรียนแตกต่างกันด้วย

2.2 สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคม (Social and economic environment)

ในยุคการเจริญเติบโตและพัฒนาสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจะมีอิทธิพลสำคัญต่อบุคคลในการเลือกประกอบอาชีพ โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อสร้างความมั่นคงและมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี ดังจะเห็นได้จากแนวโน้มของผู้สำเร็จการศึกษาในปัจจุบันจะนิยมเลือกที่จะประกอบอาชีพอิสระหรือเป็นลูกจ้างในองค์กรธุรกิจเอกชนมากกว่าในหน่วยงานของทางราชการ ซึ่งให้ผลประโยชน์ตอบแทนสูงกว่า นอกจากนี้ ยังให้ความสนใจในอาชีพที่ทำรายได้สูง เช่น แพทย์

วิศวกร พยาบาล การเงินและบัญชี เป็นต้น เพื่อมุ่งหวังจะให้เป็นที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพอิสระ โดยพึ่งพาตนเองมากกว่าเป็นลูกจ้างของหน่วยงาน เพราะมีทัศนคติว่าเป็นงานที่มีความท้าทาย ความรู้ความสามารถของตนมากกว่าที่จะเลือกเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐเหมือนเช่นแต่เดิมในอดีต เพราะเห็นว่าเป็นอาชีพที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการระยะสั้นได้ อีกทั้งค่าครองชีพในปัจจุบันอยู่ในระดับสูงลำพังแต่เงินเดือนที่ได้จากการเป็นข้าราชการไม่สามารถสร้างความมั่นคงในด้านฐานะทางการเงินแก่ตนเองและครอบครัว

อิทธิพลของรายได้ในการดำรงชีวิต เป็นองค์ประกอบสำคัญที่แสดงให้เห็นสถานภาพเศรษฐกิจของประชาชนในสังคม และเป็นปัจจัยพื้นฐานของการเลือกประกอบอาชีพ เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมีแนวโน้มที่จะมุ่งหวังในอาชีพที่สูงกว่าอาชีพของบิดามารดา (ประจวบ, 2516) สอดคล้องกับการศึกษาของ Empey (1950) และ Sewell (1957) พบว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับสูงจะมีความต้องการในเรื่องการศึกษาและอาชีพสูงกว่านักเรียนที่ครอบครัวมีสถานะทางเศรษฐกิจในระดับต่ำ ส่วนนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ สนใจอาชีพระดับสูงกว่าบิดาของตน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมจะมีบทบาทและอิทธิพลต่อการเลือกประกอบอาชีพ ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความอยู่ดีกินดีให้กับตนเอง และสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัว

2.3 โอกาส (Opportunity)

แนวโน้มของการที่บุคคลจะประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือโอกาสในการเลือกประกอบอาชีพของบุคคลนั้น กล่าวคือ การที่แต่ละบุคคลไม่สามารถประกอบอาชีพที่ตนปรารถนาได้หรือทำงานในอาชีพที่มีได้ตั้งใจตั้งแต่แรก โดยมีผลจากข้อจำกัดของตลาดแรงงานหรือการต้องเปลี่ยนงานอันเนื่องมาจากเหตุผลส่วนตัว ในปัจจุบันมักจะพบว่าบุคคลที่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานอาจมิใช่สาขาอาชีพที่สำเร็จการศึกษามาตั้งแต่แรกโดยตรง เป็นเพราะคุณสมบัติเฉพาะตัวหรือองค์ประกอบอื่นๆ ทำให้โอกาสในการเลือกประกอบอาชีพใดอาชีพหนึ่งเปลี่ยนแปลงไป ลักษณะดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อการศึกษาตลาดแรงงานจากภาคหนึ่งไปยังอีกภาคหนึ่งได้ นอกจากนี้ ยังเกี่ยวกับการตัดสินใจยอมรับในสิ่งที่ตัวเองพิจารณาหรือประเมินค่าว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมุ่งสู่เป้าหมายที่ต้องการแทนจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้แต่เดิม

ยุพิน ประจวบเหมาะ (2521) สํารวจข้อคิดเห็นของศิษย์เก่าคณะเศรษฐศาสตร์และคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อพิจารณาผู้ตอบแบบสอบถามทั้งผู้ที่เคยและไม่เคยประกอบอาชีพอิสระ แต่มีความประสงค์จะประกอบอาชีพอิสระนั้น เหตุผลของความต้องการประกอบอาชีพอิสระถ้ามีโอกาสพบว่าสิ่งจูงใจที่สำคัญลำดับหนึ่งคือ รายได้ดี รองลงมาคือ คิดว่าตัวเองมีความ

สามารถพอ ชอบหาประสบการณ์ใหม่ ๆ ชอบงานเสี่ยงและท้าทาย ไม่ชอบการเป็นลูกน้อง ครอบครัวทำอยู่แล้ว และมีคนรู้จักชักชวน

2.6 ความสำคัญของอาชีพอิสระ

อาชีพอิสระในปัจจุบันได้รับการยอมรับว่าเป็นพลังทางเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศที่พัฒนาหรือประเทศที่กำลังก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาในอนาคต โดยถือเป็นรากฐานสำคัญของระบบต่าง ๆ การประกอบอาชีพอิสระ นอกจากจะก่อให้เกิดการสร้างงานให้กับตนเองแล้วยังเป็นการสร้างงานให้กับบุคคลอื่น เป็นเครื่องแสดงถึงศักยภาพของการพึ่งพาตนเอง การเป็นความหวังหรือโอกาสของบุคคลที่แสวงหาความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและแสวงหาความมั่นคงก้าวหน้าให้กับตนเองและครอบครัว ช่วยลดปัญหาให้กับสังคม ตลอดจนเป็นแบบอย่างของระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมในประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สรุปได้ว่าอาชีพอิสระมีบทบาทและความสำคัญในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ทางด้านเศรษฐกิจ

ความเจริญเติบโตและความก้าวหน้าในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศนับว่ามีรากฐานสำคัญจากการประกอบอาชีพอิสระของประชาชนเนื่องจากการประกอบอาชีพอิสระทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจและเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาไปสู่การผลิตสินค้าและบริการขนาดใหญ่ คำจากระบบเศรษฐกิจของประเทศ ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ให้กับประชาชนในแต่ละระดับและเชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจเข้าด้วยกันเป็นระบบเศรษฐกิจรวม กล่าวโดยสรุปการประกอบอาชีพอิสระมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจ ดังนี้

- 1.1 แสดงถึงการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเสรีในรูปของการแข่งขันทางธุรกิจ
- 1.2 เป็นรากฐานของการพัฒนาไปสู่อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าหรือบริการขนาดใหญ่
- 1.3 ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับประชาชน
- 1.4 ทำให้เกิดการหมุนเวียนทางการเงินและการระดมเงินทุนภายในประเทศ

อย่างมีประสิทธิภาพ

- 1.5 เป็นสิ่งกระตุ้นก่อให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งประดิษฐ์หรือผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

2. ทางด้านการเมือง

การประกอบอาชีพอิสระเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของการพัฒนาทางการเมืองในระบอบเสรีประชาธิปไตย ความมีโอกาสเท่าเทียมกันของบุคคลในการประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงตัวเองและครอบครัว สามารถใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง เปิดโอกาสให้กับบุคคลที่มีความรู้ความสามารถประกอบอาชีพได้ตามความพึงพอใจ กล่าวโดยสรุป การประกอบอาชีพอิสระมีความสำคัญทางด้านการเมือง ดังนี้

2.1 ปลุกฝังแนวความคิด การปกครองในระบอบเสรีประชาธิปไตย

2.2 สร้างโอกาสและความเท่าเทียมกันของประชาชนในสังคม

2.3 เป็นกลไกของการพัฒนาทางการเมือง ในแต่ละระดับทั้งในระดับชุมชนเมืองและระดับท้องถิ่น

3. ทางด้านสังคม

การพัฒนาทางด้านสังคม ขึ้นอยู่กับการประกอบอาชีพอิสระของประชาชนในลักษณะการสร้างคามหวังใหม่ให้กับผู้ที่ต้องการแสวงหาความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในการดำเนินชีวิตและมีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระ เมื่อเปรียบเทียบกับการประกอบอาชีพรับราชการหรือลูกจ้าง ปัญหาการย้ายถิ่นที่อยู่ของประชาชนจะลดน้อยลง เนื่องจากการเปิดโอกาสให้แต่ละบุคคลมีโอกาสได้เป็นเจ้าของธุรกิจ กล่าวโดยสรุปการประกอบอาชีพอิสระมีความสำคัญทางด้านสังคม ดังนี้

3.1 ทำให้เกิดการสร้างงานให้กับตนเองและบุคคลอื่น เป็นการลดปัญหาการว่างงาน

3.2 การสร้างคามหวังใหม่ให้กับผู้ประกอบอาชีพอิสระที่รักความเสี่ยงเพื่อที่จะแลกเปลี่ยนกับการสร้างอนาคตให้กับตนเอง

3.3 ลดปัญหาสังคมที่เกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรม ปัญหาความเครียดจากการทำงานทำและปัญหาช่องว่างทางสังคมให้น้อยลง

4. ทางด้านส่วนบุคคล

การที่บุคคลเลือกที่จะประกอบอาชีพอิสระขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญหลายประการที่เป็นแรงจูงใจผลักดันให้เกิดการพึ่งพาตนเองมากกว่าที่จะทำงานโดยพึ่งพาคนอื่นจากการเป็นลูกจ้างในหน่วยงานของภาครัฐหรือเอกชน ซึ่งได้รับผลตอบแทนในรูปของเงินเดือนและค่าจ้างประจำในการทำงาน อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ต้องใช้การตัดสินใจด้วยตนเองและยอมรับความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจเพื่อแลกเปลี่ยนกับผลกำไรที่เกิดขึ้น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกิจการขึ้นอยู่กับตนเองทั้งสิ้น กล่าวโดยสรุปการประกอบอาชีพอิสระมีความสำคัญส่วนบุคคล ดังนี้

- 4.1 สร้างความรับผิดชอบและการมีวินัยให้กับตนเอง
- 4.2 กระตุ้นให้เกิด ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 4.3 ก่อให้เกิดการนำศักยภาพที่มีอยู่ภายในออกมาใช้โดยไม่มีขอบเขตจำกัด
- 4.4 เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ
- 4.5 ฝึกฝนให้มีความอดทน วิริยะอุตสาหะและกล้าตัดสินใจในสภาพ แวดล้อม

ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพ็ญแข แสงแก้ว (2542) วิจัยเรื่อง การประกอบอาชีพส่วนตัวของบัณฑิตสาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตชายประกอบอาชีพส่วนตัวมากกว่าหญิง และบัณฑิตที่มีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 25-30 ปี จะเข้าสู่อาชีพส่วนตัวมากกว่าอาชีพอื่น บัณฑิตที่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัดจะประกอบอาชีพส่วนตัวมากกว่าบัณฑิตที่อยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร และบัณฑิตที่สมรสแล้วจะประกอบอาชีพส่วนตัวมากกว่าบัณฑิตที่มีสถานภาพโสด การประกอบอาชีพของบัณฑิตขึ้นอยู่กับ เพศ อายุ และสถานภาพสมรส นอกจากนี้ บัณฑิตที่มารดามีการศึกษาต่ำกว่าระดับประถมศึกษา จะประกอบอาชีพส่วนตัวมากกว่าบัณฑิตที่มารดาได้รับการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา และบัณฑิตที่มีพี่น้องประกอบอาชีพส่วนตัวมากกว่า 3 ใน 4 หรือร้อยละ 75 ของจำนวนพี่น้องทั้งหมดจะประกอบอาชีพส่วนตัวมากกว่าบัณฑิตที่มีพี่น้องประกอบอาชีพส่วนตัวน้อยกว่า การประกอบอาชีพของบัณฑิตขึ้นอยู่กับภูมิหลังทางครอบครัวบางประการของบัณฑิต เช่น ระดับการศึกษาของมารดา และสัดส่วนของจำนวนพี่น้องที่ประกอบอาชีพส่วนตัว

บัณฑิตที่เริ่มทำงานครั้งแรกหรือไม่เคยทำงานมาก่อนจะเข้าทำงานในหน่วยงานเอกชนมากที่สุด ร้อยละ 46.6 และมีเพียงร้อยละ 22.8 เท่านั้นที่เข้าสู่อาชีพส่วนตัว ในขณะที่ผู้ที่เคยทำงานเอกชนจะเปลี่ยนมาประกอบอาชีพส่วนตัวมีมากถึงร้อยละ 52.3 ซึ่งสาเหตุที่เปลี่ยนมาประกอบอาชีพนี้ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.7 เนื่องจากอาชีพปัจจุบันให้รายได้สูงกว่าอาชีพเดิม บัณฑิตที่ประกอบอาชีพในขณะนี้ส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ แต่บัณฑิตที่ต้องการเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นส่วนใหญ่มีสาเหตุเนื่องมาจากงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันมีรายได้น้อย และต้องการเปลี่ยนไปประกอบอาชีพส่วนตัว โดยต้องการทำกิจการประเภทค้าขายมากที่สุด แต่เหตุผลที่ยังไม่เปลี่ยนไปประกอบอาชีพส่วนตัวเนื่องจากไม่มีเงินทุนเพียงพอ ซึ่งบัณฑิตที่ต้องการจะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพส่วนตัวเหล่านี้ต้องการได้รับความช่วยเหลือด้านความรู้เกี่ยวกับธุรกิจที่จะทำมากที่สุด

บัณฑิตที่ประกอบอาชีพส่วนตัวส่วนใหญ่ ร้อยละ 54.7 ทำกิจการด้านการค้า รองลงมาได้แก่ กิจการด้านการผลิตและบริการ ร้อยละ 29.5 และกิจการที่เกี่ยวกับวิชาชีพ ร้อยละ 15.8 การเข้าสู่อาชีพ ส่วนตัวของบัณฑิตสาขาสังคมศาสตร์ บัณฑิตส่วนใหญ่เริ่มต้นกิจการในลักษณะช่วยกิจการของครอบครัว ร้อยละ 29.5 โดยมีสถานภาพเป็นเจ้าของกิจการเอง ร้อยละ 40.0 ส่วนใหญ่ทำกิจการมานาน ประมาณ 1-3 ปี ร้อยละ 36.8 กิจการที่ทำเป็นกิจการขนาดเล็กมีคนงานประมาณ 4-10 คน ร้อยละ 34.7 บัณฑิตสามารถนำความรู้ที่เรียนในระดับปริญญาตรีมาประยุกต์ใช้กับงานได้ไม่มากนัก และมี บัณฑิตเพียงร้อยละ 19.0 เท่านั้นที่สามารถนำความรู้ที่เรียนในระดับปริญญาตรีไปประยุกต์ใช้ได้มาก หรือค่อนข้างมาก นอกจากนี้ยังพบว่า บัณฑิตที่ประกอบอาชีพส่วนตัวส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จ พอสมควร โดยจะประสบความสำเร็จหลังจากที่ได้ทำอาชีพส่วนตัวมาเป็นเวลานาน 2-3 ปีแล้ว และ เหตุผลสำคัญที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ การมีตลาดรองรับ สำหรับปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ของการประกอบอาชีพส่วนตัว ได้แก่ ปัญหาด้านบุคลากร ซึ่งบัณฑิตที่ประกอบอาชีพส่วนตัวต้องการ ความช่วยเหลือในด้านแรงงานและความรู้เกี่ยวกับธุรกิจที่กำลังทำอยู่

วารุณี ธนวานิช และคณะ (2536) วิจัยเรื่อง ผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อแรงจูงใจในการ ประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า การ สอนโดยการใช้เทคนิคแม่แบบ เรื่อง แรงจูงใจในการประกอบอาชีพอิสระ ช่วยให้นักเรียนมีแรงจูงใจ ในการประกอบอาชีพอิสระสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะการสอนโดยการใช้เทคนิคแม่แบบนั้น ผู้วิจัยมีวิธีการสอน ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตัดสินใจ ซึ่งตัวละครแสดงพฤติกรรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพให้ประสบ ความสำเร็จนั้นมีแรงจูงใจมาจากอะไร นอกจากนี้ นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้เทคนิคแม่แบบมี แรงจูงใจในการประกอบอาชีพอิสระสูงกว่านักเรียนที่สอนโดยการให้ข้อสนเทศ จากการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเทคนิคแม่แบบเรื่องแรงจูงใจในการประกอบอาชีพอิสระ สามารถพัฒนาแรงจูงใจใน การประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนได้ ผู้สอนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแรงจูงใจในการ ประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนและพัฒนาในด้านอื่นๆ เช่น ทักษะคติในการประกอบอาชีพอิสระ ความสนใจในการประกอบอาชีพอิสระ

เฉลียว บุรีภักดี (2535ก. อ้างถึงในพรชัย, 2534 และนัยเนตร, 2534) ศึกษาแนวโน้มการ ทำงานของเยาวชนไทยในส่วนที่เกี่ยวกับเยาวชนผู้ประกอบอาชีพอิสระ พบว่า ภูมิหลังของกลุ่ม ตัวอย่างประกอบอาชีพโดยทำแทนบิดามารดา เคยเป็นลูกจ้างพอชำนาญแล้วทำเอง เรียนอาชีพแล้ว เปิดกิจการของตนเองและเริ่มต้นจากกิจการเล็กแล้วขยายให้ใหญ่ขึ้น ส่วนเหตุผลที่เลือกอาชีพอิสระ เพราะมีความรู้ความสามารถในตนเอง สภาพแวดล้อมภายในครอบครัวเอื้ออำนวยผลตอบแทนทาง เศรษฐกิจดี และมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพ ชอบงานที่มีความอิสระ การทำงานสะดวก สามารถใช้ความรู้ ความสามารถของตนเองและพอใจเนื่องจากพบบุคคลจำนวนมาก เป็นผู้มีอุดมการณ์ในการดำเนิน

ชีวิตทางการทำงานประจำใจของตน ในด้านความช่วยเหลือที่ต้องการปรากฏว่าผู้ประกอบการอาชีพอิสระ ต้องการความช่วยเหลือทางด้าน เงินกู้ยืมเพื่อการลงทุน การตลาดขายส่ง การฝึกอบรมด้านต่าง ๆ การประกันราคาผลผลิต ตลอดจนการได้รับความรู้และบริการเกี่ยวกับสุขภาพและยารักษาโรคอันเกิดจากการประกอบอาชีพของตน

เจเลียว บุรีภักดี (2534. อ้างถึงในพรสถิตย์, 2539 และพรชัย, 2534) วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ ค่านิยมของผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระพบว่า ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จหรือไม่สำเร็จของกิจการอาชีพอิสระคือ สมรรถภาพของเจ้าของกิจการ สมรรถภาพ คือ ความสามารถทำงานให้ได้ตามเกณฑ์สำหรับงานนั้นๆ แบ่งเป็น สมรรถภาพด้านเทคนิคอาชีพและสมรรถภาพด้านเทคนิคการจัดการ สาเหตุสำคัญที่ทำให้หนีสิน นักศึกษา อาจารย์และผู้ปกครอง มีค่านิยมที่จะประกอบอาชีพอิสระหรือเข้าสู่อาชีพอิสระด้วยตนเองอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ขณะที่มีความนิยมความชอบต่อการประกอบอาชีพอิสระที่ผู้อื่นกระทำและต่อกิจการอาชีพอิสระโดยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์สูง เนื่องจากตระหนักว่าตนขาดความรู้ความชำนาญ ขาดสมรรถภาพหรือความสามารถที่จะทำอาชีพอิสระให้ได้ผลก็เนื่องจากไม่มีโอกาสได้ฝึกฝนสมรรถภาพดังกล่าว สาเหตุสำคัญรองลงมา ได้แก่ การไม่มีทุน การไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลและสถาบันในสังคมและทัศนคติที่มีต่ออาชีพอิสระว่ามีความไม่มั่นคงแน่นอน

นอกจากนั้น สถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีปรัชญาและความมุ่งหมายที่จะพัฒนาคุณลักษณะความเป็นคนดีของสังคมและความเป็นผู้รอบรู้วิชาการมากกว่าที่จะเป็นการประกอบอาชีพอิสระ การจัดหลักสูตร และรายวิชาที่ฝึกสอนมีโครงสร้างแบ่งตามระเบียบวิชา (Discipline) มากกว่ายึดตามลักษณะอาชีพ และมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถพอที่จะเป็นลูกจ้างแต่ไม่พอสำหรับเป็นผู้ประกอบการ เช่นเดียวกับการจัดโครงการและกิจกรรมนอกรายการเรียนการสอน กิจกรรมนอกหลักสูตร หากมีกลไกและทรัพยากรบุคคลเพียงพอที่จะสนับสนุน สำหรับข้อมูลยังมีน้อยและกระจัดกระจาย อย่างไรก็ตามผู้บริหารส่วนใหญ่ในสถาบันอุดมศึกษามีความเห็นสนับสนุนให้จัดตั้งหน่วยงานเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระภายในสถาบัน (จรรยา, 2535)

วชิร โอภิธากร (2541) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพอิสระและการรับรู้ถึงประสิทธิภาพแห่งตนต่อการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พบว่า การเข้าสู่อาชีพอิสระของบุคคลเกิดจากความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพอิสระ การรับรู้ประสิทธิภาพแห่งตนต่อการประกอบอาชีพอิสระ หรือความมั่นใจว่าตนมีความสามารถเพียงพอที่จะดำเนินกิจการได้ และได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว หรือจากเจ้าของสถานประกอบการที่บุคคลนั้นเคยเป็นลูกจ้างในสถานประกอบการนั้นมาก่อน สภาพแวดล้อมในครอบครัวและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีอิทธิพลโดยตรงในการสร้างเสริมการรับรู้ทัศนคติ

ทางสังคมต่อการประกอบอาชีพอิสระ ทักษะที่ดีต่อการประกอบอาชีพอิสระและการรับรู้ถึงประสิทธิ ภาพแห่งตนต่อการประกอบอาชีพอิสระ นอกจากนี้ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีอิทธิพลโดยตรงในการ เสริมสร้างความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพอิสระในกลุ่มประเภทวิชาคหกรรม มีอิทธิพลโดยตรง ที่ทำให้ความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพอิสระลดลงในกลุ่มรวมและกลุ่มประเภทวิชาอุตสาหกรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเข้าสู่อาชีพอิสระและวิธีเลือกกิจการในการเข้าสู่อาชีพ อิสระของผู้สำเร็จการศึกษาพบว่า การเข้าสู่อาชีพอิสระตามอาชีพเดิมของครอบครัวและตามความ ต้องการของตนเอง ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพอิสระ พบว่า ผู้เข้าสู่อาชีพโดยทำกิจการ ของครอบครัวนั้นไม่พบปัญหาและอุปสรรค เพราะเหตุว่าได้ช่วยครอบครัวมาหลายปีจนรู้สึกเป็น กิจวัตร ประกอบกับกิจการมั่นคงแล้วจึงไม่พบปัญหาที่น่าหนักใจจนคิดว่าเป็นปัญหาหรือมีอุปสรรคใน การดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ สำหรับผู้ที่เริ่มต้นอาชีพด้วยตนเอง พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคที่ต้อง แก้ไขอยู่มากกว่าเริ่มดำเนินการ และช่วงต้น ๆ ของการดำเนินกิจการ ได้แก่ ทุนดำเนินการ ความ กลัวจะล้มเหลว และปัญหาการหาลูกจ้างช่วยงาน

สุภาวดี โพธิยะราช (2547) วิจัยเรื่อง การศึกษาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระของ ประชาชนในชุมชนบางบัว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร พบว่า การประกอบอาชีพอิสระที่สามารถ ประสบความสำเร็จได้นั้น มีปัจจัยอันสำคัญได้แก่ ความขยัน อดทน ไม่ย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก และที่สำคัญคือต้องมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพอิสระนี้ ถึงแม้ว่าจะมีรายได้ไม่แน่นอน แต่ก็เป็อาชีพที่มี ความเป็นอิสระในการทำงาน สอดคล้องกับเสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2535) ที่ว่า อาชีพอิสระเป็นอาชีพ ที่สามารถดำเนินการเองได้ ลงทุนน้อย ใช้ความคิด กำลังกายค่อนข้างมาก เป็นการพึ่งพาตนเอง มีความเป็นอิสระ ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลใด ๆ ผู้ประกอบอาชีพอิสระจะต้องมีความอดทน ริเริ่ม สร้างสรรค์ และมีความมั่นใจในตนเอง และยุพิน ประจวบเหมาะ (2531) ที่ว่า ผู้ประกอบอาชีพอิสระ จะสามารถทนทำงานหนักได้เกินกว่าบุคคลอื่น ไม่เบื่อง่าย ต้องกระตือรือร้นอยู่เสมอ และเห็นคุณค่า ของเงิน

ในด้านที่เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหการว่างงานพบว่าผู้ประกอบอาชีพอิสระที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นที่จะให้บุตรหลานของตนประกอบอาชีพนี้ต่อไป เนื่องจากเป็น ธุรกิจเดิมของครอบครัวและไม่มั่นใจว่าบุตรหลานจะสามารถได้ทำหรือไม่เมื่อสำเร็จการศึกษา ดังนั้น การประกอบอาชีพอิสระจึงเป็นทางเลือกไม่ให้เกิดปัญหการว่างงานในอีกทางหนึ่ง

สัณญา จัตตานนท์ (2527) วิจัยเรื่อง การศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระ พบว่า ผู้ประกอบอาชีพอิสระมีการศึกษต่ำมาก บิดามารดาไม่ได้รับราชการหรือทำงานเหมือนกับผู้ว่างงาน มีรายได้เป็นที่น่าพอใจ ชอบอาชีพอิสระมากกว่าก่อนการประกอบอาชีพ อายุอยู่ในวัยกลางคนในขณะที่

คนว่างงานอยู่ในวัยหนุ่มสาวที่เพิ่งออกจากระบบการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เป็นผู้มีครอบครัวแล้ว ขณะที่ผู้ว่างงานมักเป็นคนโสด มีบิดามารดาประกอบอาชีพค้าขายมากกว่า ผู้ว่างงาน มีเชื้อชาติจีนมากกว่า ไม่ประสบปัญหาเรื่องขาดทักษะ แต่ก็มีปัญหาเรื่องทุนบ้าง ข้อแตกต่างระหว่างผู้ประกอบการกับผู้ว่างงานที่สำคัญคือ ผู้ประกอบการมีทัศนคติต่ออาชีพดีกว่า ผู้ว่างงาน

วัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2532) วิจัยเรื่อง การศึกษาตลาดแรงงานของบัณฑิต ในเชิงพฤติกรรม พบว่า มากกว่าครึ่งหนึ่งของผู้ประกอบอาชีพส่วนตัวนอกระบบได้รับการศึกษาเพียงชั้นประถมศึกษาโดยเฉพาะผู้ที่ทำการค้ามีระดับการศึกษาโดยเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ประกอบอาชีพประเภทอุตสาหกรรมและบริการ การประกอบอาชีพส่วนตัวหลายประเภทมิใช่เป็นงานที่เข้าทำได้ง่าย จำเป็นต้องมีความรู้ มีทักษะและมีฝีมือ และความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ในหลาย ๆ ด้าน

ยุพิน คงคานนท์ (2533) วิจัยเรื่อง ทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่มีต่ออาชีพอิสระ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพอิสระ ผู้ประกอบอาชีพอิสระควรมีคุณสมบัติคือ การรักความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ คือ ต้องมีความอดทน หนักแน่น ตั้งใจทำงาน มีไหวพริบ ช่างสังเกต รู้จักวางแผนและแก้ปัญหาเฉพาะหน้า รักความสำเร็จ กล่าวคือ ต้องมีความพยายาม มีมนุษยสัมพันธ์ มีความขยัน มีความคิดริเริ่ม ความกระตือรือร้น ความมั่นใจในการประกอบอาชีพ คือ กล้าตัดสินใจ กล้าเสี่ยงลงทุน มีความเชื่อมั่นในตนเอง การรักความมั่นคง คือ รู้จักประหยัด เห็นคุณค่าของเงิน มีความรับผิดชอบ มีความละเอียดรอบคอบ และซื่อสัตย์ ความคล่องตัวในการประกอบอาชีพ คือ มีความสามารถ เฉลียวฉลาด มีคุณสมบัติด้านพื้นฐานความรู้และประสบการณ์ คือ รู้เรื่องการตลาด การเลือกทำเลที่เหมาะสม การจัดสถานที่ดี เงินทุนเพียงพอ มีความรู้เรื่องการลงทุนและมีประสบการณ์

อมรรัตน์ อุ่นจิตร (2547) วิจัยเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวการศึกษา และอาชีพ ตามแบบพุทธิปัญญาสารสนเทศต่อการพัฒนาการรู้คิดแห่งตนและความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามแบบพุทธิปัญญาสารสนเทศมีผลต่อการพัฒนาการ การรู้คิดแห่งตนและความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมมีคะแนนจากแบบวัดการรู้คิดแห่งตนและความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามแบบพุทธิปัญญาสารสนเทศ มีความคิดเห็นว่า จากการเข้าร่วมโปรแกรมทำให้นักเรียนสำรวจตนเองจากการได้มีโอกาสพูดแสดงความคิดเห็นต่อตนเองและสมาชิก นักเรียนเข้าใจความรู้ ความรู้สึก ทัศนคติที่มีต่อตนเองและผู้อื่น อีกทั้งได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพอันเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนตัดสินใจ

A. Jacobowitz และ D. Vidler (1982) ศึกษาผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กหรืออาชีพอิสระพบว่า ผู้ประกอบอาชีพอิสระส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มาจากครอบครัวที่บิดามารดาหรือญาติใกล้ชิด ประกอบธุรกิจขนาดเล็กหรืออาชีพอิสระ ผู้ที่ประกอบอาชีพนี้มักจะเป็นบุคคลที่มีลักษณะค่อนข้างก้าวร้าว ขยันหมั่นเพียร ชอบการแข่งขัน วางเป้าหมายในลักษณะท้าทายแต่สามารถทำได้จริง มีความรับผิดชอบ กระตือรือร้น รักความเป็นอิสระและการพึ่งตนเอง

Hisrich (1984 อ้างถึงในนัยเนตร, 2534) ศึกษาผู้ประกอบการที่เป็นเพศหญิง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง มีครอบครัว มีการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย สำหรับแรงจูงใจที่ประกอบอาชีพอิสระในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสตรีชาวอเมริกันคือ เป็นงานที่มีอิสระ รักความสำเร็จ และมีความพึงพอใจในอาชีพ สำหรับแรงจูงใจของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นสตรีชาวเปอโตริกัน คือ ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มเห็นว่า ผู้ประกอบอาชีพอิสระมีลักษณะชอบการแข่งขัน เชื่อมั่นในตนเอง และวิตกกังวล นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่มีความสามารถหลายด้าน มิได้เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะอย่าง เป็นคนที่เอาจริงเอาจัง และสามารถปรับตัวตามสถานการณ์ได้

M. K. Taylor และ E. N. Betz (1983) วิจัยโดยสำรวจความคาดหวัง การรับรู้ความสามารถของตนและการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักศึกษา โดยใช้แบบวัดการรับรู้ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ (Career Decision-Making, Self-Efficacy Scale: CDMSES) เพื่อประเมินความมั่นใจของบุคคลต่อความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ เพื่อแสดงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้านดังนี้ การประเมินตนเอง ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ การตั้งเป้าหมายในการเลือกอาชีพ การวางแผนทางอาชีพ และการแก้ปัญหาทางอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยที่มากที่สุดคือ ด้านการประเมินตนเอง (69.6) สำหรับค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการแก้ปัญหาทางอาชีพ (64.6)

C. H. Wibben (1988) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ของผู้ประกอบอาชีพอิสระสตรีเรื่องประสิทธิภาพในการเป็นผู้ประกอบการ พบว่า เหตุผลประการสำคัญที่สุดที่ทำให้ประกอบอาชีพอิสระคือ รายได้ ถึงแม้ผู้ประกอบการสตรีส่วนมากไม่ได้รับการฝึกฝนทางด้านธุรกิจอย่างเป็นทางการ แต่ก็เห็นว่าการจัดการศึกษาเกี่ยวกับอาชีพอิสระเป็นสิ่งสำคัญ ประสิทธิภาพในการเป็นผู้ประกอบการ ได้แก่ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจ ความต้องการของลูกค้า ความเข้าใจในพื้นฐานของการทำธุรกิจ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารเวลา ความสามารถในการประเมินทักษะและความสามารถของบุคคล ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร เข้าใจเกี่ยวกับกำไรสุทธิและกำไรก่อนหักภาษี มีมนุษยสัมพันธ์ ความรู้ทางด้านบัญชีรายรับรายจ่าย และความสามารถในด้านการเงิน

D. A. Luzzo (1993) ศึกษาการรับรู้ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพเพื่อทำนายทัศนคติและทักษะในการตัดสินใจเลือกอาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถ ทัศนคติ และทักษะ ในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดการรับรู้ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และแบบวัดวุฒิภาวะทางอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพมีความสัมพันธ์กับทักษะในการตัดสินใจเลือกอาชีพ และการรับรู้ความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพและอายุสามารถทำนายทัศนคติในการตัดสินใจเลือกอาชีพได้ ส่วนทักษะในการตัดสินใจเลือกอาชีพนั้นขึ้นอยู่กับทัศนคติในการตัดสินใจเลือกอาชีพและเพศ

2.8 บัณฑิตทางบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

คณะบริหารธุรกิจได้รับการจัดตั้งเมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2513 นับเป็นคณะแรกพร้อมกับการสถาปนามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งต่อมาเปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ในระยะเริ่มต้นทำการเปิดสอนระดับอุดมศึกษาหลักสูตร 3 ปี จำนวน 3 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาบริหารธุรกิจพาณิชย์ สาขาวิชาการตลาด และสาขาวิชาการเงินและการธนาคาร ต่อมาปีพ.ศ. 2514 ได้รับอนุมัติให้เปิดสอนหลักสูตร 4 ปี ใน 4 สาขาวิชาคือ สาขาวิชาการเงิน สาขาวิชาการบริหารงานบุคคล สาขาวิชาการตลาด และสาขาวิชาการบัญชี และเมื่อปีพ.ศ. 2515 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีมติให้การรับรองมาตรฐานการศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี มีผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรปริญญาตรี สาขาบริหารธุรกิจรุ่นแรกในปีการศึกษา 2515 จำนวน 81 คน นับเป็นจุดแรกเริ่มของสถาบันแห่งนี้ ที่ได้ผลิตบัณฑิตในระดับอุดมศึกษา

นับตั้งแต่วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์เปลี่ยนสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เมื่อวันที่ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2527 คณะบริหารธุรกิจได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือในปีพ.ศ. 2530 คณะบริหารธุรกิจได้รับอนุมัติให้เปิดสอนหลักสูตร 4 ปี ระดับปริญญาตรี เพิ่มอีก 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ และสาขาวิชาการเลขานุการ และเปิดสอนหลักสูตร 2 ปี ระดับปริญญาตรี 4 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการเงิน สาขาวิชาการบริหารงานบุคคล สาขาวิชาการตลาด และสาขาวิชาการจัดการทั่วไป และในปีพ.ศ. 2533 ได้รับอนุมัติให้เปิดสอนหลักสูตร 4 ปี ระดับปริญญาตรี เพิ่มอีก 2 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ และสาขาวิชาการบริหารอุตสาหกรรม ต่อมาสาขาวิชาการบัญชีได้แยกออกไปตั้งเป็นคณะการบัญชีเมื่อปีพ.ศ. 2513

และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ได้แยกออกจากคณะบริหารธุรกิจและไปสังกัดอยู่ในคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเป็นคณะจัดตั้งใหม่เมื่อวันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2544

จากสถานะของการแข่งขันทางธุรกิจส่งผลให้สถาบันการศึกษาต้องมีการปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยมุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ความสามารถสู่ตลาดแรงงาน คณะบริหารธุรกิจจึงได้มีการปรับปรุงโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังได้มีการเปลี่ยนแปลงชื่อสาขาวิชาใหม่ในบางสาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการบริหารงานบุคคล เปลี่ยนเป็น สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ สาขาวิชาการเลขานุการ เปลี่ยนเป็น สาขาวิชาการบริหารสำนักงาน สาขาวิชาการบริหารอุตสาหกรรม เปลี่ยนเป็น สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

คณะบริหารธุรกิจได้ยึดหลักคุณภาพ ประสิทธิภาพ และการทำงานเป็นทีม โดยมีการบริหารงานสอดคล้องกับนโยบายและภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ ดังนี้

1. ด้านการผลิตบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจเน้นคุณภาพของบัณฑิตให้เพียงพอพร้อมทั้งด้านจริยธรรมและความรู้ ให้ความสำคัญในการขยายสาขาวิชาที่ขาดแคลน เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และการเปลี่ยนแปลงในโลกธุรกิจปัจจุบัน
2. ด้านการวิจัย คณะบริหารธุรกิจสนับสนุนคณาจารย์ในการค้นคว้าวิจัย เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในศาสตร์แขนงต่าง ๆ ทางธุรกิจ และนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาความรู้และกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์การพัฒนาสำหรับอนาคต
3. ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี คณะบริหารธุรกิจสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการเรียนการสอนให้ทันต่อนวัตกรรมทางการศึกษา และการเปลี่ยนแปลงในยุคเทคโนโลยีสมัยใหม่
4. ด้านบริการทางวิชาการ คณะบริหารธุรกิจให้ความสำคัญต่อการให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ในรูปของการจัดสัมมนา ฝึกอบรม เพื่อเผยแพร่ความรู้ทางธุรกิจแก่บุคคลทั่วไป การให้ความร่วมมือกับสถาบันและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการให้กว้างขวาง
5. ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม คณะบริหารธุรกิจตระหนักในคุณค่าของศิลปะและวัฒนธรรมไทยอันควรค่าแก่การรักษาให้ยั่งยืน จึงมีการสนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและธำรงรักษาไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทยในรูปแบบต่าง ๆ พร้อมกับปลูกฝังจิตสำนึกให้นักศึกษารักและหวงแหนความเป็นไทย มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต เป็นบุคคลที่มีคุณค่าสร้างประโยชน์แก่สังคม

คณะบริหารธุรกิจตระหนักอยู่เสมอว่านอกจากจะถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับนักศึกษาตามภารกิจการเรียนการสอนแล้ว ยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงหน้าที่และบทบาทการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม รู้จักรับผิดชอบ มีสำนึกผูกพันและเสริมสร้างสังคม มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่การงาน มี

คุณธรรม โดยการจัดกิจกรรมในหลายลักษณะในอันที่จะปลูกมโนสำนึกให้เป็นบัณฑิตที่ถึงพร้อมด้วยคุณธรรมและคุณวุฒิ สร้างนักธุรกิจที่ดีเพื่อรับใช้วงการธุรกิจให้มีประสิทธิผลต่อไป

ตั้งนั้น นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2545 คณะบริหารธุรกิจเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีจำนวน 7 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการเงิน สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาการจัดการทั่วไป สาขาวิชาการบริหารสำนักงาน สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ และสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี สำหรับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีดังนี้

1. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้พื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความรับผิดชอบตลอดจนการศึกษาต่อในสาขาวิชาต่างๆ
2. เพื่อให้ นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับหลักวิชาการธุรกิจแบบสากล รู้จักนำความรู้ แนวคิด ทฤษฎี และภาคปฏิบัติไปปรับให้เหมาะสมกับการปฏิบัติในวงการธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ นักศึกษามีโอกาสศึกษาวิชาชีพทางธุรกิจตามแขนงวิชาที่ถนัดและสนใจ
4. เพื่อให้ นักศึกษามีประสบการณ์ในการฝึกอบรม ฝึกปฏิบัติ วิเคราะห์ วิจัย สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์แก้ปัญหาในสังคมธุรกิจตลอดจนการประกอบอาชีพอิสระได้เป็นอย่างดี
5. เพื่อส่งเสริมนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจและสังคมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยการผลิตกำลังคนด้านบริหารธุรกิจ สาขาวิชาต่างๆ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ เปิดสอนทั้งหลักสูตรปริญญาตรี 4 ปี และหลักสูตรปริญญาตรี 2 ปี ภาคปกติและภาคค่ำ โดยมีโครงสร้างหลักสูตร ดังนี้

โครงสร้างหลักสูตรคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

วิชา	จำนวนหน่วยกิต	
	หลักสูตร 4 ปี	หลักสูตร 4 ปี
1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	30	15
1.1 กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	4	2
1.2 กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	6	2
1.3 กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์	6	5
1.4 กลุ่มวิชาส่งเสริมและ สนับสนุน	4	2
1.5 กลุ่มวิชาภาษา	10	4
2. หมวดวิชาเฉพาะ	108	69
2.1 กลุ่มวิชาแกน	57	30
2.2 กลุ่มวิชาเอก/เอกบังคับ	36	36
2.3 กลุ่มวิชาเลือก/วิชาโท	15	3
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	6	3
รวม	144	87

กลุ่มวิชาแกน เป็นวิชาที่นักศึกษาหลักสูตร 4 ปี แต่ละสาขาวิชาในคณะบริหารธุรกิจจะต้องเรียนประกอบด้วย

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับธุรกิจ
2. การบัญชีเพื่อการจัดการ
3. การภาษีอากร
4. การเงินธุรกิจ
5. การบัญชีการเงิน
6. การจัดการทรัพยากรมนุษย์
7. องค์กรและการจัดการ

8. หลักการตลาด
9. การจัดการการผลิตและการดำเนินงาน
10. วิธีการวิจัยเบื้องต้น
11. การใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
12. คอมพิวเตอร์เบื้องต้น
13. หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค
14. หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค
15. หลักสถิติ
16. กฎหมายธุรกิจ
17. คณิตศาสตร์ธุรกิจ
18. ภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์เฉพาะ 1
19. ภาษาอังกฤษเพื่อจุดประสงค์เฉพาะ 2

ในด้านการเรียนการสอน คณะบริหารธุรกิจได้มีการพัฒนาหลักสูตรและปรับปรุงเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับภาวะการตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น นอกจากนี้จะเน้นภาคทฤษฎีแล้วยังเน้นวิธีการภาคปฏิบัติอันจะก่อให้เกิดทักษะแก่ผู้เรียนโดยตรงเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าเมื่อสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตแล้วสามารถก้าวเข้าสู่ตลาดแรงงานหรือประกอบธุรกิจส่วนตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีแนวทางดำเนินงานดังนี้

1. จัดตั้งบริษัทจำลอง เพื่อเป็นที่ฝึกงานของนักศึกษาด้านการบริหารการจัดการทางธุรกิจ ให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องธุรกิจทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติจริง
2. จัดกิจกรรมนำนักศึกษาทัศนศึกษาและเยี่ยมชมการดำเนินงานของสถานประกอบการ เพื่อให้นักศึกษาได้มองเห็นภาพการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ฝึกให้มีความคุ้นเคยและเข้าใจสภาพการทำงานของพนักงาน
3. ส่งนักศึกษาไปฝึกงานในสถานประกอบการ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งองค์การต่าง ๆ เพื่อฝึกการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของการทำงานก่อนสำเร็จการศึกษา
4. ฝึกปฏิบัติจริงเกี่ยวกับกิจกรรมทางด้านธุรกิจ เช่น การออกร้านจำหน่ายสินค้า โดยให้นักศึกษารับผิดชอบบริหารงานร้านจำหน่ายสินค้าขนาดเล็กในลักษณะหน่วยธุรกิจภายในบริเวณมหาวิทยาลัย เพื่อเพิ่มพูนทักษะ ความรู้และประสบการณ์ในเชิงธุรกิจ

5. จัดส่งนักศึกษาเข้าร่วมการประกวดแข่งขันทางธุรกิจในโอกาสต่างๆ ร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่นที่จัดขึ้นภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย
6. เชิญวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิและประสบการณ์ทางธุรกิจจากภาคเอกชนมาบรรยายให้ความรู้แก่นักศึกษาเพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียนแต่ละวิชา
7. ส่งนักศึกษาออกพื้นที่ภาคสนามเพื่อฝึกการเก็บรวบรวมข้อมูลทางธุรกิจสำหรับการศึกษาวิจัย เพื่อให้นักศึกษาได้คุ้นเคยกับสภาพการปฏิบัติจริงอันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน
8. จัดกิจกรรมให้ความสนับสนุน ส่งเสริม ยกย่อง โดยมีการประกาศเกียรติคุณแก่บัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วและประสบความสำเร็จในสาขาวิชาชีพต่างๆ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับนักศึกษา
9. จัดให้มีการออกร้านจำหน่ายสินค้าในรูปแบบธุรกิจแฟร์ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ประกอบธุรกิจ
10. จัดนิทรรศการทางด้านวิชาการเพื่อเสริมสร้างความรู้ทางด้านธุรกิจให้กับนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไปอย่างต่อเนื่อง

จากรายงานการศึกษาภาวะการทำงานทำของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาของศูนย์วิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ ซึ่งได้มีการสำรวจโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในเดือนพฤศจิกายนของแต่ละปี ระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. จำนวนบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะบริหารธุรกิจระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 พบว่า

1.1 จำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีของคณะบริหารธุรกิจมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตฯ ทั้งหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 8,984 คน จำแนกเป็น บัณฑิตสาขาวิชาการเงิน จำนวน 1,103 คน สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 680 คน สาขาวิชาการตลาด จำนวน 2,395 คน สาขาวิชาการจัดการทั่วไป จำนวน 2,179 คน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 1,622 คน (ยกเว้นปีการศึกษา 2545) สาขาวิชาการบริหารสำนักงาน จำนวน 132 คน สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ จำนวน 399 คน และสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี จำนวน 474 คน

1.2 สาขาวิชาที่บัณฑิตคณะบริหารธุรกิจสำเร็จการศึกษามากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ บัณฑิตสาขาวิชาการตลาด จำนวน 2,395 คน รองลงมาคือ สาขาวิชาการจัดการทั่วไป จำนวน 2,179 คน และสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 1,622 คน

1.3 สาขาวิชาที่บัณฑิตคณะบริหารธุรกิจสำเร็จการศึกษาน้อยที่สุด 3 ลำดับแรก คือ บัณฑิตสาขาวิชาการเลขานุการ จำนวน 132 คน รองลงมาคือ สาขาวิชาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ จำนวน 399 คน และสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี จำนวน 474 คน

1.4 สาขาวิชาที่มีจำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่องแต่ละปี คือ บัณฑิตสาขาวิชาการเงิน อันอาจเป็นสืบเนื่องมาจากสถาบันการเงินที่ได้รับผลกระทบจากการที่ประเทศต้องเผชิญกับปัญหาวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจนับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ทำให้จำนวนนักศึกษาแรกเข้ามีแนวโน้มลดน้อยลง และส่งผลให้จำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปีลดลงตามไปด้วย กล่าวคือ ระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 จำนวนบัณฑิตสาขาวิชาการเงินที่สำเร็จการศึกษามีจำนวน 368, 244, 202, 186 และ 103 คน ตามลำดับ นอกจากนี้ สาขาวิชาที่บัณฑิตมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย คือ สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีจำนวน 194, 107, 123, 120 และ 136 คน และสาขาวิชาการตลาด บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีจำนวน 579, 479, 411, 448 และ 478 คน ตามลำดับ

1.5 จำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี คือ บัณฑิตสาขาวิชาการบริหารสำนักงาน โดยในปีการศึกษา 2541 มีบัณฑิตสำเร็จการศึกษามีจำนวน 32 คน เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2545 สำเร็จการศึกษามีจำนวน 43 คน บัณฑิตสาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ โดยในปีการศึกษา 2541 บัณฑิตสำเร็จการศึกษามีจำนวน 67 คน เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2545 สำเร็จการศึกษามีจำนวน 96 คน บัณฑิตสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี โดยในปีการศึกษา 2541 บัณฑิตสำเร็จการศึกษามีจำนวน 52 คน เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2545 มีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษามีจำนวน 165 คน

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจ ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา
2541-2545 จำแนกตามสาขาวิชา

สาขาวิชา	ปีการศึกษา					
	2541	2542	2543	2544	2545	รวม
1. การเงิน	368 (33.36)	244 (22.12)	202 (18.31)	186 (16.86)	103 (9.35)	1,103 (100.0)
2. การจัดการทรัพยากรมนุษย์	194 (28.53)	107 (15.74)	123 (18.09)	120 (17.65)	136 (19.99)	680 (100.0)
3. การตลาด	579 (24.17)	479 (19.99)	411 (17.16)	448 (18.71)	478 (19.97)	2,395 (100.0)
4. การจัดการทั่วไป	429 (19.68)	407 (18.68)	407 (18.68)	487 (22.35)	449 (20.61)	2,179 (100.0)
5. คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	233 (14.36)	409 (25.21)	498 (30.70)	482 (29.74)	0 (0.00)	1,622 (100.0)
6. การบริหารสำนักงาน	32 (24.24)	13 (9.85)	25 (18.94)	19 (14.39)	43 (32.58)	132 (100.0)
7. ธุรกิจระหว่างประเทศ	67 (16.79)	57 (14.28)	65 (16.29)	114 (28.57)	96 (24.07)	399 (100.0)
8. การจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี	52 (10.97)	56 (11.81)	88 (18.57)	113 (23.84)	165 (34.81)	474 (100.0)

ที่มา : รายงานการศึกษา เรื่อง ภาวะการทำงานทำของบัณฑิตระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 ฝ่ายวิจัย
และพัฒนา ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2. สถานภาพการมีงานทำของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษาระหว่าง
ปีการศึกษา 2541-2545

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการมีงานทำของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จ
การศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 ได้มีการจำแนกบัณฑิตออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มี
งานทำและกลุ่มที่ไม่มีงานทำ พบว่า

2.1 บัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีทั้งหลักสูตร 4 ปี
และ หลักสูตร 2 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 8,984 คน ตอบแบบสำรวจจำนวน 7,129 คน จำแนกออกได้ดังนี้
ปีการศึกษา 2541 มีบัณฑิตสำเร็จการศึกษาจำนวน 1,954 คน ปีการศึกษา 2542 จำนวน 1,772 คน
ปีการศึกษา 2543 จำนวน 1,819 คนปีการศึกษา 2544 จำนวน 1,969 คน และปีการศึกษา 2545 จำนวน
1,470 คน

2.2 เมื่อเปรียบเทียบกับสาขาวิชาอื่น บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาธุรกิจ
ระหว่างประเทศ จะม้งานทำเกินกว่าร้อยละ 50 แต่ละปี กล่าวคือ ปีการศึกษา 2541 มีผู้สำเร็จการ
ศึกษาที่ได้งานทำคิดเป็นร้อยละ 55.3 ปีการศึกษา 2542 ร้อยละ 52.3 ปีการศึกษา 2543 ร้อยละ 57.1
ปีการศึกษา 2544 ร้อยละ 67.6 และปีการศึกษา 2545 ร้อยละ 63.2 รองลงมา ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จ
การศึกษาสาขาวิชาการเงิน มีผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้งานปีการศึกษา 2541 ร้อยละ 47.5 ปีการศึกษา
2542 ร้อยละ 50.0 ปีการศึกษา 2543 ร้อยละ 56.3 ปีการศึกษา 2544 ร้อยละ 67.8 และปีการศึกษา
2545 ร้อยละ 64.6 สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้งานปีการศึกษา 2541
ร้อยละ 45.7 ปีการศึกษา 2542 ร้อยละ 48.1 ปีการศึกษา 2543 ร้อยละ 44.5 ปีการศึกษา 2544
ร้อยละ 67.2 และ ปีการศึกษา 2545 ร้อยละ 48.7 และสาขาวิชาการตลาด มีผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้
งานทำปีการศึกษา 2541 ร้อยละ 38.1 ปีการศึกษา 2542 ร้อยละ 55.3 ปีการศึกษา 2543 ร้อยละ 44.3
ปีการศึกษา 2544 ร้อยละ 64.6 และปีการศึกษา 2545 ร้อยละ 51.6 ตามลำดับ

2.3 บัณฑิตที่มีแนวโน้มได้งานทำเพิ่มขึ้นแต่ละปี ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา
สาขาวิชาการเงิน โดยในปีการศึกษา 2541 สำเร็จการศึกษาและม้งานทำร้อยละ 47.5 เปรียบเทียบกับ
ปีการศึกษา 2544 และปีการศึกษา 2545 ม้งานทำเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 67.8 และ ร้อยละ 64.6 และ
บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ โดยในปีการศึกษา 2541 สำเร็จการศึกษา
และม้งานทำร้อยละ 55.3 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2544 และปีการศึกษา 2545 ม้งานทำเพิ่มขึ้น
เป็นร้อยละ 67.6 และ ร้อยละ 63.2 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของ บัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 จำแนกตามลักษณะการมีงานทำและไม่มีงานทำ

สาขาวิชา	ปีการศึกษา									
	2541		2542		2543		2544		2545	
	มี งานทำ	ไม่มี งานทำ	มี งานทำ	ไม่มี งานทำ	มี งานทำ	ไม่มี งานทำ	มี งานทำ	ไม่มี งานทำ	มี งานทำ	ไม่มี งานทำ
1. การเงิน	126 (47.5)	135 (52.5)	75 (50.0)	75 (50.0)	94 (56.3)	73 (43.7)	118 (67.8)	56 (32.2)	62 (64.6)	34 (35.4)
2. การจัดการทรัพยากร มนุษย์	61 (45.7)	73 (54.3)	27 (48.1)	29 (51.9)	48 (54.5)	40 (45.5)	84 (67.2)	41 (32.8)	57 (48.7)	60 (51.3)
3. การตลาด	164 (38.1)	265 (61.9)	186 (55.3)	146 (44.7)	147 (44.3)	185 (55.7)	243 (64.6)	133 (35.4)	213 (51.6)	200 (48.4)
4. การจัดการทั่วไป	148 (49.2)	153 (50.8)	130 (51.9)	120 (48.1)	160 (47.8)	175 (52.2)	259 (57.3)	193 (42.7)	195 (49.6)	198 (50.4)
5. คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	77 (42.9)	102 (57.1)	121 (42.9)	160 (57.1)	221 (51.5)	208 (48.5)	327 (73.5)	118 (26.5)	0 (0)	0 (0)
6. การบริหารสำนักงาน	10 (34.5)	19 (65.5)	5 (50.0)	5 (50.0)	1 (16.7)	5 (83.3)	2 (100.0)	0 (0)	17 (58.6)	21 (41.4)
7. ธุรกิจระหว่างประเทศ	26 (55.3)	21 (44.7)	21 (52.3)	20 (47.7)	24 (57.1)	18 (42.9)	69 (67.6)	33 (32.4)	60 (63.2)	35 (36.8)
8. การบริหารอุตสาหกรรม	22 (53.4)	18 (46.6)	14 (36.1)	25 (63.9)	31 (45.6)	37 (54.4)	77 (65.3)	41 (34.7)	77 (55.8)	61 (44.2)
รวม	1,443 (100.0)		1,160 (100.0)		1,467 (100.0)		1,794 (100)		1,218 (100)	

ที่มา : รายงานการศึกษา เรื่อง ภาวะการหางานทำของบัณฑิตระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 ฝ่ายวิจัย และพัฒนา ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

2.4 บัณฑิตที่มีอัตราการได้งานทำไม่เปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงเพียงเล็กน้อยในช่วงระยะเวลา 5 ปี ระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ โดยในปีการศึกษา 2541 มีงานทำร้อยละ 45.7 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2545 มีงานทำร้อยละ 48.7 บัณฑิตสาขาวิชาการจัดการ โดยในปีการศึกษา 2541 มีงานทำร้อยละ 49.2 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2545 มีงานทำร้อยละ 49.6 และบัณฑิตสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี โดยในปีการศึกษา 2541 มีงานทำร้อยละ 53.4 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2545 มีงานทำร้อยละ 55.8

3. สถานภาพการมีงานทำของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจและคณะอื่นที่สำเร็จการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2541-2545

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพการมีงานทำของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจและคณะอื่น ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 พบว่า

3.1 ในภาพรวมบัณฑิตที่มีงานทำจะเป็นบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจาก คณะการบัญชี มากที่สุด โดยมีบัณฑิตที่ได้งานทำคิดเป็นร้อยละกว่า 50 ในแต่ละปี รองลงมา ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะบริหารธุรกิจและคณะมนุษยศาสตร์ จำแนกได้ดังนี้ ปีการศึกษา 2541 มีผู้สำเร็จ การศึกษาจากคณะการบัญชีที่ได้งานทำคิดเป็นร้อยละ 49.4 ปีการศึกษา 2542 ร้อยละ 57.0 ปีการศึกษา 2543 ร้อยละ 64.4 ปีการศึกษา 2544 ร้อยละ 81.8 และปีการศึกษา 2545 ร้อยละ 68.9 รองลงมา ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะบริหารธุรกิจ กล่าวคือ ปีการศึกษา 2541 มีผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้งานทำ ร้อยละ 44.9 ปีการศึกษา 2542 ร้อยละ 50.0 ปีการศึกษา 2543 ร้อยละ 59.5 ปีการศึกษา 2544 ร้อยละ 65.7 และปีการศึกษา 2545 ร้อยละ 53.2 และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จากคณะมนุษยศาสตร์ กล่าวคือ ปีการศึกษา 2541 มีผู้สำเร็จการศึกษาที่ได้งานทำ ร้อยละ 46.4 ปี การศึกษา 2542 ร้อยละ 54.4 ปีการศึกษา 2543 ร้อยละ 63.8 ปีการศึกษา 2544 ร้อยละ 65.0 และ ปีการศึกษา 2545 ร้อยละ 59.9 ตามลำดับ

3.2 บัณฑิตที่มีแนวโน้มได้งานทำเพิ่มขึ้น ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจาก คณะการบัญชี โดยในปีการศึกษา 2541 สำเร็จการศึกษาและมีงานทำร้อยละ 49.4 เปรียบเทียบกับปี การศึกษา 2544 และปีการศึกษา 2545 มีงานทำเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 81.8 และ ร้อยละ 68.9 ตามลำดับ และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะบริหารธุรกิจ โดยในปีการศึกษา 2541 สำเร็จการศึกษาและมี

งานทำร้อยละ 44.9 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2544 และปีการศึกษา 2545 มีงานทำเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 65.7 และ ร้อยละ 53.2 ตามลำดับ และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะมนุษยศาสตร์ โดยในปีการศึกษา 2541 สำเร็จการศึกษาและมีงานทำร้อยละ 46.4 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2544 และปี การศึกษา 2545 มีงานทำเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 65.0 และ ร้อยละ 59.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 บัณฑิตคณะบริหารธุรกิจและคณะอื่นๆ ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 จำแนกตามลักษณะการมีงานทำและไม่มีงานทำ

คณะ	ปีการศึกษา									
	2541		2542		2543		2544		2545	
	มี งานทำ	ไม่มี งานทำ	มี งานทำ	ไม่มี งานทำ	มี งานทำ	ไม่มี งานทำ	มี งานทำ	ไม่มี งานทำ	มี งานทำ	ไม่มี งานทำ
1. บริหารธุรกิจ	44.9	55.1	50.0	50.0	59.5	50.5	65.7	34.3	53.2	46.8
2. การบัญชี	49.4	50.6	57.0	42.0	64.4	35.6	81.8	18.2	68.9	31.31
3. เศรษฐศาสตร์	39.1	60.9	31.3	68.8	22.7	77.3	45.7	54.3	43.2	56.8
4. นิติศาสตร์	26.8	73.2	39.7	60.3	34.5	65.5	30.6	69.4	31.2	68.8
5. มนุษยศาสตร์	46.4	53.6	54.4	45.6	63.8	36.2	65.0	35.0	59.9	40.1
6. นิเทศศาสตร์	34.3	65.7	44.1	55.9	44.0	56.0	54.6	45.4	53.2	46.8
7. วิศวกรรมศาสตร์	23.1	76.9	50.0	50.0	35.3	64.7	80.0	20.0	29.4	70.6
รวม	2,637 (100.0)		1,907 (100.0)		2,450 (100.0)		3,023 (100.0)		2,743 (100.0)	

ที่มา : รายงานการศึกษา เรื่อง ภาวะการทำงานทำของบัณฑิตระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 ฝ่ายวิจัย และพัฒนา ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

3.3 บัณฑิตที่มีอัตราการได้งานทำเปลี่ยนแปลงจำนวนเพียงเล็กน้อยในช่วงระยะเวลา 5 ปี ระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะนิเทศศาสตร์ โดยในปีการศึกษา 2541 มีงานทำร้อยละ 34.3 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2544 และปีการศึกษา 2545 มีงานทำร้อยละ 54.6 และ ร้อยละ 53.2 บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะเศรษฐศาสตร์ โดยในปีการ

ศึกษา 2541 มีงานทำร้อยละ 39.1 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2544 และปีการศึกษา 2545 มีงานทำ ร้อยละ 45.7 และ ร้อยละ 43.2 บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ โดยในปีการศึกษา 2541 มีงานทำร้อยละ 26.8 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2544 และปีการศึกษา 2545 มีงานทำร้อยละ 30.6 และ ร้อยละ 31.2 และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ โดยในปีการศึกษา 2541 มี งานทำร้อยละ 23.1 เปรียบเทียบกับปีการศึกษา 2544 และปีการศึกษา 2545 มีงานทำร้อยละ 80.0 และ ร้อยละ 29.4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 จำแนกตามสาขาวิชาและลักษณะการมีงานทำและไม่มีงานทำ

สาขาวิชา	ปีการศึกษา 2541					ปีการศึกษา 2542					ปีการศึกษา 2543					ปีการศึกษา 2544					ปีการศึกษา 2545				
	บัณฑิตสำเร็จการศึกษา	ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ	มีงานทำ	ไม่มีงานทำ	บัณฑิตสำเร็จการศึกษา	ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ	มีงานทำ	ไม่มีงานทำ	บัณฑิตสำเร็จการศึกษา	ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ	มีงานทำ	ไม่มีงานทำ	บัณฑิตสำเร็จการศึกษา	ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ	มีงานทำ	ไม่มีงานทำ	บัณฑิตสำเร็จการศึกษา	ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ	มีงานทำ	ไม่มีงานทำ	บัณฑิตสำเร็จการศึกษา	ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ	มีงานทำ	ไม่มีงานทำ	
การเงิน	368	261 (100.0)	126 (47.5)	135 (32.5)	244	158 (100.0)	75 (50.0)	75 (50.0)	202	167 (100.0)	94 (56.3)	73 (43.7)	186	174 (100.0)	118 (67.8)	56 (32.2)	103	96 (100.0)	62 (64.6)	34 (35.4)	478	413 (100.0)	213 (51.6)	200 (48.4)	
การจัดการทรัพยากรมนุษย์	194	134 (100.0)	61 (45.7)	73 (54.3)	107	56 (100.0)	27 (48.1)	29 (51.9)	123	88 (100.0)	48 (44.5)	40 (45.5)	120	125 (100.0)	84 (67.2)	41 (32.8)	136	117 (100.0)	57 (48.7)	60 (51.3)	448	445 (100.0)	243 (54.6)	193 (42.7)	
การตลาด	579	429 (100.0)	164 (38.1)	265 (61.9)	479	332 (100.0)	186 (53.3)	146 (44.7)	411	332 (100.0)	147 (44.3)	185 (55.7)	448	376 (100.0)	243 (64.6)	133 (35.4)	478	413 (100.0)	213 (51.6)	200 (48.4)	449	393 (100.0)	195 (49.6)	198 (50.4)	
การจัดการทั่วไป	429	301 (100.0)	148 (49.2)	153 (50.8)	407	250 (100.0)	130 (51.9)	120 (48.1)	407	335 (100.0)	160 (47.8)	175 (52.2)	487	452 (100.0)	259 (57.3)	193 (42.7)	449	393 (100.0)	195 (49.6)	198 (50.4)	449	393 (100.0)	195 (49.6)	198 (50.4)	
คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	233	179 (100.0)	77 (42.9)	102 (57.1)	409	281 (100.0)	121 (42.9)	160 (57.1)	498	429 (100.0)	221 (51.5)	208 (48.5)	482	445 (100.0)	327 (73.5)	118 (26.5)	-	-	-	-	-	-	-	-	
การบริหารสำนักงาน	32	29 (100.0)	10 (34.5)	19 (65.5)	13	10 (100.0)	5 (50.0)	5 (50.0)	25	6 (100.0)	1 (16.7)	5 (83.3)	19	2 (100.0)	2 (100.0)	-	43	29 (100.0)	17 (58.6)	12 (41.4)	43	29 (100.0)	17 (58.6)	12 (41.4)	
ธุรกิจระหว่างประเทศ	67	47 (100.0)	26 (55.3)	21 (44.7)	57	41 (100.0)	21 (52.3)	20 (47.7)	65	42 (100.0)	24 (57.1)	18 (42.9)	114	102 (100.0)	69 (67.6)	33 (32.4)	96	95 (100.0)	60 (63.2)	35 (36.8)	96	95 (100.0)	60 (63.2)	35 (36.8)	
การจัดการอุตสาหกรรม	52	40 (100.0)	22 (53.4)	18 (46.6)	56	39 (100.0)	14 (36.1)	25 (63.9)	88	68 (100.0)	31 (45.6)	37 (54.4)	113	118 (100.0)	77 (65.3)	41 (34.7)	165	138 (100.0)	77 (55.8)	61 (44.2)	165	138 (100.0)	77 (55.8)	61 (44.2)	
รวม	1,954	1,420 (100.0)	634 (44.6)	786 (55.4)	1,772	1,167 (100.0)	583 (50.0)	584 (50.0)	1,819	1,467 (100.0)	726 (49.5)	741 (50.5)	1,969	1,794 (100.0)	1,179 (65.7)	615 (34.3)	1,470	1,281 (100.0)	681 (53.2)	600 (46.8)	1,470	1,281 (100.0)	681 (53.2)	600 (46.8)	

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) ในลักษณะเชิงสำรวจ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระและสำเร็จการศึกษาจาก คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป ทักษะคดีที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ การประกอบอาชีพอิสระ และปัจจัย ที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ มีขั้นตอนการวิจัย ได้แก่ กำหนดปัญหาวิจัย ศึกษา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตั้งสมมติฐาน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่อยู่ในขอบเขตของการศึกษา ได้แก่ บัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระและสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ทุกสาขาวิชาที่สังกัด คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 ทั้งหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี ดังนี้

ตารางที่ 5 บัณฑิตคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2541-2545

สาขาวิชา	ปีการศึกษา					รวม
	2541	2542	2543	2544	2545	
1. การเงิน	368	244	202	186	103	1,103
2. การจัดการทรัพยากรมนุษย์	194	107	123	120	136	680
3. การตลาด	579	479	411	448	478	2,395
4. การจัดการทั่วไป	429	407	407	487	449	2,179
5. คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	233	409	498	482	0	1,622
6. การบริหารสำนักงาน	32	13	25	19	43	132
7. ธุรกิจระหว่างประเทศ	67	57	65	114	96	399
8. การจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี	52	56	88	113	165	474
รวม	1,954	1,772	1,819	1,969	1,470	8,984

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยแบ่งบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต จำแนกตามสาขาวิชา ซึ่งได้จำนวน 8 กลุ่ม ได้แก่ สาขาวิชาการเงิน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด การจัดการทั่วไป คอมพิวเตอร์ธุรกิจ การบริหารสำนักงาน ธุรกิจระหว่างประเทศ และการจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี จากนั้นจึงทำการสุ่มบัณฑิตแต่ละสาขาวิชาด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่ต้องการศึกษา พบว่ามีบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระในทุกสาขาวิชารวมจำนวนทั้งสิ้น 235 คน ผู้วิจัยจึงแจกแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระ ซึ่งได้รับข้อมูลตอบกลับจากผู้ตอบแบบสอบถามทุกคน

กลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามบัณฑิตทุกสาขาวิชาที่สังกัดคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่สำเร็จการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 และประกอบอาชีพอิสระ รวมจำนวน 235 คน จำแนกออกได้ดังนี้

สาขาวิชา	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. การเงิน	31
2. การจัดการทรัพยากรมนุษย์	37
3. การตลาด	32
4. การจัดการทั่วไป	29
5. คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	28
6. การบริหารสำนักงาน	25
7. ธุรกิจระหว่างประเทศ	30
8. การจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี	23
รวม	235

$$n = \frac{8,984}{1 + 8,984 (0.05)^2} = 383$$

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะปลายปิด (closed-end questionnaire) โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. สำรวจแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเลือกอาชีพและการประกอบอาชีพอิสระ
2. ศึกษาตัวอย่างเครื่องมือจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามวิจัย
3. ร่างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ คำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป คำถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ และคำถามเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำไปให้ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแก้ไข เพื่อพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหา ลักษณะความถูกต้องของภาษาที่ใช้
4. ทดสอบเครื่องมือแบบสอบถามจากการ pre-test ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งมีใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ราย เพื่อให้เครื่องมือมีความแม่นยำและถูกต้องมากที่สุด โดยใช้วิธีของ Conbrach ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.78
5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามที่ได้รับก่อนออกแบบสอบถามฉบับจริง

ลักษณะของแบบสอบถาม ประกอบด้วย

- ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป จำนวน 18 ข้อ
เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ข้อใดข้อหนึ่งในหลายข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมาชิก การศึกษา ภูมิลำเนา อาชีพ รายได้
- ตอนที่ 2 ทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ จำนวน 30 ข้อ
เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของบัณฑิตที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ โดยจำแนกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน จำนวน 10 ข้อ ปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ จำนวน 10 ข้อ และปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติ จำนวน 10 ข้อ
- ตอนที่ 3 การประกอบอาชีพอิสระ จำนวน 8 ข้อ
เป็นคำถามเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิต ได้แก่ เหตุผลในการประกอบอาชีพอิสระ การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ผู้สนับสนุน ลักษณะอาชีพ เนื้อหาวิชาที่นำไปใช้ และแนวทางส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ

สำหรับคำถามเกี่ยวกับทัศนคติของบัณฑิตที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระมีลักษณะคำถามแบบเลือกตอบในรูปมาตราส่วนประมาณค่า ในรูปแบบคำถามปลายปิด ใช้วิธีวัดที่เรียกว่า Likert Scale โดยแบ่งคำถามออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน ปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ และปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติ อย่างละ 10 ข้อ รวม 30 ข้อ ซึ่งกำหนดน้ำหนักระดับความคิดเห็นไว้ 5 ระดับ เพื่อให้ผู้ตอบเลือกตอบแต่ละข้อเพียงระดับใดระดับหนึ่งเท่านั้น การให้คะแนนในแต่ละปัจจัย โดยเห็นด้วยมากที่สุดถึงเห็นด้วยน้อยที่สุดมีคะแนนระหว่าง 5 4 3 2 และ 1 คะแนน

เมื่อนำคำตอบมาหาค่าความถี่ของแต่ละข้อและการแจกแจงความถี่แล้วจึงแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ โดยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

4.51-5.00	หมายความว่า	เห็นด้วยในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	หมายความว่า	เห็นด้วยในระดับมาก
2.51-3.50	หมายความว่า	เห็นด้วยในระดับปานกลาง
1.51-2.50	หมายความว่า	เห็นด้วยในระดับน้อย
1.00-1.50	หมายความว่า	เห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่

1. แหล่งปฐมภูมิ (Primary sources) หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

2. แหล่งทุติยภูมิ (Secondary sources) หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพอิสระ ของสถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน ข้อมูลเกี่ยวกับบัณฑิตจากหน่วยงานมหาวิทยาลัย เช่น สำนักทะเบียนและประมวลผล ศูนย์วิจัย สำนักกิจการนักศึกษา สมาคมศิษย์เก่า ศูนย์สารสนเทศและห้องสมุด ข้อมูลดังกล่าว ได้แก่

1. จำนวนและร้อยละของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 จำแนกตามสาขาวิชา

2. จำนวนและร้อยละของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 จำแนกตามลักษณะการมีงานทำและไม่มีการมีงานทำ

3. บัณฑิตคณะบริหารธุรกิจและคณะอื่น ๆ ที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 จำแนกตามลักษณะการมีงานทำและไม่มีการทำ

4. จำนวนและร้อยละของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษา ระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 จำแนกตามสาขาวิชาและลักษณะการมีงานทำและไม่มีการทำ

สำหรับขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. สํารวจรายชื่อบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2541 – 2545 ที่ประกอบอาชีพอิสระ ในทำเนียบบัณฑิตและรายงานภาวะการมีงานทำของบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละปี

2. สํารวจบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระในแต่ละสาขาวิชาโดยมีวิธีการดังนี้

1. แจกแบบสอบถามบัณฑิตกลุ่มตัวอย่างที่มารายงานตัวขึ้นทะเบียนบัณฑิตในพิธีประสาทปริญญา ระหว่างปีการศึกษา 2541-2545

2. สอบถามบัณฑิตกลุ่มตัวอย่างที่กรอกแบบสอบถามเกี่ยวกับบุคคลที่คุ้นเคยและสำเร็จการศึกษาจากคณะบริหารธุรกิจ ที่ประกอบอาชีพอิสระ

3. สอบถามอาจารย์ที่สังกัดภาควิชาต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระ

4. ขอความร่วมมือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ สมาคมศิษย์เก่า สำนักทะเบียนและประมวลผล สำนักกิจการนักศึกษา

5. สํารวจข้อมูลบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระจากวารสารเผยแพร่ของมหาวิทยาลัย เช่น มธบ.สัมพันธ์

6. แจกแบบสอบถามไปยังบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาและประกอบอาชีพอิสระจากข้อมูลที่ได้ตามข้อ 2.2-2.5 และใช้วิธีโทรศัพท์ติดตามผลหรือติดตามด้วยตัวเองจนได้ข้อมูลครบตามที่ต้องการ

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแบบสอบถามเป็นการใช้สถิติเชิงพรรณนา โดยมีวิธีดำเนินงานดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นข้อมูลจากผลการสำรวจสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา ภูมิลำเนา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ลักษณะการประกอบอาชีพ สถานที่ประกอบอาชีพ ระยะเวลา รายได้ ผู้สนับสนุน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) และนำเสนอเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละประกอบคำอธิบาย
2. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นลักษณะมาตราส่วนการประเมินค่า ซึ่งเป็นข้อมูลจากผลการสำรวจทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน ปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ และปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean หรือ \bar{X}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation หรือ S.D.)
3. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 3 เป็นข้อมูลจากผลการสำรวจลักษณะการประกอบอาชีพอิสระของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งนำเสนอในรูปแบบตารางร้อยละ
4. ข้อมูลแสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ ใช้สถิติวิเคราะห์ค่า ไคสแคว์ (X^2 - test) สำหรับการเปรียบเทียบความคิดเห็นในการประกอบอาชีพอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้หาค่าสถิติและทดสอบทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะบริหารธุรกิจ ระหว่างปีพ.ศ. 2541-2545 ที่ประกอบอาชีพอิสระ จำนวน 235 คน เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ และทัศนคติของบัณฑิตที่มีต่อการเลือกประกอบอาชีพอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

ตอนที่ 2 ทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ

ตอนที่ 3 การประกอบอาชีพอิสระ

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

ตารางที่ 6 เพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
1. ชาย	143	60.8
2. หญิง	92	39.2
รวม	235	100

จากตารางที่ 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 235 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 60.8) และเพศหญิง (ร้อยละ 39.2) หรือมีจำนวน 2 ใน 3 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย

ตารางที่ 7 อายุ

อายุ(ปี)	จำนวน	ร้อยละ
1. 20-25 ปี	107	45.4
2. 26-30 ปี	80	34.1
3. 31-35 ปี	26	11.1
4. 36 ปี ขึ้นไป	22	9.4
รวม	235	100

จากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นผู้มีอายุระหว่าง 20-25 ปี (ร้อยละ 45.4) หรือเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด รองลงมาอายุระหว่าง 26-30 ปี (ร้อยละ 34.1) และน้อยที่สุดคือ ตั้งแต่ 36 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 9.4)

ตารางที่ 8 สถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. โสด	134	56.9
2. สมรส	101	43.1
รวม	235	100

จากตารางที่ 8 พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามระหว่างโสดและสมรสมีจำนวนใกล้เคียงกัน โดยสถานภาพโสดมากกว่าเล็กน้อย คือ สถานภาพโสด (ร้อยละ 56.9) และสถานภาพสมรส (ร้อยละ 43.1)

ตารางที่ 9 สาขาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี

สาขา	จำนวน	ร้อยละ
1. การเงิน	31	13.2
2. การจัดการทรัพยากรมนุษย์	37	15.7
3. การตลาด	32	13.6
4. การจัดการทั่วไป	29	12.4
5. คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	28	11.9
6. การบริหารสำนักงาน	25	10.6
7. ธุรกิจระหว่างประเทศ	30	12.8
8. การจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี	23	9.8
รวม	235	100

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีที่ประกอบอาชีพอิสระ มีจำนวนมากที่สุดคือ สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ (ร้อยละ 15.7) รองลงมาคือสาขาวิชาการตลาด (ร้อยละ 13.6) น้อยที่สุดคือ สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี (ร้อยละ 9.8)

ตารางที่ 10 ภูมิสำเนา

ภูมิสำเนา	จำนวน	ร้อยละ
1. ภาคกลาง	74	31.5
2. ภาคตะวันออก	10	4.2
3. ภาคเหนือ	17	7.3
4. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	28	11.9
5. ภาคใต้	56	23.8
6. กรุงเทพมหานคร	50	21.3
รวม	235	100

จากตารางที่ 10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีภูมิสำเนาอยู่ในภาคกลางมากที่สุด (ร้อยละ 31.5) รองลงมาคือภูมิสำเนาอยู่ในภาคใต้และกรุงเทพมหานครใกล้เคียงกัน คือ ภาคใต้ (ร้อยละ 23.8) และกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 21.3) น้อยที่สุดคือ ภาคตะวันออก (ร้อยละ 4.2)

ตารางที่ 11 อาชีพของบิดา

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. รับราชการ	27	11.4
2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	35	14.9
3. ประกอบธุรกิจส่วนตัว	88	37.4
4. เกษตรกร	29	12.3
5. ลูกจ้างเอกชน	33	14.2
6. ไม่ได้ทำงาน	23	9.8
รวม	235	100

จากตารางที่ 11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีบิดาประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด (ร้อยละ 37.4) หรือเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด รองลงมาคือ อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 14.9) ใกล้เคียงกับอาชีพลูกจ้างเอกชน (ร้อยละ 14.2) น้อยที่สุดคือ ไม่ได้ทำงาน (ร้อยละ 9.8)

ตารางที่ 12 อาชีพของมารดา

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. รับราชการ	32	13.6
2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	94	40.1
3. ประกอบธุรกิจส่วนตัว	42	17.9
4. เกษตรกร	22	9.4
5. ลูกจ้างเอกชน	21	8.9
6. ไม่ได้ทำงาน	24	10.1
รวม	235	100

จากตารางที่ 12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีมารดาประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมากที่สุด (ร้อยละ 40.1) รองลงมาคือ ประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 17.9) น้อยที่สุดคือ อาชีพลูกจ้างเอกชน (ร้อยละ 8.9)

ตารางที่ 13 รายได้ครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 10,000 บาท	28	11.9
2. 10,001-15,000 บาท	62	26.4
3. 15,001-20,000 บาท	71	30.2
4. 20,001-25,000 บาท	52	22.1
5. 25,001 บาทขึ้นไป	22	9.4
รวม	235	100

จากตารางที่ 13 พบว่า รายได้ครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดคือ มีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท (ร้อยละ 30.2) รองลงมาคือ มีรายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาท น้อยที่สุดคือ มีรายได้ 25,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 9.4)

ตารางที่ 14 ความตั้งใจเลือกประกอบอาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษา

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. รับราชการ	14	6.0
2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	47	20.0
3. ประกอบธุรกิจส่วนตัว	68	28.9
4. เกษตรกร	2	0.9
5. ลูกจ้างเอกชน	104	44.2
รวม	235	100

จากตารางที่ 14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความตั้งใจเลือกประกอบอาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษา โดยจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งมีความตั้งใจเลือกประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชน (ร้อยละ 44.2) และเลือกประกอบธุรกิจส่วนตัวรองลงมา (ร้อยละ 28.9) น้อยที่สุดคือ อาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 0.90)

ตารางที่ 15 สถานที่ประกอบอาชีพอิสระ

สถานที่	จำนวน	ร้อยละ
1. กรุงเทพมหานคร	109	46.4
2. ภาคกลาง	49	20.9
3. ภาคเหนือ	19	8.1
4. ภาคใต้	38	16.1
5. ภาคตะวันออก	9	3.8
6. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	11	4.7
7. ต่างประเทศ	0	0
รวม	235	100

จากตารางที่ 15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีสถานที่ประกอบอาชีพอิสระใน กรุงเทพมหานคร มากที่สุด (ร้อยละ 46.4) รองลงมาคือ ภาคกลาง (ร้อยละ 20.9) น้อยที่สุดคือ ภาคตะวันออก (ร้อยละ 3.8) สำหรับสถานที่ประกอบอิสระในต่างประเทศไม่มีผู้ตอบ

ตารางที่ 16 ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพอิสระ

ระยะเวลา	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 1 ปี	8	3.4
2. 1-2 ปี	88	37.4
3. 2-3 ปี	92	39.1
4. เกินกว่า 3 ปีขึ้นไป	47	20.1
รวม	235	100

จากตารางที่ 16 พบว่า ระยะเวลาในการประกอบอาชีพอิสระของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ 2-3 ปี (ร้อยละ 39.1) รองลงมาคือ ระยะเวลา 1-2 ปี (ร้อยละ 37.4) น้อยที่สุดคือ ระยะเวลาต่ำกว่า 1 ปี (ร้อยละ 3.4)

ตารางที่ 17 รายได้จากการประกอบอาชีพอิสระโดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	0	0
2. 5,001-10,000 บาท	77	32.8
3. 10,001-15,000 บาท	60	25.5
4. 15,001-20,000 บาท	28	11.9
5. 20,001-25,000 บาท	57	24.3
6. 25,001 บาทขึ้นไป	13	5.5
รวม	235	100

จากตารางที่ 17 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ ระหว่าง 5,001-10,000 บาท มากที่สุด (ร้อยละ 32.8) รองลงมาคือ ระหว่าง 10,001-15,000 บาท (ร้อยละ 25.5) น้อยที่สุดคือ จำนวน 25,001 บาทขึ้นไป (ร้อยละ 5.5) สำหรับรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระต่ำกว่า 5,000 บาท ไม่มีผู้ตอบ

ตารางที่ 18 ความเหมาะสมของรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระ

ความเหมาะสมของรายได้	จำนวน	ร้อยละ
1. เหมาะสมมากที่สุด	4	1.7
2. เหมาะสมมาก	33	14.0
3. เหมาะสม	168	71.5
4. เหมาะสมน้อย	30	12.8
5. ไม่เหมาะสม	0	0
รวม	235	100

จากตารางที่ 18 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ารายได้จากการประกอบอาชีพอิสระมีความเหมาะสม จำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 71.5) รองลงมาคือ มีความเหมาะสมมาก (ร้อยละ 14.0) น้อยที่สุดคือ มีความเหมาะสมมากที่สุด (ร้อยละ 1.7)

ตารางที่ 19 รายได้อื่นนอกจากการประกอบอาชีพอิสระหลัก

รายได้อื่น	จำนวน	ร้อยละ
1. มี	128	54.2
2. ไม่มี	107	45.8
รวม	235	100

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้อื่นนอกจากการประกอบอาชีพอิสระเป็นหลักมีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 54.2) และไม่มีรายได้อื่นนอกจากการประกอบอาชีพอิสระ (ร้อยละ 45.8)

ตารางที่ 20 ปัญหาสำคัญที่สุดที่ประสบในการประกอบอาชีพอิสระ

ปัญหาที่ประสบ	จำนวน	ร้อยละ
1. เงินทุน	108	46.0
2. การแข่งขัน	83	35.2
3. ตลาด	30	12.7
4. เทคโนโลยี	14	6.1
	235	100

จากตารางที่ 20 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าปัญหาสำคัญที่ประสบมากที่สุดในการประกอบอาชีพอิสระ คือ ปัญหาเงินทุน (ร้อยละ 46.0) รองลงมาคือ ปัญหาการแข่งขัน (ร้อยละ 35.2) น้อยที่สุดคือ ปัญหาเทคโนโลยี (ร้อยละ 6.1)

ตารางที่ 21 ความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระในปัจจุบัน

ความสำเร็จในการประกอบอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. มากที่สุด	1	0.4
2. มาก	93	39.6
3. ปานกลาง	128	54.5
4. ไม่ค่อยประสบความสำเร็จ	13	5.5
5. ไม่ประสบความสำเร็จ	0	0
รวม	235	100

จากตารางที่ 21 พบว่า ความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระในปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุดคือ ความสำเร็จในระดับปานกลาง (ร้อยละ 54.5) รองลงมาคือ ความสำเร็จในระดับมาก (ร้อยละ 39.6) น้อยที่สุดคือ ความสำเร็จในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 0.4)

ตารางที่ 22 ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอิสระระหว่างเรียน

การประกอบอาชีพอิสระระหว่างเรียน	จำนวน	ร้อยละ
1. เคย	111	47.2
2. ไม่เคย	124	52.8
รวม	235	100

จากตารางที่ 22 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอิสระหรือทำงานหารายได้ระหว่างเรียน มากที่สุด (ร้อยละ 52.8) รองลงมาคือ ผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอิสระหรือทำงานหารายได้ระหว่างเรียน (ร้อยละ 47.2)

ตารางที่ 23 การได้รับอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ

การได้รับอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ	จำนวน	ร้อยละ
1. เคย	137	58.3
2. ไม่เคย	98	41.7
รวม	235	100

จากตารางที่ 23 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยหรือไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ มีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ เคยได้รับการอบรมมีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 58.3) และไม่เคยได้รับการอบรม (ร้อยละ 41.7) ตามลำดับ

ตารางที่ 22 ประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอิสระระหว่างเรียน

การประกอบอาชีพอิสระระหว่างเรียน	จำนวน	ร้อยละ
1. เคย	111	47.2
2. ไม่เคย	124	52.8
รวม	235	100

จากตารางที่ 22 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอิสระหรือทำงานหารายได้ระหว่างเรียน มากที่สุด (ร้อยละ 52.8) รองลงมาคือ ผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอิสระหรือทำงานหารายได้ระหว่างเรียน (ร้อยละ 47.2)

ตารางที่ 23 การได้รับอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ

การได้รับอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ	จำนวน	ร้อยละ
1. เคย	137	58.3
2. ไม่เคย	98	41.7
รวม	235	100

จากตารางที่ 23 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ เคยหรือไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระ มีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ เคยได้รับการอบรมมีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 58.3) และไม่เคยได้รับการอบรม (ร้อยละ 41.7) ตามลำดับ

ตารางที่ 24 ความตั้งใจเกี่ยวกับแนวทางการประกอบอาชีพในอนาคต

แนวทางการประกอบอาชีพในอนาคต	จำนวน	ร้อยละ
1. ประกอบอาชีพอิสระเดิมต่อไป	50	21.4
2. เปลี่ยนไปทำงานที่เป็นลูกจ้างของภาครัฐหรือเอกชนอย่างเดียว	28	11.9
3. ทำการประกอบอาชีพอิสระในแนวอื่นไม่ใช่แบบเดิม	53	22.5
4. ประกอบอาชีพอิสระควบคู่กับการทำงานเป็นลูกจ้างภาครัฐหรือเอกชน	104	44.2
รวม	235	100

จากตารางที่ 24 พบว่า ความตั้งใจของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการประกอบอาชีพในอนาคต ต้องการประกอบอาชีพอิสระควบคู่กับการทำงานเป็นลูกจ้างภาครัฐและเอกชนมากที่สุด (ร้อยละ 44.2) รองลงมาก็คือ ทำการประกอบอาชีพอิสระในแนวอื่นไม่ใช่แบบเดิม (ร้อยละ 22.5) น้อยที่สุดคือ เปลี่ยนไปทำงานที่เป็นลูกจ้างของภาครัฐหรือเอกชนอย่างเดียว (ร้อยละ 11.9)

ตอนที่ 2 ทักษะที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ

ตารางที่ 25 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิต จำแนกตามปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน ปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ และปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติ

ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน แรงจูงใจ และทัศนคติ	\bar{X}	S.D
ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน		
1. อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ได้ทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวนมาก	4.03	0.49
2. การประกอบอาชีพอิสระไม่ต้องตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ข้อบังคับที่เข้มงวด	4.27	0.55
3. ลักษณะของงานอิสระทำให้มีเวลากับครอบครัวมากกว่าอาชีพอื่น	4.24	0.61
4. อาชีพอิสระช่วยให้ได้แสดงความเป็นผู้นำเต็มที่	3.61	0.81
5. การประกอบอาชีพอิสระทำให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งผู้อื่น	3.59	0.68
6. อาชีพอิสระกระตุ้นให้แสวงหาความรู้และทดลองความคิดใหม่ตลอดเวลา	3.40	0.72
7. อาชีพอิสระเป็นงานที่ไม่จำเจ ซ้ำซาก	3.33	0.69
8. ผลตอบแทนของการประกอบอาชีพอิสระไม่มีขอบเขตจำกัด	3.49	0.71
9. เป็นอาชีพที่ต้องอาศัยความกล้าตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอยู่ตลอดเวลา	3.74	0.56
10. อาชีพอิสระทำให้การดำเนินชีวิตที่เป็นอิสระเป็นนายและลูกน้องในตัวเอง	4.06	0.48
ปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ		
11. อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ทำหายความรู้ ความสามารถของบุคคล	3.97	0.49
12. การประกอบอาชีพอิสระมีผลตอบแทนหรือมีรายได้ดีกว่างานประจำอื่น	4.06	0.73
13. อาชีพอิสระมีโอกาสได้ใช้ความรู้ที่เรียนมามากที่สุด	3.60	0.61
14. ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระได้รับการยอมรับนับถือและยกย่องจากสังคม	4.44	0.53
15. เป็นอาชีพที่มีความมั่นคงและเป็นหลักประกันชีวิตมากกว่าอาชีพอื่น	4.39	0.57
16. อาชีพอิสระสามารถสร้างฐานะให้มั่นคงได้รวดเร็วกว่าอาชีพอื่น	4.13	0.63
17. อาชีพอิสระส่งเสริมการสร้างคุณค่าให้กับชีวิตและสังคม	4.14	0.64
18. การประกอบอาชีพอิสระเป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง	4.08	0.53
19. อาชีพอิสระทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ	3.64	0.82
20. อาชีพอิสระช่วยให้มีโอกาสทำประโยชน์ต่อผู้อื่น	3.80	0.63

ปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติ	\bar{X}	S.D
21. การมีประสบการณ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพอิสระ	4.15	0.64
22. ความสำเร็จของการประกอบอาชีพอิสระขึ้นอยู่กับโอกาสและระยะเวลา	4.06	0.57
23. อาชีพอิสระเหมาะสำหรับบุคคลที่แสวงหาความก้าวหน้าให้กับตนเอง	3.73	0.75
24. การประกอบอาชีพอิสระเป็นสิ่งช่วยกระตุ้นให้มีความมุ่งมั่นพยายาม	3.98	0.67
25. การประกอบอาชีพอิสระช่วยลดปัญหาการว่างงาน	4.01	0.51
26. อาชีพอิสระสร้างโอกาสเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง	4.19	0.59
27. อาชีพอิสระได้รับความสนับสนุนจากครอบครัวมากกว่าอาชีพอื่น	4.20	0.57
28. โอกาสในการประกอบอาชีพอิสระยังมีอีกมาก	3.77	0.78
29. อาชีพอิสระเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม	3.33	0.69
30. อาชีพอิสระช่วยลดปัญหาครอบครัวและอาชญากรรมในสังคม	4.22	0.48

จากตารางที่ 25 ผลการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการเลือกประกอบอาชีพอิสระ พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะงาน มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้านที่สูงสุดในระดับมาก ได้แก่ การประกอบอาชีพอิสระไม่ต้องตกอยู่ภายใต้กฎข้อบังคับที่เข้มงวด ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมาคือ ลักษณะของงานอิสระทำให้มีเวลากับครอบครัวมากกว่าอาชีพอื่น ($\bar{X} = 4.24$) และอาชีพอิสระทำให้การดำเนินชีวิตที่เป็นอิสระเป็นนายและลูกน้องในตัวเอง ($\bar{X} = 4.06$) และอาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ได้ทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวนมาก ($\bar{X} = 4.03$) ตามลำดับ

ส่วนในด้านของปัจจัยที่เกี่ยวกับแรงจูงใจพบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้านที่สูงสุดในระดับมาก ได้แก่ ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระได้รับการยอมรับนับถือและยกย่องจากสังคม ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือ อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงและเป็นหลักประกันชีวิตมากกว่าอาชีพอื่น ($\bar{X} = 4.39$) และอาชีพอิสระส่งเสริมการสร้างคุณค่าให้กับชีวิตและสังคม ($\bar{X} = 4.14$) อาชีพอิสระสามารถสร้างฐานะให้มั่นคงและเป็นหลักประกันชีวิตมากกว่าอาชีพอื่น ($\bar{X} = 4.13$) การประกอบอาชีพอิสระเป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง ($\bar{X} = 4.08$) และการประกอบอาชีพอิสระมีผลตอบแทนหรือมีรายได้ดีกว่างานประจำอื่น ($\bar{X} = 4.06$)

ในด้านปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติพบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นด้านที่สูงสุดในระดับมาก ได้แก่ เห็นว่าอาชีพอิสระช่วยลดปัญหาครอบครัวและอาชญากรรมในสังคม ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมาคือ การเลือกประกอบอาชีพได้รับความสนับสนุนจากครอบครัวมากกว่าอาชีพอื่น ($\bar{X} = 4.20$) อาชีพอิสระสร้างโอกาสเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง ($\bar{X} = 4.19$) การมีประสบการณ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพอิสระ ตามลำดับ ($\bar{X} = 4.15$) ความสำเร็จของการประกอบอาชีพอิสระขึ้นอยู่กับโอกาสและระยะเวลา ($\bar{X} = 4.06$) และการประกอบอาชีพอิสระช่วยลดปัญหาการว่างงาน ($\bar{X} = 4.01$)

ตอนที่ 3 การประกอบอาชีพอิสระ

ตารางที่ 26 เหตุผลสำคัญในการประกอบอาชีพอิสระ

เหตุผลสำคัญในการประกอบอาชีพอิสระ	จำนวน	ร้อยละ
1. เป็นความตั้งใจเดิมอยู่แล้ว	46	19.6
2. การสอบแข่งขันเข้าทำงาน มีโอกาสน้อย	51	21.7
3. คำแนะนำชักจูงของบุคคลอื่น	17	7.2
4. ต้องการมีประสบการณ์ทางธุรกิจ	121	51.5
รวม	235	100

จากตารางที่ 26 ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าเหตุผลสำคัญในการเลือกประกอบอาชีพอิสระมากที่สุดคือ ต้องการมีประสบการณ์ทางธุรกิจ (ร้อยละ 51.5) หรือประมาณ 1 ใน 2 ของผู้ตอบแบบสอบถาม เหตุผลสำคัญรองลงมาคือ การสอบแข่งขันเข้าทำงาน มีโอกาสน้อย (ร้อยละ 21.7) เหตุผลสำคัญน้อยที่สุดคือ คำแนะนำชักจูงของบุคคลอื่น (ร้อยละ 7.2)

ตารางที่ 27 ความสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาใช้ในการประกอบอาชีพอิสระ

ความสามารถนำความรู้ที่ได้รับ	จำนวน	ร้อยละ
1. มากที่สุด	14	6.0
2. มาก	138	58.6
3. ปานกลาง	77	32.7
4. น้อย	6	2.7
5. น้อยที่สุด	0	0
รวม	235	100

จากตารางที่ 27 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาใช้ในการประกอบอาชีพอิสระระดับมากมีจำนวนมากที่สุด (ร้อยละ 58.6) รองลงมาคือ ระดับปานกลาง (ร้อยละ 32.7) สำหรับน้อยที่สุดคือ ระดับน้อย (ร้อยละ 2.7) สำหรับระดับน้อยที่สุดไม่มีผู้ตอบ

ตารางที่ 28 ผู้สนับสนุนช่วยเหลือการประกอบอาชีพอิสระ

ผู้สนับสนุนช่วยเหลือ	จำนวน	ร้อยละ
1. บิดาและ/หรือมารดา	82	35.0
2. เพื่อนสนิท	29	12.4
3. สมาชิกภายในครอบครัว	67	28.3
4. บุคคลที่รู้จักคุ้นเคย	57	24.3
รวม	235	100

จากตารางที่ 28 พบว่า ผู้สนับสนุนช่วยเหลือการประกอบอาชีพอิสระของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ บิดาและ/หรือมารดา (ร้อยละ 35.0) รองลงมาคือ สมาชิกภายในครอบครัว (ร้อยละ 28.3) น้อยที่สุดคือ เพื่อนสนิท (ร้อยละ 12.4)

ตารางที่ 29 ลักษณะการเลือกอาชีพ

ลักษณะการเลือกอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เป็นงานเดิมของครอบครัว	102	43.4
2. เป็นงานที่หารายได้และทำอยู่แล้วก่อนสำเร็จการศึกษา	35	14.9
3. เป็นงานใหม่ที่ทำภายหลังจากสำเร็จการศึกษา	96	40.8
4. อื่นๆ	2	0.9
รวม	235	100

จากตารางที่ 29 พบว่า ลักษณะการเลือกอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามจะเป็นงานเดิมของครอบครัวมากที่สุด (ร้อยละ 43.4) รองลงมาเป็นงานใหม่ที่ทำภายหลังจากสำเร็จการศึกษา (ร้อยละ 40.8) และน้อยที่สุดคือ อื่นๆ (ร้อยละ 0.9)

ตารางที่ 30 การประกอบอาชีพอิสระ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. ค้าขาย	102	43.3
2. ผู้ผลิต	40	17.1
3. บริการ	43	18.3
4. ผู้ผลิตผู้จำหน่ายสินค้า	50	21.3
รวม	235	100

จากตารางที่ 30 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพอิสระค้าขายมากที่สุด (ร้อยละ 43.3) รองลงมาคือ ประกอบอาชีพอิสระเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้า (ร้อยละ 21.3) สำหรับประกอบอาชีพอิสระเป็นผู้ให้บริการและเป็นผู้ผลิตมีจำนวนใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 18.3 และร้อยละ 17.1 ตามลำดับ)

ตารางที่ 31 วิชาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพอิสระมากที่สุด

วิชาทางด้าน	จำนวน	ร้อยละ
1. การเงิน	57	24.3
2. การตลาด	75	31.9
3. การบริหารและการจัดการ	33	14.1
4. การผลิต	30	22.2
5. คอมพิวเตอร์	26	11.6
6. ทุกวิชาที่เรียน	14	5.9
รวม	235	100

จากตารางที่ 31 พบว่า วิชาที่ผู้ตอบแบบสอบถามนำไปใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพอิสระมากที่สุดคือ วิชาทางการตลาด (ร้อยละ 31.9) รองลงมาคือ วิชาทางการเงิน (ร้อยละ 24.3) ใกล้เคียงกับวิชาการผลิต (ร้อยละ 22.2) น้อยที่สุดคือ ทุกวิชาที่เรียน (ร้อยละ 5.1)

ตารางที่ 32 การพัฒนาเนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้

การพัฒนาทางด้าน	จำนวน	ร้อยละ
1. ความทันสมัยของเนื้อหาวิชา	26	11.5
2. ศึกษาจากกรณีศึกษาจริง	68	28.7
3. มีการฝึกภาคปฏิบัติควบคู่กับความรู้ด้านวิชาการ	45	19.1
4. ผสมผสานวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันให้เรียนรู้หลายด้าน	56	23.6
5. มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากขึ้น	38	17.1
รวม	235	100

จากตารางที่ 32 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าการพัฒนาเนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ มากที่สุด คือ ศึกษาจากกรณีศึกษาจริง (ร้อยละ 28.7) รองลงมาคือ การผสมผสานวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันให้รู้หลายด้าน (ร้อยละ 23.6) น้อยที่สุดคือ ความทันสมัยของเนื้อหาวิชา (ร้อยละ 11.5)

ตารางที่ 33 แนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้บัณฑิตประกอบอาชีพอิสระ

แนวทาง	จำนวน	ร้อยละ
1. ปลุกฝังทัศนคติและค่านิยมประกอบอาชีพอิสระ	78	33.2
2. ให้นักศึกษามีส่วนร่วมกิจกรรมธุรกิจมากขึ้น	63	26.8
3. จัดรูปแบบการเรียนการสอนเน้นการมีอาชีพอิสระ	40	17.1
4. ส่งเสริมให้มีศูนย์ข้อมูลอาชีพอิสระในสถาบันการศึกษา	32	13.5
5. เชิญวิทยากรที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจมาให้ความรู้	22	9.4
รวม	235	100

จากตารางที่ 33 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้บัณฑิตประกอบอาชีพอิสระ มากที่สุดคือ ปลุกฝังทัศนคติและค่านิยมประกอบอาชีพอิสระ (ร้อยละ 33.2) รองลงมาคือ ให้นักศึกษามีส่วนร่วมกิจกรรมธุรกิจมากขึ้น (ร้อยละ 26.8) น้อยที่สุดคือเชิญวิทยากรที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจมาให้ความรู้ (ร้อยละ 9.4)

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ

ตารางที่ 34 ความสัมพันธ์เพศกับการประกอบอาชีพอิสระ

เพศ	อาชีพอิสระ				รวม	χ^2
	ค้าขาย	ผู้ผลิต	บริการ	ผู้ผลิตและจำหน่าย		
1. ชาย	53 (22.5)	20 (8.5)	30 (12.8)	40 (17.0)	143 (60.8)	6.31**
2. หญิง	49 (20.9)	20 (8.5)	13 (5.5)	10 (4.3)	92 (39.2)	
รวม	102 (43.4)	40 (17.0)	43 (18.3)	50 (21.3)	235 (100.0)	

*p < 0.05

จากตารางที่ 34 ความสัมพันธ์เพศกับการประกอบอาชีพอิสระ พบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชายจะเลือกประกอบอาชีพอิสระประเภทค้าขายมากที่สุด (ร้อยละ 22.5) เช่นเดียวกับเพศหญิงที่เลือกประกอบอาชีพดังกล่าวมากที่สุดเช่นกัน (ร้อยละ 20.9)

ตารางที่ 35 ความสัมพันธ์อายุกับการประกอบอาชีพอิสระ

อายุ (ปี)	อาชีพอิสระ					χ^2
	ค้าขาย	ผู้ผลิต	บริการ	ผู้ผลิตและ จำหน่าย	รวม	
1. 20-25	59 <i>ร้อยละ</i> (25.1)	15 (6.4)	11 (4.7)	22 (9.4)	107 (45.5)	7.08**
2. 26-30	30 (12.8)	14 (6.0)	20 (8.5)	16 (6.8)	80 (34.0)	
3. 31-35	7 (3.1)	6 (2.6)	7 (3.1)	6 (2.6)	26 (11.1)	
4. 36 ขึ้นไป	6 (2.6)	5 (2.1)	5 (2.1)	6 (2.6)	22 (9.4)	
รวม	102 (43.4)	40 (17.0)	43 (18.3)	50 (21.3)	235 (100.0)	

จากตารางที่ 35 ความสัมพันธ์อายุกับการประกอบอาชีพ พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบัณฑิตที่เลือกประกอบอาชีพอิสระประเภทค้าขาย มีอายุระหว่าง 20-25 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 25.1) รองลงมามีอายุระหว่าง 26-30 ปี (ร้อยละ 12.8) และน้อยที่สุดมีอายุ 36 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 2.6) สำหรับบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระประเภทผู้ผลิตมีอายุระหว่าง 20-25 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 6.4) รองลงมามีอายุระหว่าง 26-30 ปี (ร้อยละ 6.0) และน้อยที่สุดมีอายุ 36 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 2.1) สำหรับบัณฑิตที่ประกอบอาชีพบริการ มีอายุระหว่าง 26-30 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 8.5) รองลงมามีอายุระหว่าง 20-25 ปี (ร้อยละ 4.7) และน้อยที่สุดมีอายุ 36 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 2.1) สำหรับบัณฑิตที่ประกอบอาชีพผู้ผลิตและจำหน่าย มีอายุระหว่าง 20-25 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 9.4) รองลงมามีอายุระหว่าง 26-30 ปี (ร้อยละ 6.8) และน้อยที่สุดมีอายุระหว่าง 31-35 และอายุ 36 ปีขึ้นไป จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 2.6)

ตารางที่ 36 ความสัมพันธ์ภูมิลำเนากับการประกอบอาชีพอิสระ

ภูมิลำเนา	อาชีพอิสระ					χ^2
	ค้าขาย	ผู้ผลิต	บริการ	ผู้ผลิตและ จำหน่าย	รวม	
1. ภาคกลาง	40 (17.0)	8 (3.4)	12 (5.1)	14 (5.9)	74 (31.5)	31.48**
2. ภาคตะวันออก	5 (2.1)	5 (2.1)	5 (2.1)	5 (2.1)	20 (8.5)	
3. ภาคเหนือ	7 (3.1)	5 (2.1)	5 (2.1)	8 (3.4)	25 (10.6)	
4. ภาคอีสาน	9 (5.1)	6 (2.1)	6 (3.4)	7 (3.1)	28 (13.6)	
5. ภาคใต้	15 (6.4)	7 (3.1)	8 (3.4)	8 (3.4)	38 (16.2)	
6. กรุงเทพมหานคร	26 (11.1)	9 (3.8)	7 (3.1)	8 (3.4)	48 (21.3)	
รวม	102 (43.3)	40 (17.0)	43 (18.3)	50 (21.3)	235 (100.0)	

จากตารางที่ 36 ความสัมพันธ์ภูมิลำเนากับการประกอบอาชีพอิสระ พบว่า ภูมิลำเนาที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบัณฑิตที่ประกอบอาชีพค้าขายจะมีภูมิลำเนาภาคกลางมากที่สุด (ร้อยละ 17.0) รองลงมามีภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 11.1) สำหรับอาชีพผู้ผลิตและจำหน่ายพบว่า บัณฑิตมีภูมิลำเนาภาคกลางมากที่สุด (ร้อยละ 5.9) สำหรับอาชีพผู้ผลิตพบว่า บัณฑิตมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด (ร้อยละ 3.8) และสำหรับอาชีพบริการพบว่า บัณฑิตมีภูมิลำเนาภาคกลางมากที่สุด (ร้อยละ 5.1)

ตารางที่ 37 ความสัมพันธ์สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระ

สาขาที่สำเร็จ การศึกษา	อาชีพอิสระ					χ^2
	ค้าขาย	ผู้ผลิต	บริการ	ผู้ผลิตและ จำหน่าย	รวม	
1. การเงิน	14 (6.0)	5 (2.1)	7 (3.0)	5 (2.1)	31 (13.2)	33.48**
2. การบริหารทรัพยากรมนุษย์	22 (9.4)	5 (2.1)	5 (2.1)	5 (2.1)	37 (15.7)	
3. การตลาด	13 (5.5)	5 (2.1)	5 (2.1)	9 (3.8)	32 (13.6)	
4. การจัดการทั่วไป	10 (4.3)	5 (2.1)	6 (2.6)	8 (3.4)	29 (12.3)	
5. คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	13 (5.5)	5 (2.1)	5 (2.1)	5 (2.1)	28 (11.9)	
6. การบริหารสำนักงาน	10 (4.3)	5 (2.1)	5 (2.1)	5 (2.1)	25 (10.6)	
7. ธุรกิจระหว่างประเทศ	14 (6.0)	5 (2.1)	5 (2.1)	6 (2.6)	30 (12.8)	
8. การจัดการอุตสาหกรรม และเทคโนโลยี	6 (2.6)	5 (2.1)	5 (2.1)	7 (3.0)	23 (9.8)	
รวม	102 (43.4)	40 (17.0)	43 (18.3)	50 (21.3)	235 (100.0)	

จากตารางที่ 37 ความสัมพันธ์ระหว่างสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระ พบว่าสาขาที่สำเร็จการศึกษามีความสัมพันธ์กับการเลือกประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ จะเลือกประกอบอาชีพ ค้าขายมากที่สุด (ร้อยละ 9.4) รองลงมาคือ บัณฑิตสาขาวิชาการเงินและสาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศเลือกประกอบอาชีพค้าขายมากที่สุดเท่ากัน (ร้อยละ 6.0)

ตารางที่ 38 ความสัมพันธ์อาชีพของบิดากับการประกอบอาชีพอิสระ

อาชีพบิดา	อาชีพอิสระ					χ^2
	ค้าขาย	ผู้ผลิต	บริการ	ผู้ผลิตและจำหน่าย	รวม	
1. รับราชการ	10 (4.3)	5 (2.1)	7 (3.0)	5 (2.1)	27 (11.4)	31.33**
2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	14 (5.9)	8 (3.4)	8 (3.4)	5 (2.1)	35 (14.9)	
3. ประกอบธุรกิจส่วนตัว	47 (20.0)	12 (5.1)	13 (5.5)	16 (6.8)	88 (37.4)	
4. เกษตรกร	8 (3.4)	5 (2.1)	5 (2.1)	11 (4.7)	29 (12.3)	
5. ลูกจ้างเอกชน	15 (6.4)	5 (2.1)	5 (2.1)	8 (4.7)	33 (14.0)	
6. ไม่ได้ทำงาน	8 (3.4)	5 (2.1)	5 (2.1)	5 (2.1)	23 (9.8)	
รวม	102 (43.4)	40 (17.0)	43 (18.3)	50 (21.3)	235 (100.0)	

จากตารางที่ 38 ความสัมพันธ์อาชีพของบิดากับการประกอบอาชีพอิสระ พบว่า อาชีพของบิดามีความสัมพันธ์กับการเลือกประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบัณฑิตที่ประกอบอาชีพค้าขายจะมีบิดาประกอบธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด (ร้อยละ 20.0) รองลงมาประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชน (ร้อยละ 6.4) และประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 5.9) สำหรับอาชีพด้านการบริการ พบว่า บิดาประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด (ร้อยละ 5.5) รองลงมาได้แก่ บิดาที่ประกอบอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 3.0)

ตารางที่ 39 ความสัมพันธ์อาชีพของมารดากับการประกอบอาชีพอิสระ

อาชีพบิดา	อาชีพอิสระ					χ^2
	ค้าขาย	ผู้ผลิต	บริการ	ผู้ผลิตและ จำหน่าย	รวม	
1. รับราชการ	11 (4.7)	8 (3.4)	5 (2.1)	8 (3.4)	32 (13.6)	49.58**
2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	53 (22.5)	9 (3.8)	14 (6.0)	18 (7.6)	94 (40.0)	
3. ประกอบธุรกิจส่วนตัว	19 (8.1)	8 (3.4)	7 (3.0)	5 (2.1)	42 (14.8)	
4. เกษตรกร	6 (2.6)	5 (2.1)	5 (2.1)	6 (2.6)	22 (9.3)	
5. ลูกจ้างเอกชน	5 (2.1)	5 (2.1)	6 (2.6)	5 (2.1)	21 (8.9)	
6. ไม่ได้ทำงาน	8 (3.4)	5 (2.1)	6 (2.6)	5 (2.1)	5 (2.1)	
รวม	102 (43.4)	40 (17.0)	43 (18.3)	50 (21.3)	235 (100.0)	

จากตารางที่ 39 ความสัมพันธ์อาชีพของมารดากับการประกอบอาชีพอิสระ พบว่า อาชีพของมารดาที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบัณฑิตที่ประกอบอาชีพค้าขายจะมีมารดาประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมากที่สุด (ร้อยละ 22.5) อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 8.1) และอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 4.7) ตามลำดับ สำหรับอาชีพผู้ผลิตและจำหน่าย จะมีมารดาประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมากที่สุด (ร้อยละ 7.6) รองลงมา อาชีพรับราชการ (ร้อยละ 3.4)

ตารางที่ 40 ความสัมพันธ์รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือนกับการประกอบอาชีพอิสระ

รายได้ของครอบครัว (บาท/เดือน)	อาชีพอิสระ					χ^2
	ค้าขาย	ผู้ผลิต	บริการ	ผู้ผลิตและ จำหน่าย	รวม	
1. ต่ำกว่า 10,000	12 (5.1)	5 (2.1)	5 (2.1)	6 (2.5)	28 (11.9)	49.58**
2. 10,001-15,000	28 (11.9)	10 (4.3)	13 (5.5)	11 (4.7)	62 (26.4)	
3. 15,001-20,000	31 (13.2)	15 (6.4)	10 (4.3)	15 (6.4)	71 (30.2)	
4. 20,001-25,000	24 (10.2)	5 (2.1)	10 (4.3)	13 (5.5)	52 (22.1)	
5. 25,001 ขึ้นไป	7 (3.1)	5 (2.1)	5 (2.1)	5 (2.1)	22 (9.4)	
รวม	102 (43.4)	40 (17.0)	43 (18.3)	50 (21.3)	235 (100.0)	

จากตารางที่ 40 ความสัมพันธ์รายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือนกับการประกอบอาชีพอิสระ พบว่า รายได้ของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการเลือกประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบัณฑิตที่มีรายได้ของครอบครัว ระหว่าง 15,001-20,000 บาท เลือกประกอบอาชีพด้านการค้าขายมากที่สุด (ร้อยละ 13.2) รองลงมา รายได้อยู่ระหว่าง 10,001-15,000 (ร้อยละ 11.9) และ 20,001-25,000 บาท (ร้อยละ 10.2) ตามลำดับ

ตารางที่ 41 ความสัมพันธ์ทัศนคติที่มีต่อการเลือกอาชีพอิสระกับการประกอบอาชีพอิสระ

ทัศนคติที่มีต่อ การเลือกประกอบ อาชีพอิสระ	อาชีพอิสระ					χ^2
	ค้าขาย	ผู้ผลิต	บริการ	ผู้ผลิตและ จำหน่าย	รวม	
1. สูง	59 (25.1)	30 (12.8)	33 (14.0)	38 (16.2)	160 (68.1)	27.23**
2. ปานกลาง	23 (9.8)	5 (2.1)	5 (2.1)	7 (3.0)	40 (17.0)	
3. ต่ำ	20 (8.5)	5 (2.1)	5 (2.1)	5 (2.1)	35 (14.9)	
รวม	102 (43.4)	40 (17.0)	43 (18.3)	50 (21.3)	235 (100.0)	

จากตารางที่ 41 ความสัมพันธ์ทัศนคติที่มีต่อการเลือกอาชีพอิสระกับการประกอบอาชีพอิสระ พบว่า ทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบัณฑิตที่มีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพอิสระอยู่ในระดับสูงจะเลือกประกอบอาชีพอิสระด้านการค้าขายมากที่สุด (ร้อยละ 25.1) รองลงมาคือ มีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพอิสระอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 9.8) และมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพอิสระในระดับต่ำ (ร้อยละ 8.5) ตามลำดับ นอกจากนี้ บัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระผู้ผลิต บริการ ผู้ผลิตและจำหน่าย จะมีทัศนคติต่อการประกอบอาชีพอยู่ในระดับสูงมากที่สุด (ร้อยละ 12.8, 14.0 และ 16.2 ตามลำดับ)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต เป็นลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 จากคณะบริหารธุรกิจ ทุกสาขาวิชา ที่ประกอบอาชีพอิสระ ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยที่ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ และนำข้อมูลที่ได้มาทำการประมวลผลและวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญคือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตและทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต สำหรับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยส่วนตัว (เพศ อายุ ภูมิสำเนา สาขาวิชา) ปัจจัยครอบครัว (อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา รายได้ครอบครัว) และปัจจัยด้านจิตวิทยา (ทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ) ตัวแปรตาม ได้แก่ การประกอบอาชีพอิสระ

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยายลักษณะของข้อมูลที่ได้จากการสำรวจโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ประกอบด้วยบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 ทุกสาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการเงิน สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาการจัดการทั่วไป สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขาวิชาการบริหารสำนักงาน สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ และสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ที่ประกอบอาชีพอิสระ โดยจัดกลุ่มอาชีพอิสระออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ ค้าขาย ผู้ผลิต บริการ ผู้ผลิตและจัดจำหน่าย ให้ครอบคลุมทุกหน่วยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า ได้จำนวนตัวอย่างรวมทั้งสิ้น 235 คน ข้อมูลและแหล่งข้อมูลจำแนกเป็น 2 กลุ่มคือ ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จำนวนและร้อยละของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จ

การศึกษาในแต่ละสาขาวิชา จำนวนและร้อยละของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำและไม่มีงานทำ จำนวนและร้อยละของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจและคณะอื่นที่สำเร็จการศึกษาที่มีงานทำและไม่มีงานทำ จำนวนและร้อยละของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละสาขาวิชาที่มีงานทำและไม่มีงานทำ และข้อมูลปฐมภูมิ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม สำหรับข้อมูลที่ได้จากการออกแบบสอบถาม นอกจากจะแจกแบบสอบถามด้วยตนเองและแจกแบบสอบถามทางไปรษณีย์แล้ว ยังใช้เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบลูกโซ่ และการติดตามผลด้วยตนเองจนได้ข้อมูลครบตามที่ต้องการ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการใช้ไคสแควร์ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิต และการเปรียบเทียบความคิดเห็นในการประกอบอาชีพอิสระ จากการหาค่าสถิติและการทดสอบทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไป

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไป สรุปได้ดังนี้

1. บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ภาวะการมีงานทำ ไม่มีงานทำ

1.1 บัณฑิตคณะบริหารธุรกิจที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 ทั้งหลักสูตร 4 ปี และหลักสูตร 2 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 8,984 คน จำแนกออกได้ดังนี้ ปีการศึกษา 2541 มีบัณฑิตสำเร็จการศึกษาจำนวน 1,954 คน ปีการศึกษา 2542 จำนวน 1,772 คน ปีการศึกษา 2543 จำนวน 1,819 คนปีการศึกษา 2544 จำนวน 1,969 คน และปีการศึกษา 2545 จำนวน 1,470 คน

1.2 บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาในแต่ละสาขาวิชาระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 จำแนกเป็น บัณฑิตสาขาวิชาการเงิน จำนวน 1,103 คน สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 680 คน สาขาวิชาการตลาด จำนวน 2,395 คน สาขาวิชาการจัดการทั่วไป จำนวน 2,179 คน สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ จำนวน 1,622 คน (ยกเว้นปีการศึกษา 2545) สาขาวิชาการบริหารสำนักงาน จำนวน 132 คน สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ จำนวน 399 คน และสาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี จำนวน 474 คน

1.3 เมื่อเปรียบเทียบสภาวะการมีงานทำกับสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา พบว่า สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ จะมีงานทำเกินกว่าร้อยละ 50 แต่ละปี รองลงมา ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการเงิน สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และสาขาวิชาการตลาด

ตามลำดับ บัณฑิตที่มีแนวโน้มได้งานทำเพิ่มขึ้นแต่ละปี ได้แก่ บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาการเงิน และบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาสาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ

1.4 ในภาพรวมบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะบริหารธุรกิจจะมีจำนวนที่ได้งานทำเป็นอันดับสองเมื่อเปรียบเทียบกับบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากคณะต่างๆ กล่าวคือ ในปีการศึกษา 2541 มีบัณฑิตได้งานทำ ร้อยละ 44.9 ปีการศึกษา 2542 ร้อยละ 50.0 ปีการศึกษา 2543 ร้อยละ 59.5 ปีการศึกษา 2544 ร้อยละ 65.7 และปีการศึกษา 2545 ร้อยละ 53.2

2. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1 บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาระหว่างปีการศึกษา 2541-2545 ทุกสาขาวิชาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 235 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย โดยเพศหญิงมีจำนวน 2 ใน 3 ของเพศชาย และมีอายุระหว่าง 20-25 ปี สถานภาพโสดและสมรสใกล้เคียงกัน สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา คือ สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีจำนวนมากที่สุด รองลงมาคือ สาขาวิชาการตลาด สำหรับภูมิลำเนาบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลาง กรุงเทพมหานคร และภาคใต้

2.2 บัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระจะมีบิดาประกอบอาชีพส่วนตัวอยู่แล้ว รองลงมาประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ ตรงกันข้ามกับมารดาที่มีอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ รองลงมาคือประกอบธุรกิจส่วนตัว สำหรับรายได้ของครอบครัวโดยเฉลี่ยต่อเดือน จะมีรายได้ระหว่าง 15,001-20,000 บาท ต่อเดือน รองลงมาคือ รายได้ระหว่าง 10,001-15,000 บาทต่อเดือน เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วความตั้งใจอันดับแรกของบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระคือ เป็นลูกจ้างเอกชน รองลงมาคือ ประกอบธุรกิจส่วนตัว สำหรับสถานที่ประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตจะอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ภาคกลางและภาคใต้ ตามลำดับ ระยะเวลาที่บัณฑิตประกอบอาชีพอิสระคือระหว่าง 2-3 ปี และ 1-2 ปี ตามลำดับ

2.3 ในด้านรายได้จากการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตโดยเฉลี่ยต่อเดือน จะอยู่ระหว่าง 5,001-10,000 บาท รองลงมาคือ ระหว่าง 10,001-15,000 บาท และในความเห็นของบัณฑิตเห็นว่ารายได้ดังกล่าวมีความเหมาะสม รองลงมาคือ เห็นว่ารายได้ดังกล่าวมีความเหมาะสมมาก บัณฑิตจะมีรายได้อื่นในสัดส่วนใกล้เคียงกับไม่มีรายได้อื่นที่นอกจากการประกอบอาชีพอิสระเป็นหลัก ปัญหาที่บัณฑิตประกอบอาชีพอิสระประสบมากที่สุด ได้แก่ ปัญหาเงินทุน และปัญหาการแข่งขันทางธุรกิจ ในความเห็นของบัณฑิตเกี่ยวกับความสำเร็จในการประกอบอาชีพอิสระในปัจจุบันคือ มีความสำเร็จในระดับปานกลาง รองลงมาคือ มีความสำเร็จในระดับมาก นอกจากนั้น บัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระที่เคยและไม่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอิสระระหว่างเรียนมาก่อนมีจำนวนใกล้เคียงกัน รวมทั้งได้รับอบรมทางด้านดังกล่าว ในอนาคตความตั้งใจของบัณฑิตเกี่ยวกับแนวทางในการประกอบอาชีพจะประกอบอาชีพอิสระควบคู่กับการ

ทำงานเป็นลูกจ้างภาครัฐหรือเอกชน รองลงมาคือ ทำการประกอบอาชีพอิสระในแนวอื่นไม่ใช่แบบเต็ม และน้อยที่สุดคือ เปลี่ยนไปทำงานที่เป็นลูกจ้างของภาครัฐหรือเอกชนอย่างเดียว

ตอนที่ 2 ทักษะที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับทักษะที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระในด้านปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน แรงจูงใจ และทัศนคติ สรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน

ทัศนคติของบัณฑิตที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระในด้านปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน พบว่า ทัศนคติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51-4.50 โดยค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดคือ การประกอบอาชีพอิสระไม่ต้องตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ข้อบังคับที่เข้มงวด ($\bar{X} = 4.27$) รองลงมาคือ ลักษณะของงานอิสระทำให้มีเวลากับครอบครัวมากกว่าอาชีพอื่น ($\bar{X} = 4.24$) ในขณะที่ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อาชีพอิสระเป็นงานที่ไม่จำเจซ้ำซาก ($\bar{X} = 3.33$)

2. ปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ

ทัศนคติของบัณฑิตที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระในด้านปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ พบว่า ทัศนคติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51-4.50 โดยค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดคือ ผู้ประกอบอาชีพอิสระได้รับการยอมรับนับถือและยกย่องจากสังคม ($\bar{X} = 4.44$) รองลงมาคือ อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงและเป็นหลักประกันชีวิตมากกว่าอาชีพอื่น ($\bar{X} = 4.39$) ในขณะที่ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อาชีพอิสระมีโอกาสได้ใช้ความรู้ที่เรียนมามากที่สุด ($\bar{X} = 3.60$)

3. ปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติ

ทัศนคติของบัณฑิตที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระในด้านปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ พบว่า ทัศนคติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.51-4.50 ในเกือบทุกปัจจัย โดยค่าเฉลี่ยในระดับมากที่สุดคือ อาชีพอิสระช่วยลดปัญหาครอบครัวและอาชญากรรมในสังคม ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมาคือ อาชีพอิสระได้รับความสนับสนุนจากครอบครัวมากกว่าอาชีพอื่น ($\bar{X} = 4.20$) ในขณะที่ความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ อาชีพอิสระเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม ($\bar{X} = 3.33$)

ตอนที่ 3 การประกอบอาชีพอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระสรุปได้ดังนี้

1. เหตุผลสำคัญมากที่สุดที่บัณฑิตประกอบอาชีพอิสระคือ ต้องการมีประสบการณ์ทางธุรกิจ รองลงมาคือ เห็นว่าการสอบแข่งขันเข้าทำงานมีโอกาสน้อย สำหรับความเห็นของบัณฑิตเกี่ยวกับความสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการประกอบอาชีพอิสระ บัณฑิตมีความเห็นในระดับมาก และ ระดับปานกลาง ในด้านที่เกี่ยวกับผู้สนับสนุนช่วยเหลือบัณฑิตในการประกอบอาชีพอิสระมากที่สุดคือ บิดาและ/หรือมารดา รองลงมาคือ สมาชิกภายในครอบครัว
2. การเลือกอาชีพอิสระของบัณฑิตส่วนใหญ่จะเป็นงานเดิมของครอบครัว รองลงมาคือ เป็นงานใหม่ที่ทำภายหลังจากสำเร็จการศึกษา บัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจที่ประกอบอาชีพอิสระโดยเรียงตามลำดับคือ จะประกอบอาชีพค้าขาย ผู้ผลิตและจำหน่าย ผู้ผลิต และบริการ
3. วิชาที่บัณฑิตสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพอิสระมากที่สุดคือ วิชาทางด้านการตลาดและการเงิน วิชาอื่นนอกนั้นมีความสำคัญเท่ากัน คือ การบริหารและการจัดการ การผลิต คอมพิวเตอร์ สำหรับข้อคิดเห็นของบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระเกี่ยวกับการพัฒนาเนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้มากที่สุดคือ ศึกษาจากกรณีศึกษาจริง และ รองลงมาคือ การผสมผสานวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันให้เรียนรู้หลายด้าน แนวทางที่เหมาะสมมากที่สุดในการส่งเสริมให้บัณฑิตประกอบอาชีพอิสระคือ การปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมประกอบอาชีพอิสระ รองลงมาคือ ให้นักศึกษามีส่วนร่วมกิจกรรมธุรกิจมากขึ้น

ตอนที่ 4 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ ต่อการเลือกประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พบว่าปัจจัยทุกปัจจัยที่ศึกษามีความสัมพันธ์ต่อการประกอบอาชีพอิสระ กล่าวคือปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

1. เพศ จากผลการวิจัยพบว่า เพศมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยเพศชายเลือกประกอบอาชีพอิสระประเภทค้าขายมากที่สุด (ร้อยละ 22.5) เช่นเดียวกับเพศหญิงที่เลือกประกอบอาชีพดังกล่าว มากที่สุดเช่นกัน (ร้อยละ 20.9)
2. อายุ จากผลการวิจัยพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยบัณฑิตที่เลือกประกอบอาชีพอิสระประเภทค้าขาย มีอายุระหว่าง 20-25 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 25.1) รองลงมาคืออายุระหว่าง 26-30 ปี (ร้อยละ 12.8) และน้อยที่สุดมีอายุ 36 ปีขึ้นไป

(ร้อยละ 2.6) บัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระประเภทผู้ผลิตมีอายุระหว่าง 20-25 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 6.4) รองลงมา มีอายุระหว่าง 26-30 ปี (ร้อยละ 6.0) และน้อยที่สุดมีอายุ 36 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 2.1) บัณฑิตที่ประกอบอาชีพบริการ มีอายุระหว่าง 26-30 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 8.5) รองลงมา มีอายุระหว่าง 20-25 ปี (ร้อยละ 4.7) และน้อยที่สุดมีอายุ 36 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 2.1) บัณฑิตที่ประกอบอาชีพผู้ผลิตและจำหน่าย มีอายุระหว่าง 20-25 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 9.4) รองลงมา มีอายุระหว่าง 26-30 ปี (ร้อยละ 6.8) และน้อยที่สุดมีอายุระหว่าง 31-35 และอายุ 36 ปี ขึ้นไป จำนวนเท่ากัน (ร้อยละ 2.6)

3. ภูมิลำเนา จากผลการวิจัยพบว่าภูมิลำเนาของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยบัณฑิตที่ประกอบอาชีพค้าขายจะมีภูมิลำเนาภาคกลางมากที่สุด (ร้อยละ 17.0) เช่นเดียวกับอาชีพผู้ผลิตและจำหน่าย (ร้อยละ 5.9) และอาชีพบริการ (ร้อยละ 5.1) รองลงมา มีภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 11.1) สำหรับอาชีพผู้ผลิต พบว่าบัณฑิตมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด (ร้อยละ 3.8)

4. สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่าสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ จะเลือกประกอบอาชีพ ค้าขายมากที่สุด (ร้อยละ 9.4) รองลงมา คือ บัณฑิตสาขาวิชาการเงินและสาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศเลือกประกอบอาชีพค้าขายมากที่สุดเท่ากัน (ร้อยละ 6.0)

5. อาชีพของบิดา จากผลการวิจัยพบว่า อาชีพของบิดาสำหรับบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจที่ประกอบอาชีพอิสระมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยบัณฑิตที่ประกอบอาชีพค้าขาย จะมีบิดาประกอบธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด (ร้อยละ 20.0) รองลงมาประกอบอาชีพลูกจ้างเอกชน (ร้อยละ 6.4) และประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 5.9) สำหรับอาชีพด้านการบริการ พบว่า บิดาประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด (ร้อยละ 5.5) รองลงมาได้แก่ บิดาที่ประกอบอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 3.0)

6. อาชีพของมารดา จากผลการวิจัยพบว่า อาชีพของมารดาสำหรับบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ ที่ประกอบอาชีพอิสระมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยบัณฑิตที่ประกอบอาชีพค้าขายจะมีมารดาประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมากที่สุด (ร้อยละ 22.5) อาชีพประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 8.1) และอาชีพรับราชการ (ร้อยละ 4.7) ตามลำดับ สำหรับอาชีพผู้ผลิตและจำหน่ายจะมีมารดาประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจมากที่สุด (ร้อยละ 7.6) รองลงมา อาชีพรับราชการ (ร้อยละ 3.4)

7. รายได้ครอบครัว จากผลการวิจัยพบว่า รายได้ครอบครัวของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ ที่ประกอบอาชีพอิสระมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยบัณฑิตที่มีรายได้ของครอบครัวระหว่าง 15,0001-20,000 บาท เลือกประกอบอาชีพด้านการค้าขายมากที่สุด (ร้อยละ 13.2) รองลงมารายได้ระหว่าง 10,001-15,000 (ร้อยละ 11.9) และ 20,001-25,000 บาท (ร้อยละ 10.2) ตามลำดับ

8. ทักษะที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย โดยบัณฑิตที่มีทักษะต่อการประกอบอาชีพอิสระอยู่ในระดับสูงจะเลือกประกอบอาชีพอิสระด้านการค้าขายมากที่สุด (ร้อยละ 25.1) รองลงมาคือ มีทักษะต่อการประกอบอาชีพอิสระอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 9.8) และมีทักษะต่อการประกอบอาชีพอิสระในระดับต่ำ (ร้อยละ 8.5) ตามลำดับ นอกจากนี้ บัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระผู้ผลิต บริการ ผู้ผลิตและจำหน่าย จะมีทักษะต่อการประกอบอาชีพอยู่ในระดับสูงมากที่สุด (ร้อยละ 12.8, 14.0 และ 16.2 ตามลำดับ)

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต มีประเด็นหรือข้อค้นพบที่น่าสนใจควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ภาวะการมีงานทำ ไม่มีงานทำ และการประกอบอาชีพอิสระ

จากผลการวิเคราะห์เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะรายงานสำรวจภาวะการมีงานทำของบัณฑิตคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตพบว่า บัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระยังนับว่ามีสัดส่วนน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับการทำงานในอาชีพอื่น กล่าวคือ ในแต่ละปีการศึกษาจะมีบัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระประมาณร้อยละ 9-10 เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจความคิดเห็นของบัณฑิตเกี่ยวกับความตั้งใจเลือกอาชีพภายหลังจากที่สำเร็จการศึกษา บัณฑิตจะไม่มุ่งที่จะประกอบอาชีพอิสระโดยทันที แต่จะสมัครเป็นลูกจ้างเอกชนก่อน สำหรับความตั้งใจที่จะประกอบอาชีพอิสระจะเป็นจุดมุ่งหมายในลำดับที่รองลงมา ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จรรยา สุวรรณทัต (2535) ที่ว่า สถาบันอุดมศึกษามุ่งพัฒนาบัณฑิตให้เป็นผู้รอบรู้ทางวิชาการมากกว่าจะประกอบอาชีพอิสระ ดังนั้น การจัดหลักสูตรและรายวิชาที่สอนมีโครงสร้างแบ่งตามระเบียบวิชามากกว่ายึดตามลักษณะอาชีพ และมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถพอที่จะเป็นลูกจ้างแต่ไม่พอสำหรับเป็นผู้ประกอบการ จะเห็นได้จากข้อมูลการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตยังมีสัดส่วนที่น้อยกว่าการเลือกอาชีพอื่น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพ็ญแข แสงแก้ว (2542) ที่ว่า บัณฑิตที่เริ่มทำงานครั้งแรกหรือไม่เคยทำงานมาก่อนจะเข้าทำงานในหน่วยงานเอกชนมากที่สุด ร้อยละ 46.6 และมีเพียงส่วนน้อย คือ ร้อยละ 22.8 เท่านั้นที่เข้าสู่อาชีพส่วนตัว

2. ปัจจัยส่วนตัวที่มีความสัมพันธ์กับการเลือกประกอบอาชีพอิสระ

จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับเพศ อายุ ภูมิสำเนา สาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา รายได้ครอบครัว นั้น ปัจจัยเกี่ยวกับเพศมีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระ โดยเพศชายจะเลือกประกอบอาชีพอิสระค้าขายมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของ A. Jacobowitz และ D. Vidler (1982) ที่ศึกษาผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กหรืออาชีพอิสระและสรุปว่า ผู้ประกอบอาชีพอิสระส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มาจากครอบครัวที่บิดามารดาหรือญาติใกล้ชิดประกอบธุรกิจขนาดเล็กหรืออาชีพอิสระ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ (2532) ที่ว่า บัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระส่วนใหญ่ร้อยละ 82 มีความรับผิดชอบหรือมีความสนใจในอาชีพอิสระอยู่แต่เดิมและบางส่วนความสนใจอาจมาจากครอบครัวที่เคยทำธุรกิจ และสอดคล้องกับแนวความคิดของ Roe (1966) ที่ว่า ผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวมักจะใช้อิทธิพลโน้มน้าวจิตใจสมาชิกในครอบครัวให้เจริญรอยตามแบบอย่างบรรพบุรุษ บัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระส่วนใหญ่จะเลือกประกอบอาชีพ ค้าขาย และมักจะเป็นงานเดิมของครอบครัวเป็นหลัก โดยบุคคลสำคัญที่มีส่วนสนับสนุนการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตมากที่สุดคือ บิดา และ/หรือมารดา และสมาชิกภายในครอบครัว แสดงว่า ครอบครัวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้บัณฑิตเลือกประกอบอาชีพอิสระทั้งนี้เนื่องจากการประกอบอาชีพอิสระเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงตั้งแต่เริ่มต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของทบทวมหาวิทยาลัย (2530) เกี่ยวกับแรงผลักดันของครอบครัวต่อการเข้าสู่อาชีพอิสระ และสอดคล้องกับผลการศึกษา

ของ เฉลียว บุรีภักดี (2527) และ วชิร โอภิษากร (2541) ที่ว่าสภาพแวดล้อมของครอบครัวมีอิทธิพลต่อการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิต

การที่บัณฑิตให้เหตุผลในการประกอบอาชีพอิสระว่า ต้องการมีประสบการณ์ทางธุรกิจ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะวิชาทางด้านการตลาดและการเงิน สำหรับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงกับความต้องการคือ การศึกษาจากกรณีศึกษาจริง และการผสมผสานวิชาความรู้ในหลายด้าน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จินตนา บุญบงการ (2542) ที่ว่า ผู้ประกอบการควรมีพื้นความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่จะทำ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วชิร โอภิษากร (2541) ที่ว่า สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนด้วยการเน้นการประกอบอาชีพอิสระ ให้ประสบการณ์ทางธุรกิจ และควรปลูกฝังค่านิยมในการประกอบอาชีพอิสระ

ข้อเสนอแนะ

จากสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกจากจะทำให้ทราบข้อมูลที่มีประโยชน์สำหรับเป็นแนวทางส่งเสริมและสนับสนุนให้บัณฑิตประกอบอาชีพอิสระแล้วยังทราบถึงทัศนคติของบัณฑิตที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ สรุปประเด็นสำคัญสำหรับข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตที่ประกอบอาชีพอิสระจะมีบิดาประกอบอาชีพอิสระหรืออาชีพส่วนตัวอยู่แต่เดิม สำหรับมารดาที่ประกอบอาชีพอิสระจะอยู่ในลำดับรองลงมา ดังนั้นสถาบันการศึกษาควรจัดกลุ่มประเภทของบัณฑิตที่มีแนวโน้มจะประกอบอาชีพอิสระ หรือมีแรงจูงใจจากครอบครัวอยู่แล้วเป็นหลัก โดยคำนึงถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอาชีพของบิดาและมารดา ซึ่งน่าจะได้ผลดีกว่าการส่งเสริมให้บัณฑิตโดยทั่วไปให้สนใจที่จะประกอบอาชีพอิสระหรือเป็นแนวทางสำหรับการจัดทำโครงการที่นำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในอนาคต โดยเฉพาะเป็นอาชีพที่สานต่อจากอาชีพเดิมของครอบครัว

2. จากผลการวิจัยพบว่า บัณฑิตในบางสาขามีการประกอบอาชีพอิสระมากกว่าสาขาวิชาอื่นที่สำเร็จการศึกษา ดังนั้นควรมีการศึกษาวิเคราะห์ในเชิงลึกถึงมูลเหตุสำคัญที่ทำให้บัณฑิตในสาขาวิชาดังกล่าวประกอบอาชีพอิสระมากกว่าสาขาวิชาอื่น สำหรับเป็นแนวทางกระตุ้นหรือส่งเสริมให้บัณฑิตสาขาวิชาอื่นมีความสนใจและเลือกที่จะประกอบอาชีพอิสระมากขึ้น

3. จากผลการวิจัยพบว่า เหตุผลสำคัญมากที่สุดที่บัณฑิตประกอบอาชีพอิสระคือ ต้องการมีประสบการณ์ทางธุรกิจมากที่สุด ซึ่งนับเป็นแรงจูงใจสำคัญ ดังนั้น สถาบันการศึกษาควร จัดสภาพแวดล้อมที่จะกระตุ้นให้นักศึกษาสนใจที่จะประกอบอาชีพอิสระ เช่น การจัดกิจกรรมทาง ธุรกิจในรูปแบบต่าง ๆ การสนับสนุนให้นักศึกษามีโอกาสเรียนรู้หรือมีประสบการณ์ในการ ประกอบอาชีพอิสระในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่ การจัดโครงการฝึกงานในสถานประกอบการที่ ดำเนินธุรกิจโดยบุคคลที่เป็นเจ้าของเพียงคนเดียวที่เป็นผู้ประกอบการขนาดเล็ก การเยี่ยมชม สถานประกอบธุรกิจขนาดเล็กที่นักศึกษามีความสนใจ รวมทั้งการใช้กรณีศึกษาจากตัวอย่างจริง ทางธุรกิจ ซึ่งจะเป็แนวทางกระตุ้นและทำให้นักศึกษามีความสนใจที่จะประกอบอาชีพอิสระมาก ยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในโอกาสต่อไปเกี่ยวกับรูปแบบโปรแกรมที่เหมาะสม สำหรับเป็นสิ่งที่กระตุ้นหรือส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษา

PPU
บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กรมการจัดหางาน. (2537). การประกอบอาชีพอิสระ. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม.
- _____. (2544). ความต้องการของสถาบันการศึกษาต่อการแนะแนวอาชีพ ของกรมการจัดหางาน. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
- กรมวิชาการ. (2531). การจัดกิจกรรมในอุตสาหกรรมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : กระทรวง ศึกษาธิการ.
- คมเพชร ฉัตรศุภกุล. (2521). การวินิจฉัยความสนใจในอาชีพ. เอกสารประกอบการสอน วิชาบริการสนเทศ (แนะแนว 534). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2535). ประมวลบทความทางวิชาการ ฉบับพิเศษ พ.ศ. 2525-2535. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จรรยา ทัพพะกุล ณ อยุธยา. (2530). แนวทางส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ. การศึกษาเพื่อ คุณภาพ. คณะกรรมการงานศิลปหัตถกรรมและอาชีวศึกษา ครั้งที่ 40 กระทรวง ศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินตังกรุป.
- เจียรนัย ทรงชัยกุล. (2533ก). กิจกรรมเยาวชนเพื่อส่งเสริมอาชีพอิสระ. เอกสารการสอน ชุดวิชากิจกรรมและประสบการณ์เยาวชน เล่มที่ 2 หน่วยที่ 12. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาชีพอิสระ. (2533ข). เอกสารการสอนชุดวิชา แนะแนวในระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- เฉลียว บุรีภักดี. (2527). แนวโน้มการทำงานของเยาวชนไทย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์พัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ทบวงมหาวิทยาลัยและสมาคมอาเซียน.
- _____. (2534). การสำรวจอาชีพที่เป็นไปได้ในศูนย์การทดลองการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ทิพวัล ลือคำ. (2533). บทบาทของครูแนะแนวต่อการสร้างเจตคติในการประกอบอาชีพอิสระในการแนะแนว. ม.ป.ท. (มกราคม 2533) : 43-44.
- อึ้ง บัวศรี. (2521). การศึกษาเพื่องานอาชีพในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยม. การศึกษาเพื่อการทำงานและอาชีพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.
- บรรพต วีระสัย. (2521). ทักษะเกี่ยวกับสังคมวิทยาตามแนวพุทธศาสนาโดยสังเขป. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช.
- ประดินันท์ อุปรมัย. (2534). พัฒนาการทางอาชีพของนักเรียนสาธิตเสริมสมอง มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : การรับรู้และความสนใจเกี่ยวกับอาชีพ. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ผุสดี รุมาคม และ เกศินี วิฑูรชาติ. (2536). การบริหารธุรกิจขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ฟิสิกส์เซ็นเตอร์.
- ยุพิน ประจวบเหมาะ. (2531). ผลการวิจัยเรื่องการประกอบอาชีพอิสระ: ทนทางแก้ปัญหาการว่างงานของบัณฑิตเศรษฐศาสตร์. คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิชัย ราษฎร์ศิริ. (2526). หลักสูตรและแบบเรียนมัธยมศึกษา (ศึกษา 431). กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- วัฒนา อิศรางกูร ณ อยุธยา และคณะ. (2532). รายงานผลการวิจัยเรื่องการศึกษาตลาดแรงงานของบัณฑิตในเชิงพฤติกรรม. สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศรีสง่า กรรณสูตร และ สาโรช บัวศรี. (2522ก). การศึกษาเพื่อการทำงานและอาชีพ. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2522ข). การพัฒนาเกษตรและอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศุภาวดี บุญวงศ์. (2528). เอกสารคำสอน อาชีพศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา. ม.ป.ท.

- สวัสดิ์ สุวรรณอักษร. (2515). แนวคิดในการเลือกอาชีพศิลปหัตถกรรม. หนังสือที่ระลึกงานกรีฑาศิลปหัตถกรรมนักเรียน ครั้งที่ 35 กระทรวงศึกษาธิการ 1-5 ธันวาคม 2515. หน้า 81-88. ม.ป.ท.
- _____. (2520). คู่มือแนะแนวการศึกษา-หาทางอาชีพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรเจริญ.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2525). การศึกษากับปัญหาการมีงานทำในประเทศกำลังพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุรเดช วิเศษสุรการ. (2530). ข้อคิดในการทำงานเพื่อมุ่งจุดเน้น 7 ประการของกรมอาชีวศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานโครงการพัฒนาคุณภาพอาชีวศึกษากกรมอาชีวศึกษา.
- เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. (2535). การศึกษาการประกอบอาชีพอิสระของผู้สำเร็จการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำเนาวิ ขจรศิลป์. (2527). เอกสารประกอบการสอนวิชาพลวัตในการแนะแนวและกิจการนิสิตนักศึกษา. ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- _____. (2529). การแนะแนวอาชีพในสถาบันอุดมศึกษา. คณะอนุกรรมการแนะแนวและให้คำปรึกษาด้านการศึกษาและอาชีพของทบวงมหาวิทยาลัยนครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สายัณห์ จันทวิภาสวงศ์. (2530). แนวความคิดในการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อแก้ปัญหาการว่างงาน. เอกสารประกอบการประชุมโครงการศูนย์ศึกษาและทดลองการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- อาทร จันทวิมล. (2532). “กรมอาชีวศึกษาจัดคนไปสู่อาชีพอิสระได้อย่างไร?” เอกสารประกอบการอบรมหลักสูตรเตรียมผู้บริหารระดับสูง. กรุงเทพมหานคร : กรมอาชีวศึกษา.
- เอี่ยมพร วงศาโรจน์. (2522). การพัฒนาเกษตรและอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วารสาร

- กรมการจัดหางาน. (2546) “สรุปภาวะการมีงานทำเดือนมิถุนายน 2546”. วารสารข่าวสาร
ตลาดแรงงาน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงแรงงานและสวัสดิการ
สังคม : 1-8. (8 สิงหาคม 2546).
- จินตนา บุญบังการ. (2542). บทความสำรวจผลงานวิจัยด้านการประกอบธุรกิจขนาดเล็ก
ผู้กำหนดอนาคตของบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์. ปีที่ 21 ฉบับที่ 79. 12-15.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลียว บุรีภักดี. (2535ก). การวิจัยและพัฒนาการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิต. วารสาร
การศึกษาแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี. ปีที่ 26 ฉบับที่ 3 เดือนกุมภาพันธ์ –
มีนาคม : 21-25.
- เฉลียว บุรีภักดี. (2535ข). การวิจัยและพัฒนาการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิต. วารสาร
การศึกษาแห่งชาติ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี
ปีที่ 26 ฉบับที่ 9 เดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม : 37-49.
- บัญชา ชื่นชม. (2543). แนวโน้มตลาดแรงงานและทิศทางการศึกษาต่อในทศวรรษใหม่. วารสาร
จัดหางานปริทัศน์. กรุงเทพมหานคร : กรมจัดหางาน. หน้า 5.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2542). การประกอบอาชีพส่วนตัวของบัณฑิตสาขาสังคมศาสตร์.
วารสารคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม
– ธันวาคม. หน้า 24-32.
- วารุณี ธนวรานิช และคณะ. (2536). ผลการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อแรงจูงใจในการประกอบ
อาชีพอิสระของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร.
วารสารการวิจัยทางการศึกษา เล่มที่ 23 ฉบับที่ 4. หน้า 18-23.
- ไมตรี วสันตวิงศ์. (2529). “ท่านพร้อมที่จะทำธุรกิจตัวเองหรือไม่” อุตสาหกรรมสาร.
29 (มีนาคม 2529) 30-34. ม.ป.ท.
- สงวนพงษ์ ชวนชม. (2529). “บัณฑิตตกงานแล้วไปไหน”. วารสารอุดมศึกษาเอกชน. 2
: 31. ม.ป.ท.
- สมนึก บำรุง. (2532). “การแนะแนวกับการพัฒนาอาชีพ”. วารสารแนะแนวสัมพันธ์
ฉบับพิเศษ. (มิถุนายน 2532) : 7. ม.ป.ท.

- สัญญา จัตตานนท์. (2527). แนวโน้มการประกอบอาชีพอิสระในประเทศไทย. วารสาร
สังคมศาสตร์ 2 : 1-12 กุมภาพันธ์. 11-16.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2533). การวิจัยการบริหารและการจัดการศึกษา
ของการมัธยมศึกษา : การส่งเสริมเพื่อการประกอบอาชีพส่วนตัวและการก้าวสู่
ผู้ประกอบการขนาดเล็ก. สารสนเทศการศึกษา. (เมษายน-พฤษภาคม 2533) : 1-5.
ม.ป.ท.
- อาทิตย์ วุฒิกะโร. (2543). อุดมศึกษากับการสร้างบัณฑิตให้เป็นผู้ประกอบการ. วารสาร
Chulalongkorn Review. ปีที่ 12 ฉบับที่ 46 มกราคม-มีนาคม หน้า 39-40. ม.ป.ท.

เอกสารและสิ่งพิมพ์

- กรมสามัญศึกษา. (2534). แนวปฏิบัติสำหรับโรงเรียนในโครงการส่งเสริมอาชีพอิสระเพื่อ
การมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
(อัดสำเนา)
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.
กรุงเทพมหานคร : บริษัท พรินทวาทกราฟฟิค จำกัด.
- เฉลียว สุวรรณกิตติ. (2530). แนวทางและนโยบายเพื่อบรรเทาปัญหาการว่างงานส่งเสริม
การประกอบอาชีพส่วนตัว. เอกสารประกอบการสัมมนาระดับชาติเรื่อง การส่งเสริม
การทำงานนอกระบบในเมือง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ชนะ กสิการ์. (2534). การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในสถานศึกษา. รายงาน
การสัมมนาเรื่อง บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในการส่งเสริมการประกอบ
อาชีพอิสระ. คณะอนุกรรมการโครงการศูนย์ศึกษาทดลองการประกอบอาชีพอิสระ
ของบัณฑิต. ทบวงมหาวิทยาลัย 30 พฤษภาคม - 1 มิถุนายน 2534 ณ โรงแรม
สยามเบย์ชอร์รีสอร์ท เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. (2530). แผนปฏิบัติการสำหรับการศึกษาทดลองการประกอบอาชีพ
อิสระของบัณฑิต 2531-2539. สำนักงานปลัดทบวง ทบวงมหาวิทยาลัย.

- ประดิษฐ์ ชาสมบัติ และ ผาสุก พงษ์ไพจิตร. (2531ก). เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง การส่งเสริมการทำงานนอกระบบในเมือง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- _____ . (2531ข). การประกอบอาชีพส่วนตัวในกรุงเทพมหานคร. รายงานการสัมมนาระดับชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. หน้า 82.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2533). แผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กองแผนงาน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2539). คู่มือผู้ประกอบการ โอกาสครบรอบ 15 ปี โครงการปริญญาโทคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี. กรุงเทพมหานคร : หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ.
- ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ. (2530). รายงานการวิเคราะห์คุณลักษณะบางประการของผู้ประสบความสำเร็จในอาชีพอิสระ. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (อัดสำเนา)
- ศูนย์วิจัย. (2541-2545). ภาวะการทำงานทำของบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายวิจัยและพัฒนา และศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2535). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2539) กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดโรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2530ก). รายงานผลสำรวจการทำงานและการว่างงานของกำลังคนระดับกลางและระดับสูง พ.ศ. 2530. กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____ หน้า 5. (2530ข). ประมวลข้อมูลสถิติที่สำคัญของประเทศไทย พ.ศ. 2530 (ฉบับพิเศษ). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย. (2531). รายงานสรุปและประเมินผลการประชุมสัมมนาเรื่อง กลวิธีในการแนะแนวทางการประกอบอาชีพอิสระ. ม.ป.ท. (อัดสำเนา)

วิทยานิพนธ์

- จุฑาภรณ์ วรสุมัตน์. (2515). ความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพของบิดามารดากับการเลือกอาชีพของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิดา ยอดดี. (2534). ปัจจัยที่มีผลต่อเจตคติในการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เชาวรัตน์ เตมียกุล. (2537). ความรู้และทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพอิสระ สาขาช่างอุตสาหกรรม: แนวความคิดของผู้ที่ได้รับเลือกจากกรมอาชีวศึกษาให้เป็น "อาชีวศึกษาตัวอย่าง". วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ดวงกมล หงส์รัตน์. (2544). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของตนเอง ค่านิยมในการทำงานและการวางแผนอาชีพ ของพนักงานบริษัทจำหน่ายและให้บริการเครื่องใช้ไฟฟ้า. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิรมล รุ่งปัจฉิม. (2533). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกประกอบอาชีพของนิสิตนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัยเนตร องค์กรเนกนันต์. (2534). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเจตคติในการประกอบอาชีพอิสระของนิสิตชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เบ็ญจา จีร์ภัทรพิมล. (2517). ความมุ่งปรารถนาทางอาชีพของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 และปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประจวบ ประภาวงศ์. (2516). การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถและความสนใจและความต้องการเลือกอาชีพของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2515 ระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาแบบประสมกับโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ ในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร.
- ปราโมทย์ เจนการ. (2523). การศึกษาอบรมกับความเป็นผู้ประกอบการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- พรชัย บัวเกิด. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างความทันสมัยส่วนบุคคลและลักษณะ
ความเป็นผู้ประกอบการของบัณฑิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ประกอบอาชีพ
อิสระ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พรสถิตย์ บุพศิริ. (2539). การดำเนินงานตามโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระ
เพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญ
ศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.
- มารศรี กองเกต. (2524). ผลของทัศนคติ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ของบิดามารดา
ที่มีต่อการเลือกอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยรรยง ปลื้มมนัส. (2510). การสำรวจความต้องการในการประกอบอาชีพของเด็กนักเรียนใน
โรงเรียนพาณิชยการธนบุรี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2510. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุพิน คงคานนท์. (2533). ทัศนคติของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- โรจนา สุขพันธ์โพธาราม. (2529). การวางแผนอาชีพของนิสิตชั้นปีที่ 4 สาขาสังคมศาสตร์
และมนุษยศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วชิร โอภิธากร. (2533). ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมสร้างเสริมในครอบครัวและ
สถานศึกษากับจิตลักษณะที่เอื้อต่อการเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษาอาชีวศึกษา
ในภาคใต้. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- _____ . (2541). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการเลือกประกอบอาชีพอิสระ
และการรับรู้ถึงประสิทธิภาพแห่งตนต่อการประกอบอาชีพอิสระของนักเรียนระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.). กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วินทภา วิเศษศิริกุล. (2533). การส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในสถานศึกษา.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สมถวิล ปิตายัง. (2537). การวิเคราะห์องค์ประกอบค่านิยมในการเลือกอาชีพของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดนครราชสีมา. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- สมพร โพธิ์อยู่. (2536). กระบวนการกลายเป็นผู้ประกอบการอาชีพอิสระ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สมร รื่นกมล. (2534). ผลของกิจกรรมการแนะแนวกลุ่มที่มีต่อการเสริมสร้างเจตคติที่ดีต่ออาชีพอิสระ และการมีรายได้ระหว่างเรียนของนักเรียน กรณีศึกษาที่โรงเรียนมัธยมฐานบิน กำแพงแสน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สัญญา จัตตานนท์. (2521). การศึกษากับการประกอบอาชีพอิสระ. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุภาวดี โพธิยะราช. (2547). การประกอบอาชีพอิสระของประชาชนในชุมชนบางบัวเขตจตุจักรกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรพล เพิ่มผล. (2532). ลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับการประกอบอาชีพอิสระของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ ในสหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรียพร ศรีทองกิติกุล. (2521). ความสนใจในอาชีพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนปากน้ำวิทยาคม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. กรุงเทพมหานคร : วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อมรรัตน์ อุ่นจิตร. (2547). ผลของการใช้โปรแกรมการแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามแบบพุทธิปัญญาสารสนเทศต่อการพัฒนาการรู้คิดแห่งตนและความสามารถในการตัดสินใจเลือกอาชีพของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสระบุรีวิทยาคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อนงค์ สกุลคู. (2529). การสำรวจความสนใจในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2527 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

หนังสือ

- Alexander, A. P. (1960). **Industrial Entrepreneurship in Turkey: Origin and Growth, Economic Development and Cultural Change.** 3(4): 349-365, July.
- Atkinson, John W. (1964). **An Introduction to Motivation.** Princeton, D Van Nostrand.
- Box M. Thomas, White White A.Margaret, Barr H. Steve. (1933). **A Contingency Model of New Manufacturing Firm Performance, Entrepreneurship Theory and Practice.** Winter : 31.
- Centers, Rishard. (1949). **The Psychology of Social Class.** Princeton University Press, (151-159).
- Crites, J. O. (1973). **Theory and research Handbook CM.** New York: McGraw-Hill.,Inc.
- Cynthia L. Greene. (2004). **Entrepreneurship: Ideas in Action.** 2nd ed. South-Western, Thomson Learning, Inc.: 4.
- Ginzberg, Eli. (1967). **The Development of Human Resources.** New York, McGraw-Hill.
- Hoppock, Robert. (1971). **Choice and Careers Development Theories of Occupational.** Occupational Information. 4th ed. New York: McGraw-Hill. Book Company, Inc. : 68-101.
- _____. (1976). **Occupational Information.** 3ed. New York, McGraw-Hill.
- Holland, J. L. (1973a). **Current Psychological Theories of Occupation Choice and their Implication for National Planning.** CIRE Abstract.
- _____. (1973b). **Making Vocational Choices: A Theory of Careers.** Englewood Cliffs, N.J. Prentice-Hall.
- Jolly,R. (1973). **Third World Employment.** English: Penguin Education.
- Liptak,J.J. (2001). **Treatment Planning in Career Counseling.** Canada: Wadsworth.

- Longenecker, Justin, G., Moore, Carles. W. and Petty, J. William. (2000). **Small Business Management: An Entrepreneur Emphasis** . South-Western College Publishing, Ohio.
- McClelland David C. and others. (1987). **Human Motivation**. New york: D'Van Nostrand Copany, Inc.
- _____ . **The Achieving Society**. (1961). New York: D'Von Nostrand Company, Inc.,
- North, S. **Attitudes And Opinions**. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hill, Inc.
- Peggy Lambing and Charles R. Kuehl. (2000). **Entrepreneurship**. 2nd edition. Prentice-Hall, Inc. New Jersey.
- Peter F. Ducker. (1985). **Innovation and Entrepreneurship**. New York: Harper&Row, Publishes : 21.
- Powel, M. (1966). **The Psychology of Adolescence**. New York: The Bobbs Merril Company Inc.
- Roe, Anne. And John L. Holland. (1966). **The Psychology of Occupation**. New York. John Willy and Sons Inc.,
- Rush, F. L. (1967). **Psychology and Life**. Illinois: Scott, Foresman and Company.
- Schumpeter, J. A. (1975). **The Fundamental Phenomenon of Economic Development**. in P'Killby ed., Entrepreneurship and Economic Development.
- Super, Donald E. (1949). **Appraising Vocational Fitness by Mean of Psychological Tests**. New york: Harper and Row.
- _____ . (1957). **The Psychology of Careers**. New York: Harper and Row.
- Zimmer W. Thomas and Scarborough M. Norman. (2002). **Essentials of Entrepreneurship and Small Business Management**. 3rd ed. Pearson Education, Inc., Upper Saddle River, New Jersey : 4.

บรรณานุกรม

- Allport, G.W. (1967). "Attitude". pp.3 – 12. In Martin Fishbein (ed.). **Reading in Attitude Theory and Measurement**. New York : John Willey & Sons Inc.
- Eaddy, V. S. (1969). The Influence of Selected Factors on the Vocational Choices of Vocational Agricultural Students in Louisiana. **Dissertation Abstracts International**, 29 (March 1969) : 2958 – 2959.
- Empey, Lar Mar T. (1950). "Social Class and Occupational Aspiration: A Comparison of Absolute and Relative Measurement". **Americal Sociological Review**, 21 (December 1950) : 703-709.
- Gelatt, H. B. (1962). A Conceptual Frame of Reference for Counseling. **Journal of Counseling Psychology** : 240-245.
- Goodman, John. P. (1994). What makes an Entrepreneur. **Inc.**, October : 29.
- Jacobowitz, A. and D. Vidler. (1982). Charactereristics of Entrepreneur: Implication of Vocation Guidance. **Vocational Guidance Quarterley**. 30 (March 1982) : 252-257.
- Jeffy A. Timmons and Michael Warshaw. (1994). "The Entrepreneurial Mind". **Success**. April : 48.
- Katz, S. (1972). The Functional Approach to the Study. **The Process of Social Influence Reading in Persuasion**. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice Hall Inc. 21-25.
- Kroger, R. and Louttit, C.M. (1953). "The Influence of Father Occupation on Vocational Choices of High School Boys". **Journal of Applied Psychology**. (September 1953) : 14.
- Luzzo, D.A. (1993). "Value of Career Decision-Making Self-Efficacy in Predicting Career Decision-Making Attitudes and Skills". **Journal of Counseling Psychology**. 40 : 194-200.
- Maslow, A. H. A. (1943). "Theory of Human Motivation". **Psychological Review**. Vol.50.
- McNerney, Donald. J. (1994). Truths and Falsehoods about Entrepreneurs, **HRFOCUS**, August : 7.
- Oneal, Michael. (1993). "Just What is in Entrepreneur?" **Business Week/Enterprise** : 105.

- Paul Chu. (1993). Nolan Bushnell Brainstorms. **Success**, October. 114-119.
- Reynolds, Paul. (1994). "What We Don't Know May Hurt US". **Inc.**, September : 25.
- Sewell, W. H, Haller, A. O., and Strous, M.A. (1957). "Social Status and Educational and Occupational Aspiration". **American Sociological Review**, 22(August 1957): 67-73.
- Super, Donald E. (1972). Vocational Development Theory. Persons, Positions, and Process in J.M.Whiteley and A. Resnikoff(Eds.) **Perspectives on Vocational Development**. Washington, D.C.: American Personnel and Guidance Association. 112-118.
- Taylor, M. K. and E.N. Betz. (1983). Applications of Self-Efficacy Theory to the Understanding And Treatment of Career Decision. **Journal of Vocational Behavior**. 22 (1983) : 63-81.
- Tiedeman D.V. and O'Hara, R. P. (1959). "Vocational Self-concept in Adolescence". **Journal of Counseling Psychology**. 34-41.
- Wibben, C. H. (1988). The Perception of Selected Female Entrepreneurs Regarding Entrepreneurial Competencies. **Dissertation Abstracts International**. 6 (December 1988) : 1440-A.
- Yarzebinski, Joseph. A. (1992). "Understanding and Encouraging the Entrepreneur". **Economic Development Review**, Winter : 32.

ด
ป
จ

ภาคผนวก

แบบสำรวจข้อมูลประกอบการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพอิสระของบัณฑิตทางด้านบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามมีทั้งหมด 7 หน้า แบ่งเป็น 3 ตอน จำแนกข้อคำถามดังนี้
ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 ทักษะที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ
ตอนที่ 3 การประกอบอาชีพอิสระ
2. คำว่า "อาชีพอิสระ" หมายถึง
 - อาชีพที่บัณฑิตเป็นผู้ดำเนินธุรกิจด้วยตนเองหรือลงทุนร่วมกับบุคคลอื่น
 - ประเภทของอาชีพอิสระ ได้แก่ การค้าขาย ผู้ผลิต การให้บริการ หรือผู้ผลิตและผู้จำหน่ายสินค้า

ข้อมูลในแบบสอบถามฉบับนี้ใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น ขอให้ท่านตอบแบบสอบถามทุกข้อตาม
สภาพความเป็นจริงโดยอิสระ เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ขอขอบคุณ

ตอนที่ 1 : สถานภาพทั่วไป

คำชี้แจง โปรดเติมคำลงในช่องว่างหรือทำในเครื่องหมาย / ลงในวงเล็บ () หน้าข้อความตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ 1
- () 1. ชาย
- () 2. หญิง
2. อายุ (นับถึงวันเกิดครั้งสุดท้าย) 2
- () 1. 20 - 25 ปี () 3. 31 - 35 ปี
- () 2. 26 - 30 ปี () 4. 36 ปีขึ้นไป
3. สถานภาพสมรส 3
- () 1. โสด () 2. สมรส
4. สาขาที่ท่านสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี 4
- () 1. การเงิน () 5. คอมพิวเตอร์ธุรกิจ
- () 2. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ () 6. การบริหารสำนักงาน
- () 3. การตลาด () 7. ธุรกิจระหว่างประเทศ
- () 4. การจัดการทั่วไป () 8. การจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี
5. ท่านมีภูมิลำเนาอยู่ในภาค 5
- () 1. กลาง () 4. ตะวันออกเฉียงเหนือ
- () 2. ตะวันออก () 5. ใต้
- () 3. เหนือ () 6. กรุงเทพมหานคร
6. อาชีพของบิดา 6
- () 1. รับราชการ () 5. ลูกจ้างเอกชน
- () 2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ () 6. ไม่ได้ทำงาน
- () 3. ประกอบธุรกิจส่วนตัว () 7. อื่นๆ (โปรดระบุ)
- () 4. เกษตรกร
7. อาชีพของมารดา 7
- () 1. รับราชการ () 5. ลูกจ้างเอกชน
- () 2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ () 6. ไม่ได้ทำงาน
- () 3. ประกอบธุรกิจส่วนตัว () 7. อื่นๆ (โปรดระบุ)
- () 4. เกษตรกร

8. รายได้ครอบครัว
- () 1. ต่ำกว่า 10,000 บาท () 4. 20,001-25,000 บาท 8
- () 2. 10,001-15,000 บาท () 5. 25,001 บาทขึ้นไป
- () 3. 15,001-20,000 บาท
9. หลังจากที่ท่านสำเร็จการศึกษาแล้ว ท่านตั้งใจที่จะเลือกประกอบอาชีพทางด้านใด
- () 1. รับราชการ () 4. เกษตรกร 9
- () 2. พนักงานรัฐวิสาหกิจ () 5. ลูกจ้างเอกชน
- () 3. ประกอบธุรกิจส่วนตัว () 8. อื่นๆ (โปรดระบุ)
10. สถานที่ที่ท่านประกอบอาชีพ
- () 1. กรุงเทพมหานคร () 5. ภาคตะวันออก 10
- () 2. ภาคกลาง () 6. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- () 3. ภาคเหนือ () 7. ต่างประเทศ
- () 4. ภาคใต้ () 8. อื่นๆ (โปรดระบุ)
11. ท่านประกอบอาชีพอิสระมาแล้วเป็นเวลากี่ปี
- () 1. ต่ำกว่า 1 ปี () 2. 2 - 3 ปี 11
- () 2. 1 - 2 ปี () 3. เกินกว่า 3 ปีขึ้นไป
12. รายได้ของท่านจากการประกอบอาชีพอิสระโดยเฉลี่ยต่อเดือน
- () 1. ต่ำกว่า 5,000 บาท () 4. 15,001 - 20,000 บาท 12
- () 2. 5,001 - 10,000 บาท () 5. 20,001 - 25,000 บาท
- () 3. 10,001- 15,000 บาท () 6. 25,000 บาทขึ้นไป
13. ท่านเห็นว่ารายได้จากการประกอบอาชีพอิสระมีความเหมาะสมกับท่านเพียงใด
- () 1. เหมาะสมที่สุด () 4. เหมาะสมน้อย 13
- () 2. เหมาะสมมาก () 5. ไม่เหมาะสม
- () 3. เหมาะสม
14. ท่านมีรายได้อื่นนอกเหนือจากการประกอบอาชีพอิสระหรือไม่
- () 1. มี () 2. ไม่มี 14
15. ปัญหาสำคัญที่ท่านประสบในการประกอบอาชีพอิสระ ได้แก่ข้อใด
- () 1. เงินทุน () 3. เทคโนโลยี 15
- () 2. การแข่งขัน () 4. อื่นๆ (โปรดระบุ)
- () 3. ตลาด

16. ปัจจุบันผลของการประกอบอาชีพอิสระของท่านประสบความสำเร็จในระดับใด 16
- () 1. มากที่สุด () 4. ไม่ค่อยประสบความสำเร็จ
- () 2. มาก () 5. ไม่ประสบความสำเร็จเลย
- () 3. ปานกลาง
17. ในขณะที่ท่านกำลังเรียนอยู่ท่านเคยทำงานที่หารายได้พิเศษระหว่างเรียนหรือไม่ 17
- () 1. เคย () 2. ไม่เคย
18. ท่านเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการประกอบอาชีพอิสระหรือไม่ 18
- () 1. เคย () 2. ไม่เคย
19. ความตั้งใจของท่านเกี่ยวกับแนวทางการประกอบอาชีพในอนาคต 19
- () 1. ประกอบอาชีพอิสระเดิมต่อไป
- () 2. เปลี่ยนไปทำงานที่เป็นลูกจ้างของภาครัฐหรือเอกชนอย่างเดียว
- () 3. ทำการประกอบอาชีพอิสระในแนวอื่นไม่ใช่แบบเดิม
- () 4. ประกอบอาชีพอิสระควบคู่ไปกับการทำงานเป็นลูกจ้างภาครัฐหรือเอกชน
- () 5. อื่นๆ (โปรดระบุ

ตอนที่ 2 : แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ

คำชี้แจง ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นต่อการประกอบอาชีพอิสระ แล้วโปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับทัศนคติของตัวเอง ข้อละ 1 ความเห็น โดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

ระดับความเห็น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นอย่างแท้จริง
เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านเห็นด้วยกับข้อความนั้นโดยทั่วไป
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ท่านตัดสินใจเด็ดขาดลงไปไม่ได้ว่าท่านเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นโดยทั่วไป
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ท่านไม่เห็นด้วยกับข้อความนั้นอย่างยิ่ง

20. ทักษะที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ

ข้อความ	ทักษะที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ปัจจัยเกี่ยวกับลักษณะงาน					
1. อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ได้ทำงานเกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวนมาก					
2. การประกอบอาชีพอิสระไม่ต้องตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ข้อบังคับที่เข้มงวด					
3. ลักษณะของงานอิสระทำให้มีเวลากับครอบครัวมากกว่าอาชีพอื่น					
4. อาชีพอิสระช่วยให้ได้แสดงความเป็นผู้นำเต็มที่					
5. การประกอบอาชีพอิสระทำให้สามารถเลี้ยงตนเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งผู้อื่น					
6. อาชีพอิสระกระตุ้นให้แสวงหาความรู้และทดลองความคิดใหม่ตลอดเวลา					
7. อาชีพอิสระเป็นงานที่ไม่จำเจ ซ้ำซาก					
8. ผลตอบแทนของการประกอบอาชีพอิสระไม่มีขอบเขตจำกัด					
9. เป็นอาชีพที่อาศัยความกล้าตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าอยู่ตลอดเวลา					
10. อาชีพอิสระทำให้การดำเนินชีวิตที่เป็นอิสระเป็นนายและลูกน้องในตัวเอง					

ข้อความ	ทักษะที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ปัจจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจ					
11. อาชีพอิสระเป็นอาชีพที่ทำหายความรู้ความสามารถของบุคคล					
12. การประกอบอาชีพอิสระมีผลตอบแทนหรือมีรายได้ดีกว่างานประจำอื่น					
13. อาชีพอิสระมีโอกาสได้ใช้ความรู้ที่เรียนมามากที่สุด					
14. ผู้ที่ประกอบอาชีพอิสระได้รับการยอมรับนับถือและยกย่องจากสังคม					
15. เป็นอาชีพที่มีความมั่นคงและเป็นหลักประกันชีวิตมากกว่าอาชีพอื่น					
16. อาชีพอิสระสามารถสร้างฐานะให้มั่นคงได้รวดเร็วกว่าอาชีพอื่น					
17. อาชีพอิสระส่งเสริมการสร้างคุณค่าให้กับชีวิตและสังคม					
18. การประกอบอาชีพอิสระเป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อมั่นให้กับตนเอง					
19. อาชีพอิสระทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ					
20. อาชีพอิสระช่วยให้มีโอกาสทำประโยชน์ต่อผู้อื่น					

ข้อความ	ทัศนคติที่มีต่อการประกอบอาชีพอิสระ				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติ					
21. การมีประสบการณ์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการประกอบอาชีพอิสระ					
22. ความสำเร็จของการประกอบอาชีพอิสระขึ้นอยู่กับโอกาสและระยะเวลา					
23. อาชีพอิสระเหมาะสำหรับบุคคลที่แสวงหาความก้าวหน้าให้กับตนเอง					
24. การประกอบอาชีพอิสระเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้มีความมุ่งมั่นพยายาม					
25. การประกอบอาชีพอิสระช่วยลดปัญหาการว่างงาน					
26. อาชีพอิสระสร้างโอกาสเท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง					
27. อาชีพอิสระได้รับความสนับสนุนจากครอบครัวมากกว่าอาชีพอื่น					
28. โอกาสในการประกอบอาชีพอิสระยังมีอีกมาก					
29. อาชีพอิสระเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศโดยรวม					
30. อาชีพอิสระช่วยลดปัญหาครอบครัวและอาชญากรรมในสังคม					

ตอนที่ 3 การประกอบอาชีพอิสระ

21. เหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้ท่านเลือกประกอบอาชีพอิสระคือข้อใด 21
- () 1. เป็นความตั้งใจเดิมอยู่แล้ว
 - () 2. การสอบแข่งขันเข้าทำงานประจำมีโอกาสน้อย
 - () 3. คำแนะนำชักจูงของบุคคลอื่น
 - () 4. ต้องการมีประสบการณ์ทางธุรกิจ
 - () 5. อื่นๆ (โปรดระบุ)

22. ท่านสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาใช้ในการประกอบอาชีพอิสระได้มากน้อยเพียงใด 22
- () 1. มากที่สุด
 - () 2. มาก
 - () 3. ปานกลาง
 - () 4. น้อย
 - () 5. น้อยที่สุด

23. ผู้มีส่วนสำคัญมากที่สุดในการช่วยเหลือสนับสนุนการประกอบอาชีพอิสระของท่านคือ 23
- () 1. บิดา และ/หรือ มารดา () 4. บุคคลที่รู้จักคุ้นเคย
- () 2. เพื่อนสนิท () 5. อื่นๆ (โปรดระบุ)
- () 3. สมาชิกภายในครอบครัว

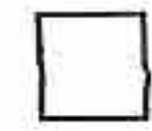
24. อาชีพอิสระดังกล่าวเป็นลักษณะงานประเภทใด 24
- () 1. เป็นงานเดิมของครอบครัว
- () 2. เป็นงานที่ทำได้และทำอยู่แล้วก่อนสำเร็จการศึกษา
- () 3. เป็นงานใหม่ที่ทำภายหลังจากสำเร็จการศึกษา
- () 4. อื่นๆ (โปรดระบุ)

25. ปัจจุบันท่านประกอบอาชีพอิสระทางด้านใด 25
- () 1. ค้าขาย () 4. ผู้ผลิตและจำหน่ายสินค้า
- () 2. ผู้ผลิต () 5. อื่นๆ (โปรดระบุ)
- () 3. บริการ

26. วิชาที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพอิสระมากที่สุด 26
- () 1. การเงิน () 5. คอมพิวเตอร์
- () 2. การตลาดผู้ผลิต () 6. ทุกวิชาที่เรียน
- () 3. บริหารและการจัดการ () 7. อื่นๆ (โปรดระบุ)
- () 4. การผลิต

27. ท่านคิดว่าเนื้อหาวิชาที่เรียนควรมีการพัฒนาในแนวทางใดที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อส่งเสริมให้บัณฑิตมีการประกอบอาชีพอิสระเพิ่มมากขึ้น 27
- () 1. ความทันสมัยของเนื้อหาวิชา
- () 2. ศึกษาจากกรณีศึกษาจริง
- () 3. การฝึกภาคปฏิบัติควบคู่กับความรู้ด้านวิชาการ
- () 4. ผสมผสานวิชาต่างๆ เข้าด้วยกันให้เรียนรู้หลายด้าน
- () 5. มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรมากขึ้น
- () 6. อื่นๆ (โปรดระบุ)

28. ท่านคิดว่าแนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้บัณฑิตประกอบอาชีพอิสระ
ควรเป็นด้านใดมากที่สุด

28

- () 1. ปลุกฝังทัศนคติและค่านิยมประกอบอาชีพอิสระ
- () 2. ให้นักศึกษามีส่วนร่วมกิจกรรมธุรกิจมากขึ้น
- () 3. จัดรูปแบบการเรียนการสอนเน้นการมีอาชีพอิสระ
- () 4. ส่งเสริมให้มีศูนย์ข้อมูลอาชีพอิสระในสถาบันการศึกษา
- () 5. เชิญวิทยากรที่ประสบความสำเร็จทางธุรกิจมาให้ความรู้
- () 6. อื่นๆ (โปรดระบุ)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นายชุตีระ ระบอบ

ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำ

ภาควิชาการจัดการอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี คณะบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

การศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า

เจ้าคุณทหารลาดกระบัง